પદસાધનં

નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

બુદ્ધમ્બુજં નમસ્સિત્વા સદ્ધમ્મમધુ ભાજનં,
ગુણમોપદપદં સઙ્ઘમધુબ્બતનિસેવિતં;

મોગ્ગલ્લાયનાચરિય ચરઞ્ઞ યેન ધીમતા,
કતં લધુમયન્દિદ્ધમનુનં સદ્દલક્ખણં;

આરભિસ્સં સમાસેન બાલત્થં પદસાધનં,
મોગ્ગલ્લાયનસદ્દત્થરતનાકરપદ્ધતિં;

સઞ્ઞાપરિગ્ગહેનેવ લક્ખણેસુ સરાદયો,
ઞાયન્તિતિ તમેવાદો દસ્સયિસ્સં વિભાગતો;

અઆદયો તિતાળીસ વણ્ણા.

જિનવચનાનુરૂપા અકારદેયો નિગ્ગહિતન્તા તેચત્તાળી સક્ખરા પચ્ચેકં વણ્ણા નામ હોન્તિ યથા - અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ એ ઓ ક ખ ગ ઘ ઙ ચ છ જ ઝ ઞ ટ ઠ ણ ત થ દ ધ ન પ ફ બ ભ મ ય ર લ વ સ હ ળ અં ઇતિ-કકારાદિસ્વકારો ઉચ્ચારણત્થો = વણ્ણીયતિ અત્થો એતેહીતિ વણ્ના-અઆદિ મરિયાદા ભૂતો યેસન્તો અઆદયો.

અઆદયોતિ વત્તતે યાવ ''બિન્દુનિગ્ગહીત''ન્તિ-તઞ્ઞખોઅત્થ વસા વિભત્તિચીપરિનામોતિ સત્તમ્યન્તમભિસમ્બન્ધીયતે.

દસાદો સરા

અઆદિસ્વાદિમ્હિ નિદ્દિટ્ઠા ઓદન્તા દસવણ્ણા સરા નામ હોન્તિ-યથા-અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ એ ઓ = સરન્તિ પવત્તન્તીતિ સરા-દસા દોતિ વત્તતે તીસુ ચક્કમાનેસુ.

દ્વે દ્વે સવણ્ણા.

અઆસ્વાદિમેસુ દસ્સુ દ્વે દ્વે સવણ્ણા નામ હોન્તિ. યથાક્કમં-યથા-અઆ ઇતિ, ઉઊ ઇતિ, એ ઇતિ, ઓ ઇતિ = સમાના સાદિસા વણ્ણા સવણ્ણા-સમાનત્તઞ્ઞ ઠાનતો.

છ વણ્ણાનંહિ ઉપ્પત્તિટ્ઠાનાનિ કણ્ઠાતાલુમુદ્ધદન્તઓટ્ઠાના સિકાવસેન-તેસુ અવણ્ણકવગ્ગહાનં કણ્ઠોઠાનં-ઇવણ્ણ ચવગ્ગયાનં તાલુ-ટવગ્ગરળાનં મુદ્ધા-તવગ્ગલસાનં દન્તા-ઉ વણ્ણપવગ્ગાનં ઓટ્ઠા-એવણ્ણસ્સ કણ્ઠતાલુ-ઓવણ્ણસ્સ કણ્ઠોટ્ઠં-વકારસ્સ દન્તોટ્ઠં-નિગ્ગહિતસ્સ નાસિકા-ઙઞણનમાનં સકટ્ઠાનં નાસિકા ચ-દ્વેદ્વેતિ વત્તતે.

પુબ્બો રસ્સો

તેસ્વેવ દસસુ યે દ્વે દ્વે સવણ્ણા તેસુ યો યો પુબ્બો સો સો રસ્સસઞ્ઞો હોતિ-યથા-અ ઇ ઉ એ ઓ-તેસુ સંયોગ પુબ્બાચ દિસ્સન્તિ દ્વે પનન્તિમા દીપેતું તત્થ સાધુત્તં તેસમ્પિ ઇધ સઙ્ગહો = રસ્સકાલયોગા તબ્બન્તતાય વા રસ્સા-તથા દીઘા-ઇધાપિદ્વેદ્વેતિ વત્તતે.

પરો દીઘો.

અઆદિસ્વાદિભુતેસુ દસસુ યે દ્વે દ્વે સવણ્ણા તેસુ યો યો પરો સો સો દીઘસઞ્ઞો હોતિ-યથા-આ ઈ ઊ.

કાદયો બ્યઞ્જના.

અઆદિસુ કાદયો નિગ્ગહીતપરિયન્તા તેત્તિંસ બ્યઞ્જનાનામ હોન્તિ-યથા-ક ખ ગ ઘ ઙ ચ છ જ ઝ ઞ ટ ઠ ડ ણ ત થ દ ધ ન પ ફ બ ભ મ ય ર લવ સ હ ળ અં = બ્યઞ્જીયતિ અત્થો એતેહીતિ બ્યઞ્જના-કાદયોતિ વત્તતે.

પઞ્ચ પઞ્ચકા વગ્ગા.

અઆદસુ કકારાદયો મકારન્તા પઞ્ચ પઞ્ચકા વગ્ગા નામ હોન્તિ-યથા-કખગઘઙ, ચછજઝઞ, ટઠડઢણ, તથદધન, પફબભમ. = વજ્જેન્તિ યકારાદયોતિ વગ્ગા.

બિન્દુ નિગ્ગહિતં

અકારાદીસુયવાયં વણ્ણો બિન્દુમત્તો સો નિગ્ગહિતસઞ્ઞોહોતિ = રસ્સસરં નિસ્સાય ગહિતમુચ્ચારિતં નિગ્ગહીતં.

સઞ્ઞા વિધાનં.

સન્ધિ વુચ્ચતે-પુરિસ ઉત્તમો, પઞ્ઞા ઇન્દ્રિયં. સતિઆરક્ખો,ભોગિ ઇન્દો, ચક્ખુ આયતનં, અભિભુ આયતનં, ધનમ્મે અત્થિ, કુતો એત્થા' તિધ-સરો લોપો સરે.

સરો સરો લોપનીયો હોતિ-સરેતોપસિલેસિકાધારસત્તમી તતો વણ્ણકાલવ્યવધાને કારિયં ન હોતિ-ત્વમસિ, કતમા ચાનન્દ અનિચ્ચસઞ્ઞા'તિ-અઞ્ઞત્થાપિ સંહતાયમોપસિલેસકાધા રેયેવ સત્તમી-વિધીતિ વત્તમાને.

સત્તમિયં પુબ્બસ્સ.

સત્તમીનિદ્દેસે પુબ્બસ્સેવ વિધિતિ પુબ્બસરલોપો-પુરિસુત્તમો,પઞ્ઞિન્દ્રિયં, સતારક્ખો, ભોગિન્દો, ચક્ખાયતનં. અભિભાયતનં, ધનમ્મત્થિ, કુતેત્થ. પુબ્બસ્સ કારિયવિધાના સત્તમીનિદ્દિટ્ઠસ્સ પરતાવ ગમ્યતેતિ પરેતુપરિવચનમ્પિ ઘટતે-સો અહં, ચત્તારો ઇમે, યતો ઉદકં, પાતો એવં'તીધ-''સરો લોપો સરે''તિ વત્તતે.

પરો ક્વચિ.

સરમ્હા પરો સરો ક્વચિ લોપનીયો હોતિ-સોહં, ચત્તારોમે, યતોદકં. પાતોચ-ક્વચિતિકિં?-પઞ્ઞિન્દ્રિયં-અસ્સાધિકારો સબ્બસન્ધિસુ-તસ્સ ઇદં, તસ્સ ઇદં, વાત ઈરિતં, વાત ઈરિતં, સીત ઉદકં, સીત ઉદકં, વામ

ઊરુ,વામ ઊરુ, ઇતિધ-પુબ્બસર લોપે-સરે વેતિ ચ વત્તતે.

યુવણ્ણાનમ્ઓ લુત્તા.

લુત્તા સરાપરેસં ઇવણ્ણવણ્ણાનં ઞો હોન્તિ વાયથાક્કમં.

વણ્ણપરેન સવણ્ણેપિ.

વણ્ણસદ્દો પરો યસ્મા તેન સવણ્ણોપિ ગય્હતિ સયં ચેતિ ઈ ઊ નમ્પિ એ ઓ-તસ્સેદં, તસ્સિદં-વાતેરિતં. વાતિરિતં-સીતોદકં, ''બ્યઞ્જને દીગરસ્સા''તિ દીઘે-સીતુદકં-વામોરુ,વામૂરુ-લુત્તેતિકિં-દસ ઇમે.

અતિપ્પસઙ્ગબાધકસ્સ ક્વચિસદ્દસ્સાનુવત્તનતો ન વિકપ્પવિધી નિયતા-તેન ઉપેતો'તિ એવમાદીસુ વિકકેપ્પા નારકિતાદિસુ વિધિ ચ ન હોતિ-ચિ અકાસિ, ચિ અકાસિ. સુ આગતં, સુ આગતં'તિધયુવણ્ણાનં વે'તિ ચ વત્તતે.

યવા સરે.

સરે પરે ઇવ ણ્ણુવણ્ણાનં યકારવકારા હોન્તિ વા યથાક્કમં-અકારસ્સ દીઘે-વ્યાકાસિ, ''વનતરગાવા ગામા''તિ યાગમે-વિયાકાસિ-સ્વાગતં. સાગતં-ક્વચિત્વેવ-યાનીધ.

તે અજ્જ, તે અજ્જ, સો અયં, સો અયં, ઇતીધ-''યવાસરે'' 'વે'તિ ચ વત્તતે.

ઞોનં

ઞોનં યકારવકારા હોન્તિ વા સરે પરે યથાક્કમં.

ત્યજ્જ, તેજ્જ-''બ્યઞ્જને દીઘરસ્સા''તિદીઘે-સ્વાયં, સોયં.

ક્વચીત્વેવ-ધનમ્મત્થી-ગો એળકમિતિધ-સરે'તિ વત્તતે.

ગોસ્સાવડ.

સરે પરે ગોસ્સ અવડ આદેસો હોતિ-સચ''ટનુબન્ધાનેક વણ્ણાસબ્બસ્સા''તિ સબ્બસ્સપ્પસઙ્ગે-અન્તસ્સે'તિ વત્તમાને.

ડનુ બન્ધો.

ડકારોનુબન્ધો યસ્સ સો નેકવણ્ણોપિ અન્તસ્સ હોતિતિ ઔકારસ્સેવ હોતિ,-''સઙ્કેતોનવયવોનુ બન્ધો''તિવચના ડકારસ્સાપ્પયોગો-પયોજનં''ડનુબન્ધો''તિ સઙ્કેતો-ગવેળકં.

ઇતિ એવ, ઇતિ એવા ''તીધ-

વિતિસ્સેવે વા

એવસદ્દે પરે ઇતિસ્સ વો હોતિ વા-સચ.

છટ્ઠિયન્તસ્સ.

છટ્ઠિનદ્દિટ્ઠસ્સ યં કારિયં તદન્તસ્સ વિઞ્ઞેય્યન્તિ ઇકારસ્સાદેસો હોતિ = ઠાનીનમામદ્દિયદિસ્સતિ ઉચ્ચારિયતિ'તિ આદેસો-ઇત્વેવ, અઞ્ઞત્ર યાદેસે-''તવગ્ગવરણનં યે ચવગ્ગબયઞા''તિ તકારસ્સ વો-''વગ્ગલયેહિ તે''તિ યસ્સ ચ ચકારો, ઇચ્ચેવ-દુ અઙ્કિં, ચિ ઇત્વા, અજ્જ અગ્ગે, પાતુ અહેસું, પા એવ, ઇધ ઇજ્ઝતિ, પરિ અન્તં, અત્ત અત્થમિતિધ-''મયદાસરે''તિ વત્તતે.

વતતરગા ચાગમા.

એતે મયદા વાગમા હોન્તિ વા સરે ક્વચિ,-આગમિનો અનિયમેપિ સરોયેવાગમી હોતિ વનાદિનન્તુ ઞાપકા-અઞ્ઞથાહિ પદાદીનં યુક્વીધાન મનત્થકં-દુવઙ્કિં, ચિનિત્વા, અજ્જતગ્ગે, પાતુરહેસું, -''બ્યઞ્જનેદીઘરસ્સા''તિ રસ્સે-પગેવ, ઇધમિજ્ઝતિ, પરિયન્તં, અત્તદત્થં-વાત્વેવ-અત્તત્થં.

છ અભિઞ્ઞા, છ અભિઞ્ઞા,'તીધ-વા સરે આગમો'તિ ચ વત્તતે.

છા ળો.

છ સદ્દા પરસ્સ સરસ્સ ળકારો આગમો હોતિ વા-છળભિઞ્ઞા, છઅભિઞ્ઞા.

સરસન્ધિ.

કઞ્ઞા ઇવ-કઞ્ઞા ઇવા તીધ-પુબ્બપરસરાનં લોપે સમ્પત્તે-સરો પરોતિ ચ વત્તતે.

નદ્વેવા.

પુબ્બપરસરા દ્વેપિ વા ક્વચિ ન લુપ્યન્તે-કઞ્ઞાઇવ, કઞ્ઞેવ, કઞ્ઞાવ.

સરસન્ધિ નિસેધો.

તત્ર અભિરતિ, ખન્તિ પરમં, સમ્મા અક્ખાતો'તીધ-

બ્યઞ્છને દીઘરસ્સા.

રસ્સદીઘાનં ક્વચિ દીઘરસ્સા હોન્તિ બ્યઞ્જને-તત્રાભિરતિ, ખન્તીપરમં,' સમ્મદક્ખાતો' તિદાગમે રસ્સો-ક્વચીત્વેચ-ત્યજ્જ-કથં યાનિવ અન્તલિક્ખે'તિ -દીઘરસ્સાતિ યોગવિભાગા.

ચિ ગહો, તતિય ઝાનં. વિ ખોપો, ઇતિધ-બ્યઞ્જને'તિ વત્તતે.

સરમ્હા દ્વે.

સરમ્હા પરસ્સ બ્યઞ્જનસ્સ ક્વચિ દ્વેરૂપાનિ હોન્તિ-વિગ્ગહો.

ચતુત્થ દુતિયેસ્વેસં તતિય પઠમા.

ચતુત્થદુતિયેસુ પરેસ્વેસં ચતુત્થદુતિયાનં તબ્બગ્ગે તતિય પઠમા હોન્તિ પચ્ચાસત્યાતિ પુબ્બઝકારખકારાનં જકારકકરા-તતિયજ્ઝાનં, વિક્ખેપો-સરમ્હા’તિકિં?-તં વનં. અકરમ્ભસેતે, અકરમ્ભસેતે, એસો અત્થો, એસો અત્થો, ઇતિધ-ચે’તિવત્તતે.

એ ઓ ન મ વણ્ણે.

એ ઓ નં વણ્ણે ક્વચિ અ હોતિ વા-અકરમ્ભસને, અકરમ્હ સેતે-એસઅત્થો, એસોઅત્થો-વણ્ણેતિકિં?-સો.

સરબ્યઞ્જનસન્ધિ.

અત યન્તં. તથ યં. મદ યં, બુધિ યતિ, ધન યં. સેવ યો, પયેસના, પોક્ખરણ યો, ઇતિધ-

તવગ્ગવરણનંયે ચવગ્ગાખયઞા.

તવગ્ગવરણનં ચવગ્ગબયઞા હોન્તિ યથાક્કમં યકારે, “વગ્ગલસેહિ તે”તિ વગ્ગા પરસ્સ યસ્સ પુબ્બરૂપં-અચ્ચન્તં. તચ્છં, મજ્જં, બુજ્ઝતિ, ધઞ્ઞં, સેબ્બો, પય્યેસના, પોક્ખરઞ્ઞો-ક્વચીત્વેચ, મત્યા-ચેતિ વત્તતે વક્ખમાનેસુ તીસુ. સક યતે, રુચ યતે, પટ્યતે, લુપ્યતે, સલ્યતે, દિસ્યતે’તીધ.

વગ્ગલસેહિ તે

વગ્ગલસેહિ પરસ્સ યકારસ્સ ક્વચિ તે વગ્ગલસા હોન્તિ.

સક્કતે, રુચ્ચતે,પટ્ટતે, લુપ્પતે, સલ્લતે, દિસ્સતે. ક્વચિત્વેવ-ક્યાહં-મુહ = યતી’તીધ-

હસ્સ વિપલ્લાસો

હસ્સ વિપલ્લાસો હોતિ યકારો-મુય્હતિ,

બહુઆબાધો, બહુ આબાધો’તીધ-ઉસ્સવકારે “હસ્સ વિપલ્લાસો”તિ વત્તતે.

વેવા.

હસ્સ વિપલ્લાસો હોતિવા વકારે-બવ્હાબાધો, બહ્વાબાધો.

બ્યઞ્જન સન્ધિ.

અક્ખિરુજતિ. અક્ખિરુજતી’તીધ-વેતિ વત્તતે યાવ“મયદાસરે”તિ.

નિગ્ગહિતં.

નિગ્ગહીતમાગમો હોતિવા ક્વચિ = ઠાનીનમાલિઙ્ગિય ગચ્છતિ પવત્તતી’તિ આગમો-અક્ખિં રુજતિ,અક્ખિ રુજતિ-‘‘યાવદ્વિધા’’તિ આદો નિચ્ચં વવત્થિત વિભાસત્તા વાધિકારસ્સ-વાસદ્દો હિ અત્થવચે વત્તતે કત્થચિ વિકપ્પે કત્થચિ યથાવવત્થિતરૂપ પરિગ્ગહેતિ-યદા પચ્છિમે તદા નચ્ચમનિચ્ચમસન્તઞ્ચ વિધિં દીપેતિ-એત્થ પન ક્વ ચિસદ્દસ્સાનુ વત્તનતો તેનેવાસન્તવિધિ સિદ્ધો’તિ વાસદ્દે નિતરદ્વયં-સં રમ્હો, સંરમ્હો, પું લિઙ્ગં,પું લિઙ્ગમિતીધ-નિગ્ગહીતાધિકારો આ ‘‘મયદા સરેતિ’’.

લોપો.

નિગ્ગહીતસ્સ લોપો હોતિ વા ક્વચિ-દીઘદિત્તાનિ, સારમ્હો, સારમ્હો-પુલ્લિઙ્ગં, પુંલિઙ્ગં-પટિસલ્લાણે પાતુકામો’તિઆદિસુ નિચ્ચં-પુપ્ફં અસ્સા, પુપ્ફં અસ્સા, કિં ઇતિ, કિં ઇતી’તીધ-

પરસરસ્સ.

નિગ્ગહીતમ્હા પરસ્સ સરસ્સ લોપો હોતિ વા ક્વચિ.

સંયોગાદિ લોપો.

અનન્તરા બ્યઞ્જના સંયોગો-અત્ર યો આદભુતાવયવો તસ્સ વા ક્વચિ લોપો હોતી’તિ સસ્સાદિસ્સ લોપો-પુપ્ફંસા, ‘‘મયદા સરે’’તિ નિગ્ગહીતસ્સ મકારો-પુપ્ફમસ્સા, ‘‘વગ્ગે વગ્ગ’ન્તો’’તિ નો નગ્ગહીતસ્સ-કિન્તિ, કિમિતિ.

તં ખ ણં, તં ખણં, ધમ્મં ચરે, ધમ્મં ચરે, તં ડહતિ, તં ડહતિ, તં દાનં, તં દાનં, તં ફલં, તં એલમિતીધ-

વગ્ગે વગ્ગન્તો.

નગ્ગહીતસ્સ ખો વગ્ગે વગ્ગન્તો વા હોતિ પચ્ચાસત્યા-તઙ્ખણં,તંખણં-ધમ્મઞ્ચરે, ધમ્મંચરે-તણ્ડહતિ, તંડહતિ-તન્દાનં, તંદાનં-તમ્ફલં, તંફલં-ગન્ત્વા સમ્મતોતિ’આદિસુ નિચ્ચં-આનન્તરિકં યમાહુ, આનન્તરિકં યમાહુ, પચ્ચત્તં એવ, પચ્ચત્તં એવ, તઞ્હિ. તઞ્હિ, ઇતિધ-

યેવહિસુઞ્ઓ.

યએવહિસદ્દેસુ નિગ્ગહીતસ્સઞો વા હોતિ-‘‘વગ્ગલસેહિ તે’તિ યસ્સ ઞકારે-આનન્તરિકઞ્ઞ માહુ. આનન્તરિકં યમાહુ, ઞસ્સ દ્વિત્તે-પચ્ચત્તઞ્ઞેવ, પચ્ચત્તંએવ-તઞ્હિ, તંહી-એવ સદ્દસહચરિયાયેતિ યસદ્દસ્સેવ ગહણં-સંયતો, સંયતો’તીધ

યે સંસ્સ

સંસદ્દસ્સ યં નિગ્ગહીતં તસ્સ વા ઞો હોતિ યકારે-

સઞ્ઞતો, સંયતો-ઇધયકારમત્તોવ ગય્હતે પુનબ્બચના.

તં એવ, તં એવ, તં ઇદં, તં ઇદં, તં ઇમિના, તં ઇમિનાતીધ-

મયદાસરે.

નિગ્ગહીતસ્સ મયદા હોન્તિ વા સરે ક્વચિ-તમેવ, તંએવ-તયિદં' તંઇદં-તદમિના, તં ઇમિના એત્થ-''તદમિનાદીની''તિનિપાતના ઇકારસ્સ અકારો-લક્ખણન્તરેનાવિહિતાદેસલોપાગમવિપલ્લાસા સબ્બત્થ ઇમિનાવ દટ્ઠબ્બા-તેન નિજકો. નિયકો,'તિઆદિ સિદ્ધં-બુદ્ધમ સરણમિચ્ચાદિસુ યોગવિભાગા.

નિગ્ગહિત સન્ધિ.

અથ નામાનિ વુચ્ચન્તે.

તાનિ વિવિધાનિ સલિગાલિગવસેન-તત્થ સલિગેયુ તાવ અકારન્તતો પુલ્લિઙ્ગા બુદ્ધસદ્દા સત્તવિભત્તિયો પરા યોજીયન્તો-બુદ્ધ ઇતિ ઠિતે.

દ્વે દ્વે કાનેકેસુ નામસ્મા સિયો અંયો નાહિ યનં સ્માસનં સ્મિંસુ

એતેસં દ્વેદ્વે હોન્તિ એકાનેકત્થેસુ વત્તમાનતો નામ સ્માતિ યથાક્કમં એકમ્હિ ચત્તબ્બો એકવચનાનં બહુમ્હિ વત્તબ્બે બહુવચનાનં ચાતિયમેનપ્પયઙ્ગે-નામસ્મા'તિઅધિકારો.

પઠમાત્થમત્તે

સકત્થદબ્બલિઙ્ગાનિ સઙ્ખ્યાકમ્માદિપઞ્ચકં

નામત્થો તસ્સ સામઞ્ઞમત્તમત્તં પવુચ્ચતે.

નામસ્સાભિધેય્ય મત્તે પઠમાવિભત્તિ હોતિ'તિ વત્તિચ્છાવસા પઠમાયેકવચનબહુવચનાનિ.

સિયોઇતિ પઠમા, સિસ્સિકારસ્સાનુબન્ધત્તપ્પેયોગો-પયોજનં''કિ મં સીસૂ''તિ સઙ્કેતો-તથા અં વચનસ્સકારસ્સ-સિ-અતો'તિ વત્તતે-તસ્સ નામવિસેસનત્તા ''વિધિબ્બિસેસનન્તસ્સા''તિ તદન્તતો વિધિ.

સિસ્સો.

અકારન્તતો નામસ્મા પરસ્સ સિસ્સ ઓહોતિ-પુબ્બસરલોપો બુદ્ધો તિટ્ઠતિ-યો.

અતો યોનં ટાટે.

અકારન્તતો નામસ્મા પરેસં પઠમાદુતિયાયોનં ટાટે હોન્તિ યથાક્કમં-ટકારાનુબન્ધત્તા''ટનુબન્ધાનેકવણ્ણા સબ્બસ્સા''તિ સબ્બાદેસો-બુદ્ધા તિટ્ઠન્તિ. 'પઠમાત્થમત્તે''તિવત્તતે.

આમન્તણે.

સદ્દેનાભિમુખી કારો વિજ્જમાનસ્સ વત્થુનો
આમન્તણં વિધાતબ્બે નત્થિ રાજા ભવેતિ તં;

આમન્તણધિકે અત્થમત્તે પઠમા વિભત્તિ હોતી'તિ એકસ્મિં એકવચનં સિ.

ગોસ્યાલપણે.

આલપણે સિ ગસઞ્ઞો હોતિ-લોપો'તિ વત્તતે

ગસીનં.

નામસ્માગસીનંલોપોહોતિ-ભોબુદ્ધમંપાલય-ગે'તિવત્તતે.

અયુનં વા દીઘો.

ઐઉ ઇચ્ચેસં વા દીઘો હોતિ ગેપરે તિલિઙ્ગે'તિદીઘો-બુદ્ધા, કેચિ દીઘં દૂરાલપણે ચેવિચ્છન્તિ સમીપાલપણેપિ દસ્સતો તં ન ગહેતબ્બં-યોમ્હિ,-બુદ્ધા મં પાલેથ.

કમ્મે દુતિયા

કત્તુક્રિયાભિસમ્બન્ધં કારકં કમ્મમુચ્ચતે;
નિબ્બત્તિ વિકતિપ્પત્તિ ભેદા તં તિવિધં ભવે.

અસ્મિં દુતિયા વિભત્તિહોતિ-અંયો ઇતિ દુતિયા-અં-બુદ્ધંપણમામિ, યોસ્સટે-બુદ્ધે.

કત્તુકરણેસુ તતિયા.

ક્રિયં યો કુરુતે મુખ્યો સ કત્તા યોજિતો ન વા કરણં તં વિસેસેન યં ક્રિયાસિદ્ધિહેતુકં.

તેસુ કારકેસુ તતિયા વિભત્તિ હોતિ-નાભિ ઇતિ તતિયા-ના-નાસ્સા'તિ વત્તતે.

અતેન

અકારન્તતો નામસ્મા પરસ્સ નાવચનસ્સ એનાદેસો હોતિ-બુદ્ધેન દેસિતો ધમ્મો-હિ-

સુહિસ્વસેસ.

અકારન્તસ્સ સુહીસ્વેહોતિ-બુદ્ધેહિ-વે'તિ વત્તતે.

સ્માહિસ્મિન્નં મ્હાભીમ્હિ.

નામસ્મા પરેસં સ્માહિસ્મિન્નં મ્હાભીમ્હિ વા હોન્તિ યથાક્કમં-હિસ્સ ભિયાદેસો-બુદ્ધેભી, કરણે-બુદ્ધેન લોકો સુચરતિ, બુદ્ધેહિ, બુદ્ધેહિ, વા.

ચતુત્થી સમ્પદાને.

અનુમન્ત્વનિરાકત્તુજ્ઝેસકાનં વસા તધા;
દદાતિ કમ્મના યુત્તં સમ્પદાનમુદિરિતં.

તસ્મિં સમ્પદાનકારકે ચતુત્થિ સિયા-સનં ઇતિ ચતુત્થી-સ.

સુઙ્સસ્સ.

નામસ્મા પરસ્સ સસ્સ સુઙ્હોતિ-સચ-છટ્ઠિયા'તિવત્તમાને

ઙકાનુબન્ધાદ્યન્તા.

છટ્ઠીનિદ્દિટાઠસ્સ ઙાનુબન્ધકાનુબન્ધાદ્યન્તા હોન્તી'તિઆદિભુતો હોતિ-ઉકારો ઉચ્ચારણત્થો-ઙાકારો એત્થેવ સઙ્કેતત્થો-બુદ્ધસ્સ પુપ્ફં દેહિ.-અતો વા બહુલમિતિચ વત્તતે.

સસ્સાય ચતુત્થિયા

અકારન્તતો પરસ્સ સસ્સ ચતુત્થિયા આયો હોતિ વા બહુલં-બુદ્ધાય, યેભુય્યેન તાદત્થે યેવાયમાયો દિસ્સતી'તિ ઇતોપરં નોદાહરીયતે-નં-દીઘો'તિવત્તતે.

સુનંહિસુ

એસુ નામસ્સ દીઘો હોતિ-બુદ્ધાનં.

પઞ્ચમ્યવધિસ્મા.

સીમાભુતો પદત્થાનં યો ચલો નિચ્ચલો'થ વા;
અચ્ચુતો પુબ્બકા રૂપા નમાહુરવધિમ્બુધા.

એતસ્મા કારકા પઞ્ચમીવિભત્તિ હોતિ-સ્મા હી ઇતિ પઞ્ચમી-સ્મા-અતો યોનં ટાટે વેતિ દ્વ વત્ત તે.

સ્માસ્મિન્તં.

અકારન્તતો નામસ્મા પરેસં સ્માસ્મિન્નં ટાટે વા હોન્તિ યથાક્કમં.

બુદ્ધા પહા નિચ્છરતિ. બુદ્ધમ્હા, બુદ્ધસ્માવા-હિ-બુદ્ધેહિ, બુદ્ધેભિ.

છટ્ઠિ સમ્બન્ધે

ક્રિયાકારકસઞ્જાતો અસ્સેદમ્ભાવહેતુકો;
સમ્બન્ધો'તિ પવુત્તો સો સમ્બન્ધિદ્વયનિસ્સિતો.

સમ્બન્ધિત્તાવિસેસેપિ છટ્ઠી હેદકતો સિયા;
તતો હિ જાતા સમ્બન્ધં વદેય્ય ન પનઞ્ઞતો.

સમ્બન્ધે છટ્ઠિ વિભત્તિ હોતિ-સ નં ઇતિ છટ્ઠિ-સ-બુદ્ધસ્સ વિહારો-નં-બુદ્ધાનં.

સત્તમ્યાધારે.

કિરિયા કત્તુકમ્મટ્ઠા આધારીયતિ યેન સો;
આધારો ચતુધા વુત્તો વ્યાપકાદિપ્પભેદતો.

આધારકારકે સત્તમી વિભત્તિ હોતિ-

સ્મિં સુ ઇતિ સત્તમી-સ્મિં-બુદ્ધે પસન્નો-બુદ્ધમ્હિ, બુદ્ધસ્મિં, વા-સુ બુદ્ધેસુ.

બુદ્ધો સબ્બત્થદાયી ભવતિ હિ ભજતં બુદ્ધ બુદ્ધં ન તં કિં દિન્નં બુદ્ધેન લોકે સિવપદમપિ તે યન્તિ બુદ્ધેન યસ્મા અસ્મા બુદ્ધસ્સ પીતિં પરહિતવિધયંદેતિ બુદ્ધાનપેતો મઞ્ઞો બુદ્ધસ્સ નિચ્ચં ઘટયતિ મતિમા કોનુ ભત્તિં ન બુદ્ધે.

એવમઞ્ઞેયમ્પિ ઘટપટાદીનમકારન્તાનં પુલ્લિઙ્ગાનં રૂપનયો ક્રિયાભિસમ્બન્ધો ચ-વિસેસનમ્પન વક્ખામ-ઇતો પરં છટ્ઠિયા ચતુત્થીસમત્તા પઞ્ચમીબહુવચનસ્સ ચ તતિયાસમત્તા ન તા દસ્સીયન્તે-ગુમ્બસિ-અતો સિસ્સાતિ ચ વત્તતે.

ક્વચે વા.

અકારન્તતો નામસ્મા પરસ્સ સિસ્સ એ હોતિ વા ક્વચી-ગુમ્બે, ગુમ્બો-સેસં બુદ્ધસમં-એવં વત્તબ્બે, વત્તબ્બો ઇચ્ચાદિ.

યોસ્સ ટે'તિ ચ વત્તતે.

એકચ્ચાદીહતો.

અકારન્તેહિ એકચ્ચાદીહિ યોનં ટે હોતિ-એકચ્ચે,(ભો)એકચ્ચે, એકચ્ચે-એવં પઠમસદ્દસ્સ-નાસ્સ સા વે'તિ ચ વત્તતે.

કોધાદીહિ.

એહિ નાસ્સ સા હોતિ વા-કોધસા, કોધેન, અત્થસા, અત્થેનેચ્ચાદિ-વેતિ વત્તતે.

મનાદીહિ સ્મિંસન્નાસ્માનં સિસોઓસાસા.

મનાદીહિ સ્મમાદિનં સિસોમસાસા હોન્તિ વા યથાક્કમં-મનો, મનં-મનસા, મનેન-મનસો, મનસ્સ-મનસા, મના, મનમ્હા, મનસ્મા-મનસિ, મને, મનમ્હિ, મનસ્મિં.

તમ તપ તેજ ઉર સિરપ્પભુતયો મનાદયો.

ગચ્છન્તસિ-સિસ્સ વે'તિ ચ વત્તતે-પરતો ભિય્યો નાનુ વત્તયિસ્સામ વુત્તિયાયેવાનુવુત્તસ્સગમ્યમાનત્તા.

ન્તસ્સં.

સિમ્હિ ન્તપ્પચ્ચયસ્સ અં હોતિ વા-''ગસીન''ન્તિ સિલોપે-ગચ્છં-અઞ્ઞત્ર-ગચ્છન્તો.

ન્તન્તુનં ન્તો યોમ્હિ પઠમે.

પઠમે યોમ્હિ ન્તન્તુનં સવિભત્તીનં ન્તો ઇચ્ચાદેસો વા હોતિ-બહુલાધિકારા પુમેયેવ-ગચ્છન્તો, ગચ્છન્તા.

ટટાઅં ગે.

ગે પરે ન્તન્તુનં સવિભત્તીનં ટટાઅં ઇચ્ચાદેસા હોન્તિ બહુલં-(ભો)ગચ્છ, ગચ્છા, ગચ્છં, ગચ્છન્તો, ગચ્છન્તા.

ન્તસ્સ ચ ટ વંસે.

અંસેસુ ન્તપ્પચ્ચયસ્સ ટ હોતિ વા ન્તુસ્સ ચ-વવત્થિતવિભાસાયાયં-ગચ્છં, ગચ્છન્તં.

તોતાતિતા સસ્માસ્મિંનાસુ.

સાદિસુ ન્તન્તુનં સવિભત્તીનં તોતાતિતા હોન્તિ વા યથાક્કમં-ગચ્છતા, ગચ્ચન્તેન-ગચ્છતો, ગચ્છસ્સ, ગચ્છન્તસ્સ.

નં નમ્હિ.

નમ્હિ ન્તન્તુનં સવિભત્તીનં તં વા હોતિ-ગચ્ચતં. ગચ્છન્તાનં-ગચ્છતા, ગચ્છન્તા, ગચ્છન્તમ્હા,ગચ્છન્તસ્મા-ગચ્છતિ,ગચ્છન્તે, ગચ્છન્તમ્હિ, ગચ્ચન્તસ્મિં-એવં તપન્ત જપન્તાદયો-ભવન્તસિ.

ભુતો.

ભુધાતુતો ન્તસ્સ અં હોતિ સિમ્હિ નિચ્ચમ્પુનબ્બિધાના-ભવં.

ભવતો વા ભોન્તો ગયોનાસે.

ભવન્તસદ્દસ્સ ભોન્તાદેસો વા હોતિ ગયોનાસે-ભોન્તો, ભોન્તા, ભવન્તો, ભવન્તા-એવમાલપનેપિ-ગે પન-(ભો) ભોન્ત, ભોન્તા, ભવ, ભવા, ભવં-ભવં, ભવન્તં, ભોન્તે, ભવન્તે-ભોતા, ભોન્તેન, ભવતા, ભવન્તેન-ભોતો, ભોન્તસ્સ, ભવતો, ભવસ્સ, ભવન્તસ્સ.

સતોસબ્ભે.

સન્તસદ્દસ્સ સબ્ભવતિ ભકારે-સબ્ભિ.

મહન્તારહન્તાનં વા ટા

સિમ્હિ મહન્તારહન્તાનં નતસ્સ ટા વા હોતિ-મહા, મહં, મહન્તો-અરહા, અરહં, અરહન્તો-ભવન્તાદીનં સેસં ગચ્છન્તસમં-અસ્મસિ.

રાજાદિયુવાદિત્વા.

રાજાદિહિ યુવાદીહિ ચ પરસ્સ સિસ્સ આ હોતિ-અસ્મા.

યોનમાનો.

રાજાદીહિ યુવાદીહિ ચ યોનમાનો વા હોતિ-અસ્માનો, અસ્મા-(ભો)અસ્મ, અસ્મા, અસ્માનો, અસ્મા.

વામ્હા નઙ.

રાજાદિનં યુવાદનં ચાનઙ્હોતિ વામ્હિ-અસ્માનં, અસ્મિં, અસ્માનો, અસ્મે.

નાસ્સેનો

કમ્માદિતો નાવચનસ્સ એનો વા હોતિ-અસ્મેન, અસ્મના.

કમ્માદિતો.

કમ્માદિતો સ્મિનો નિ હોતિ વા-અસ્મનિ, અસ્મે, અસ્મમ્હિ, અસ્મસ્મિં-સેસં બુદ્ધસદ્દસમં-મુદ્ધ ગાણ્ડીવધત્વ અનિમ લઘિમાદયો અસ્માસમા-એવં રાજા કાલદ્ધાનવાચી અદ્ધાચ પઠમાદુતિયાસુ અત્તાતુ માનો તતિયાસત્તમ્યેકવચનેસુચ.

રાજસ્સિ નામ્હિ.

રાજસ્સિ વા હોતિ નામ્હિ-રાજિના-અઞ્ઞત્ર-

નાસ્માસુરઞ્ઞા.

નાસ્માસુ રાજસ્સ સવિભત્તિસ્સ રઞ્ઞા હોતિ-રઞ્ઞા.

સુનં હિસૂ.

રાજસ્સ ઊ હોતિ વા સુનંહિસુ-રાજૂભિ, રાજેહિ, રાજૂભિ, રાજેભિ.

રઞ્ઓ રઞ્અસ્સ રાજિનો સે.

સે રાજસ્સ સવિભત્તિસ્સ એતે આદેસા હોન્તિ-રઞ્ઓ રઞ્અસ્સ, રાજિનો, રાજૂનં.

રાજસ્સ રઞ્અં.

નમ્હિ રાજસદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ રઞ્અં હોતિ વા-રઞ્અં, રાજાનં-રઞ્આ.

સ્મિમ્હિ રઞ્એરાજિનિ.

સ્મિમ્હિ રાજસ્સ સવિભત્તિસ્સ રઞ્એરાજિની હોન્તિ-રઞ્એ, રાજિનિ, રાજુસુ, રાજેસુ ''સમાસે વા''તિ રાજસ્સ નાસસ્માસ્મિંસુ યં વુત્તં તં વા હોતિ-યથા-કાસિરઞ્આ, કાસિરાજેન = કાસિરઞ્ઓ, કાસિરઞ્અસ્સ, કાસિરાજિનો, કાસિરાજસ્સ-કાસિરઞ્આ, કાસિરાજા, કાસિરાજમ્હા, કાસિરાજસ્મા-કાસિરઞ્એ, કાસિરાજિનિ, કાસિરાજે, કાસિરાજમ્હિ, કાસિરાજસ્મિં-અદ્ધતો નામ્હિ.

પુમકમ્મથામદ્ધાનં વા સસ્માસુચ પુમાદિનમુહોતિ વા સસમાસુનામ્હિ ચેતિ ઉત્તે-અદ્ધુના-અઞ્અત્ર કમ્માદિત્તા વા એને-અદ્ધેન-અદ્ધના-સે ઉકારે ચ.

ઇયુવણ્ણાજ્ઝલા નામસ્સનેક.

નામસ્સન્તે વત્તમાના ઇવણ્ણુવણ્ણાઝલસઞ્આ હોન્તિ યથાક્કમં.

ઝલા સસ્સ નો.

ઝલતો સસ્સ નો વા હોતિ-અદ્ધુનો, અદ્ધુસ્સ, અદ્ધસ્સ.

ના સ્માસ્સ

ઝલતો સ્માસ્સ ના હોતિ વા-અદ્ધુના, અદ્ધુમ્હા, અદ્ધુસ્મા, અદ્ધા, અદ્ધમ્હા, અદ્ધસ્મા-અદ્ધનિ, અદ્ધે, અદ્ધમ્હિ, અદ્ધસ્મિં-અત્તસદ્દનોહમ્હિ

સુહીસુ નક.

અત્તઆતુમાનં સુહીસુ વા નક હોતિ-કકારો અન્તાવયવત્થો. અત્તનેહિ, અત્તનેભિ, અત્તેહિ, અત્તેહિ.

નોતતાતુમા.

અત્તઆતુમેહિ સસ્સ નો હોતિ વા-અત્તનો, અત્તસ્સ.

સ્માસ્સ ના બ્ર મા ચ.

બ્રહ્મા અત્તઆતુમેહિ ચ પરસ્સ સ્માસ્સ ના હોતિ-અત્તના-અત્તનેસુ, અત્તેસુ-આતુમા અત્તાવ-બ્રહ્મ ગે.

ઘબ્રહ્માદિતે

ઘસઞ્અતો બ્રહ્મ કત્તુ ઇસિ સખાદીહિ ચ ગસ્સે વા હોતિ-બ્રહ્મે, બ્રહ્મ, બ્રહ્મા.

નામ્હી.

બ્રહ્મસ્સુ હોતિ નામ્હિ-બ્રહ્મુના.

બ્રહ્મસસુ વા.

બ્રહ્મસ્સુ વા હોતિ સનંસુ-બ્રહ્મુનો, બ્રહમુસ્સ, બ્રહ્મસ્સ, બ્રહ્મૂનં,બ્રહ્માનં-બ્રહમુના-‘‘અમ્બાદિહી’’તિ સ્મિનો નિહોતિ વા-બ્રહ્મનિ. બ્રહ્મે, બ્રહ્મમ્હિ, બ્રહ્મસ્મિં-સેસં અસ્મસમં.

સખા-રાજાદિત્તા સિસ્સ આ.

આયોનો ચ સખા.

સખતો યોનમાયો નો હોન્તિ વા આનો ચ-સખાયો, સખાનો.

નોનાસેસ્મિ.

સખસ્સ ઇ હોતિ નોનાસેસુ-સખિનો-અઞ્અત્ર-

યોસ્વંહિસુ ચારઙ.

સખસ્સ વા આરઙ હોતિ યોસ્વંહિસુ સ્માનંસુ ચ.

આરઙ્સ્મા

આરઙાદેસતો પરેસં યોનં ટો હોતિ-સખારો-આરદ્ધાદો.

સભાવે-સખા-એવમાલપને-ગેતુ-સખો, સખ, સખા-અમ્હિ-સખાનં, સખારં, સખં, સખાયો, સખા નો, સખિનો.

ટોટે વા.

આરઙાદેસમ્હા યોનં ટોટે વા હોન્તિ યથાક્કમન્તિ ટે-પક્ખે-‘‘આરઙિસ્મા’’ તિટો-સખારે, સખારો, સખે-સખીના, સખારેહિ, સખેહિ, સખારેહિ, સખેહિ-સખિનો, સખિસ્સ, સખારાનં.

સમાનંસુ વા.

સખસ્સ વા ઇ હોતિ સ્માનંસુ-સખીનં, સખાનં.

ટા નાસ્માનં.

આરડાદેસમ્હા નાસ્માનં ટા હોતિ-સખારા-બહુલાધિકારા સખારસ્મા-સખીના, સખીમ્હા,સખિસ્મા, સખા, સખમ્હા, સખસ્મા.

ટે સ્મિનો.

સખતો સ્મિનો ટે હોતિ નિચ્ચં-સખે, સખારેસુ, સખેસુ-‘‘ધમ્મોવાઞ્અત્થે’તિ રાજાદીયુ પાઠા દળ્હધમ્માદયો વા અસ્મસમા.

યોનં નોને વા.

યુવાદિહિ યોનં નોને વા હોન્તિ યથાક્કમં.

નોનાનેસ્મા.

એસુ યુવાદિનમા હોતિ-યુવાનો, યુવા-યુવાનં, યુવં, યુવાને, યુવે-યુવાના.

યુવાદિનં સુહિસ્વાનડિ.

સુહિસુ યુવાદિનમાનડિહોતિ-યુવાનેહિ, યુવાનેભિ.

યુવા સસ્સિનો.

યુવા સસ્સ વા ઇનો હોતિ-યુવનો, યુવસ્સ.

સમાસમિન્નં નાને.

યુવાદિહિ સ્માસ્મિન્નં નાને હોન્તિ યથાક્કમં-યુવાનં-યુવાને,યુવાનેસુ-રૂપસિદ્ધિયં પનસ્સ અઞ્અથા રૂપનયો દસ્સિતો નેસો ગહેતબ્બો-અમૂલત્તા-નહિ તત્થાગમાદિમૂલમત્થિ-એવમિદી સમઞ્અપ્પિ-મઘવપુમવત્તહસદ્દા યુવસદ્દસમા-અયન્તુ વિસેસો.

ગસ્સં.

પુમસદ્દતો ગસ્સ અં વા હોતિ-પુમં, પુમ, પુમા.

નામ્હિ.

નામ્હિ પુમસ્સ વા આ હોતિ-પુમાના-અઞ્અત્ર-વા ઉત્તે = પુમુના, પુમેન-પુમુનો, પુમુસ્સ, પુમસ્સ-પુમુના, પુમાના-‘‘પુમા’’તિ સ્મિનો ને વા હોતિ-પુમાને, પુમે, પુમમ્હિ, પુમસ્મિં.

સુમ્હા ચ.

પુમસ્સ સુમ્હિ યં વુત્તં તં આ ચ વા હોતીતિ આનડિ આ ચ હોતિ-પુમાનેસુ પુમાસુ પુમેસુ.

વત્તહા સનજ્ઞં નોનાનં.

વત્તહા સનજ્ઞં નોનાનં હોન્તિ યથાક્કમં-વત્તહાનો વત્તહાનાનં.

અકારન્તં.

સાસિ

એકવચનયોસ્વઘોનં.

એકવચને યોસુ ચ ઘઓકારન્તવજ્જિતાનં નામાનં રસ્સો હોતિ તિલિઙ્ગે'તિ રસ્સે સમ્પત્તે-''સિસ્મિન્નાનપુંસકસ્સા''તિ અનપુંસકસ્સ સિમ્હિ તુન હોતિ-સા-યુવાદિત્તા સિસ્સ આ-સાનો, નોત્તાભાવપક્ખે-''યોનમાનો''તિ વાધિકારસ્સ વવત્થિત વિભા સત્તાનિચ્ચમાનો-સાનો-તથા નોત્તાભાવ પક્ખે.

સાસ્સંસે ચાનઙિ.

સાસદ્દસ્સ આનઙિ હોતિ અંસે ગે ચ-(ભો)સાન, સાના, સાનો, સાનં, સાને, સાનો-સેસં યુવસદ્દસમં-સેતુ-સાનસ્સ-સુવાયુવાવ-''એકવચનયોસ્વઘોનં''તિર- સ્સત્તંવ વિસેસો-ગેતુ.

ગે વા.

અઘોનં ગે વા રસ્સો હોતિ તિલિઙ્ગે-(હો)સુવ, સુવા.

આકારન્તં.

મુનિ.

યોસુજ્ઝિસ્સ પુમે.

ઝસઞ્અસ્સ ઇસ્સ યોસુ વા ટ હોતિ પુલ્લિઙ્ગે-મુનયો-અતો'તિ સામઞ્અનિદ્દેસા અતો યોનં ટાટે સમ્પત્તાપિ અવિધાન સામત્થિયા ન હોન્તિ-અઞ્અત્ર-

લોપો.

ઝલતો યોનં લોપો હોતી'તિ યો લોપે.

યોલોપનિસુ દીઘો.

યોનં લોપો નિસુ ચ દીઘો હોતિ-મુની-(ભો)મુની, મુનયો, મુની-મુનિં મુનયો મુની = મુનિના મુનીહિ મુનીભિ-યોલોપ નીસુ વી મન્તુવન્તુનમિચ્ચાદિ ઞાપકા ઇકારા કારાનં ''સુનંહિસૂતિ''દીઘ સ્સાનિચ્ચત્તા મુનિહચ્ચાદીપિ

હોતિ-મુનિનો, મુનિસ્સ મુનીનં, મુનિના મુનિમ્હામુનિસ્મા, મુનિમ્હિ મુનિસ્મિં મુનીસુ-એવં કવિકપિગિરિ આદયો-અગ્ગિઇસીનં અયં વસેસો.

સસ્સાગ્ગિ તો નિ.

અગ્ગિસ્મા સિસ્સ નિ હોતિ વા-અગ્ગિનિ. અગ્ગિ, અગ્ગયો, અગ્ગી.

ટે સિસ્સિસિસ્મા.

ઇસિસ્મા સિસ્સ ટે વા હોતિ-ઇસે, ઇસિ-બ્રહ્માદિત્તા ગસ્સે વા-(ભો)ઇસે ઇસિ ઇસી.

દુતિયસ્સ યોસ્સ.

ઇસસ્મા પરસ્સ દુતિયા યોસ્સ ટે વા હોતિ-ઇસે, ઇસયો, ઇસિ, સેસંમુનિસદ્દસમં-આદિસદ્દનો સ્મિમ્હિ-રત્યાદિહિ ટો સ્મિનો.

રત્યાદીહિ સ્મિનો ટો હોતિ વા-આદો, આદિમ્હિ, આદિસ્મિં. સમાસે ઇકારન્તતો યોસ્મિંસુ વિસેસો.

ઇતોઞ્ઞત્થે પુમે.

અઞ્ઞપદત્થે વત્તમાના ઇકારન્તતો નામસ્મા યોનં નો ને વા હોન્તિ યથાક્કમં પુલ્લિઙ્ગે-અરિયવુત્તિનો, અરિયવુત્તયો, અરિયવુત્તિ-એવમાલપને-અરિયવુત્તિને, અરિયવુત્તયો અરિયવુત્તી.

ને સ્મિનો ક્વચિ.

અઞ્ઞપદત્થે વત્તમાના ઇકારન્તતો નામસ્મા સ્મિનો ને હોતિ વા ક્વચિ-અરિયવુત્તિને, અરિયવુત્તિમ્હિ, અરિયવુત્તિસ્મિં, ''ક્વચી''તિ વુત્તત્તા યથાદસ્સનં ન સબ્બત્ત ને આદેસો.

ઇકારન્તં.

દણ્ડી, સિલોપો, અનપુંસકત્તા ન રસ્સો.

યોનં નોને પુમે.

ઝસઞ્ઞિતો યોનં નોનેવાહોન્તિ યથાક્કમં પુલ્લિઙ્ગે. દણ્ડિનો.

જન્તુહેત્વીઘપેહિ વા.

જન્તુહેતુહિ ઈકારન્તેહિ ઘપસઞ્ઞેહિ ચ પરેસં યોનં વા લોપો હોતિ-દણ્ડી, દણ્ડિયો-એવમાલપને-ગેતુ-દણ્ડિ, દણ્ડી.

ન ઝીકો.

ઝસઞ્ઞિતો અંવચનસ્સ નં વા હોતિ-દણ્ડિનં, દણ્ડિં, દણ્ડિને.

નો.

ઝિતો યોનં નો વા હોતિ પુલ્લિઙ્ગેહિ દુતિયા યોસ્સ નો દણ્ડિનો, દણ્ડિ, દણ્ડિના, દણ્ડીહિ, દણ્ડીભિ-દણ્ડિનો, દણ્ડિસ્સ, દણ્ડિનં-દણ્ડિના, દણ્ડિમ્હા, દણ્ડિસ્મા.

સ્મિનો નિ.

ઝિતો સ્મિંવચનસ્સ નિ હોતિ વા-દણ્ડિનિ. દણ્ડિમ્હિ, દણ્ડિસ્મિં, દણ્ડીસુએવં સઙ્ઘિ ગણિ ગામણિપ્પભુતયો.

ઈકારન્તં.

ભિક્ખુ.

લા યોનં વો પુમે.

લતો યોનં વો હોતિ વા પુલ્લિઙ્ગે.

વેવોસુ લુસ્સ

લસઞ્ઞસ્સ ઉસ્સ વેવોસુ ટ હોતિ-ભિક્ખવો-અઞ્ઞત્ર-યો લોપે દીઘો-ભિક્ખુ (ભો)ભિક્ખુ.

પુમાલપને વેવો.

લસઞ્ઞતો ઉતો યોસ્સાલપને વેવો હોન્તિ વા પુલ્લિઙ્ગે-ભિક્ખવે, ભિક્ખવો, ભિક્ખુ-ભિક્ખું, ભિક્ખવો, ભિક્ખુ-ભિક્ખુના, ભિક્ખુહિ,ભિક્ખૂભિ-ભિક્ખુનો, ભિક્ખુસ્સ, ભિક્ખૂનં-ભિક્ખુના, ભિક્ખુમ્હા. ભિક્ખુસ્મા-ભિક્ખુમ્હિ. ભિક્ખુસ્મિં, ભિક્ખૂસુ-એવં સેતુ કેતુ ભાનુ આદયો-જન્તુહેતૂનં યોસ્વયમ્હેદો-જન્ત્વાદિના વા યોસ્સ લોપે-જન્તુ.

ચન્ત્વાદિતો નો ચ.

જન્ત્વાદિતો યોનં નો હોતિ વો ચ વા પુલ્લિઙ્ગે-જન્તુનો, જન્તવો, જન્તુયો-એવં દુતિયાયોમ્હિ-(ભો) જન્તુ, જન્તુ, જન્તુનો જન્તવો-‘‘પુમાલપને વેવો’’તિવા વે વો ચ જન્તવે, જન્તવો, જન્તુયો-હેતુ, હેતવો, હેતુ. હેતુયો-‘‘યોમ્હિવા ક્વચી‘‘તી યોસુલસઞ્ઞસ્સ ઉસ્સ વા ટા દેસો હેતયો, હેતુયો-(ભો)હેતુ, હેતુ, હેતવે, હેતવો, હેતયો, હેતુયો-હેતું, હેતુ, હેતવો, હેતયો, હેતુયો બહુસદ્દા નમ્હિ.

બહુકતિન્નં

નમ્હી બહુનો કતિસ્સ ચ નુક હોતિ તિલિઙ્ગે-બહુન્નંસેસં ભિક્ખુસમં-બહુ. બહવો, બહૂ-(ભો) બહુ, બહુ, બહવે, બહવો, બહુ બહું, બહવો, બહુ-બહુના. બહુહિ,બહૂભિ-બહુનો, બહુસ્સ, બહુન્નં-બહુના, બહુમ્હા. બહુસ્મા-બહુમ્હિ, બહુસ્મિં, બહુસુ-વત્તુસિ.

લતુપિતાદિનમા સિમ્હિ.

લતુપ્પચ્ચયન્તાનં પિતુ માતુ ભાતુ ધીતુ દુહિતુ જામાતુ નત્તુ હોતુ પોતુનઞ્ચા હોતિ સિમ્હિ-વત્તા.

લતુપિતાદિનમસે.

લતુપ્પચ્ચયન્તાનં પિતાદિનં ચારડિ હોતિ સતોઞ્અત્ર-‘‘આરડિસ્મા’’તિ ટો-વત્તારો.

ગે આ ચ.

લતુપિતાદીનં અ હોતિ ગે આ ચ-(ભો) વત્ત, વત્તા. વત્તારો, વત્તારં. વત્તારે, વત્તારો-નાવચનસ્સ ‘‘ટાનાસ્માન’’ન્તિ ટા-વત્તારા.

સુહિસ્વારડિ

સુભિસુ તુપિતાદીનમારડિ વા હોતિ-વત્તારેહિ, વત્તારેભિ, વત્તૂહિ, વત્તૂભિ.

સલોપો.

લતુપિતાદીહિસસ્સ લોપો વા હોતિ-વત્તુ, નવત્તુનો, વત્તુસ્સ.

નમ્હિ વા.

નમ્હિ લતુપતાદિનમારડિ વા હોતિ-વત્તારાનંઅઞ્અત્ર.

આ

નમ્હિ લતુપિતાદીનમાવા હોતિ-વત્તાનં. વત્તુનં-સ્માસ્સ વા-વત્તારા.

ટિસ્મિનો.

આરડાદેસમ્હાસ્મનો ટિ હોતિ.

રસ્સાર ડિ.

સ્મિમ્હિ આરો રસ્સો હોતિ-વત્તરિ, વત્તારેસુ, વત્તુસુ-એવં ભત્તુ હોત્તુ આદયો-સત્થુસદ્દસ્સ પન નમ્હિ બહુલાધિકારા વા આરડાદેસે-સત્થારા, સત્થુના-પિતા.

પિતાદિનમનત્વાદિનં

નત્વાદિવજ્જિતાનં પિતાદિનમારો રસ્સો હોતિ સબ્બાસુ વિભત્તિસુ-પિતરો ઇચ્ચાદિ ચત્તુસમં-રસ્સોવ વિસેસો-નત્વાદિ નન્તુ રસ્સાભાવા નત્તારો ઇચ્ચાદિ ગુણવન્તુસિ.

ન્તુસ્સ.

સિમ્હિ ન્તુસ્સ ટા હોતિ-ગુણવા-ન્તુવ વન્ત્વાદિ સમ્બન્ધિયેવ ગય્હતે ન્તુવન્તુમન્ત્વાવન્તુતવન્તુસમ્બન્ધિ'તિ વચનતો ન જન્તુતનત્વાદિનં-યો-ન્તન્તુનમાદિનાવાન્તો-ગુણવન્તો અઞ્ઞત્ર.

ય્વાદો ન્તુસ્સ.

યવાદિસુ ન્તુસ્સ અ હોતિ-અકારન્તત્તા ટા-ગુણવન્તા-ન ચે હ અવિધાનસામત્થિયા અપ્તિ અવિધાનસ્સ ચરિતત્થતાય ગુણવન્તસ્સાતિ-(ભો) ગુણવ,ગુણવા, ગુણવં, ગુણવન્તો, ગુણવન્તા-ગુણવં, ગુણવન્તં, ગુણવન્તે-ગુણવતા, ગુણવન્તેન, ગુણવન્તેહિ, ગુણવન્તેભિ-ગુણવતો, ગુણવસ્સ, ગુણવન્તસ્સ, ગુણવતં. ગુણવન્તાનં-ગુણવતા, ગુણવન્તા, ગુણવન્તમ્હા, ગુણવન્તસ્મા-ગુણવતિ, ગુણવન્તે, ગુણવન્તમ્હિ. ગુણવન્તસ્મિં, ગુણવન્તેસુ-એવં મઘવન્તુ ભગવન્તુપ્પભુતયો.

હિમવતો વા ઓ.

હિમવતો સિમ્હિ ન્તુસ્સ ઓ વા હોતિ-હિમવન્તો, હિમવા-સેસં ગુણવાવ.

ઉકારન્તં.

વેસ્સભુ. વેસ્સભુવો, વેસ્સભુ-(ભો) વેસ્સભુ, વેસ્સભુવે, વેસ્સભુવો, વેસ્સભુ-સેસં ભિક્ખુસદ્દસમં-એવં સયમ્ભુ પરાભિભુ અભિભુઆદયો-ગોત્રભુ સહભુ સદ્દેહિપનયોનં''જન્ત્વાદિતો નો વે''તિ નો વો વા-ગોત્રભુનો, ગોત્રભુવો, ગોત્રભુ-સભભુનો, સહભુવો. સહભુ-સબ્બઞ્ઞુસદ્દસ્સયોસ્વેવ વિસેસો.

કુતો.

કુપ્પચ્ચયન્તતો યોનં નો વા હોતિ પુલ્લિઙ્ગે-સબ્બઞ્ઞુનો-અઞ્ઞત્ર લોપો ચ-''લા યોનં વો પુમે''તિ ન વો ''કુતો''તિ જન્ત્વાદીહિ પુથક્કરણ-સબ્બઞ્ઞુ-એવં વિઞ્ઞુવિદૂ વેદગુ પારગુ આદયો કુપ્પચ્ચયન્તા.

ઊકારન્તં.

ગો.

ગોસ્સાગયિહિનંસુ ગાવગવા.

ગસિહિનંવજ્જિતાસુ વિભત્તિસુ ગોસદ્દસ્સ ગાવગવા હોન્તિ.

અભગોહિ ટો

ઉભગોહિ યોનં ટો હોતિ-ગાવો, ગવો-(ભો) ગો, ગાવો, ગવો.

ગાવુમ્હિ.

અંવચનેગોસ્સ ગાવુવાહોતિ-ગાવું, ગાવં, ગવં, ગાવો, ગવો.

નાસ્સા.

ગોતો નાસ્સ આ હોતિ વા-ગાવા, ગાવેન, ગવા, ગવેન ગોહિ, ગોભિ.

ગવં સેન

ગોસ્સ સે વા ગવં હોતિ સહ સેન-ગવં, ગાવસ્સ, ગવસ્સ.

ગુન્નઞ્ચ નન્તા.

નંવચનેન સહ ગોસ્સ ગુન્નં હોતિ ગવઞ્ચ વા-ગુન્નં ગમં, ગોનં-ગાવા, ગાવમ્હા, ગાવસ્મા, ગવા, ગવમ્હા, ગવસ્મા-ગાવે, ગાવમ્હિ, ગાવસ્મિં, ગવે, ગવમ્હિ, ગવસ્મિં.

સુમ્હિ વા.

ગોસ્સ સુમ્હિ ગાવગવા હોન્તિ વા-ગાવેસુ, ગવેસુ, ગોસુ.

ઓકારન્તં-પુલ્લિઙ્ગં.

કઞ્ઞા.

સા.

ઇત્થિયં વત્તમાનસ્સ નામસ્સન્તે વત્તમાનો આકારો ઘસઞ્ઞો હોતિ-જન્ત્વાદિના વાયોલોપો-કઞ્ઞા, કઞ્ઞાયો-‘‘ઘબ્રહ્માદિતે’’તિ ગસ્સેવા-કઞ્ઞે, કઞ્ઞા-યોમ્હિ-કઞ્ઞા, કઞ્ઞાયો.

ઘો સ્સંસસાસસાયંતિંસુ

સ્સમાદિસુ ઘો રસ્સો હોતિ-કઞ્ઞં, કઞ્ઞા, કઞ્ઞાયો-

ઘપતેકસ્મિં નદીનં યયા.

ઘપતો નદીનમેકસ્મિં યયા હોન્તિ યથાક્કમં-કઞ્ઞાય, કઞ્ઞાહિ, કઞ્ઞાભિ-કઞ્ઞાય, કઞ્ઞાનં, -સ્મિમ્હિ-

યં.

ઘપતો સ્મિનો યં વા હોતિ-કઞ્ઞાયં. કઞ્ઞાય, કઞ્ઞાસુ. એવં સદ્ધા સુધા સુખાઆદયો-‘‘નામ્માદીહી’’તિ અમ્મા અન્ના અમ્બાહિ ગસ્સ એકારાભાવે.

રસ્સો વા.

અમ્માદિનં ગે રસ્સો વા હોતિ-અમ્મ, અમ્મા ઇચ્ચાદિ-સેસંકઞ્ઞાવ-સહાપરિસાહિ સ્મિનો''તિ સભાપરિસાયા''તિ તિં વા હોતિ ''ઘોસ્સ'' મિચ્ચાદિના રસ્સે-સહતિં-અઞ્ઞત્ર-સહાયં, સહાય-પરિસતિં, પરિસાયં, પરિસાય.

આકારન્તં.

મતિ-યોમ્હિ-

પિત્થિયં.

ઇત્થિયં વત્તમાનસ્સ નામસ્સન્તે વત્તમાના ઇવણ્ણુવણ્ણા પસઞ્ઞા હોન્તિ.

યેપસ્સવણ્ણસ્સ.

પસઞ્ઞસ્સ ઇવણ્ણસ્સ લોપો વા હોતિ યકારે-વચત્થિતવિ ભાસાયં-મત્યો-અઞ્ઞત્ર-જન્ત્વાદિના વા યોલોપે-મતી, મતિયો-(ભો)મતિ, મત્યો, મતિ, મતિયો-મતિં, મત્યો, મતી, મતિયો ''ઘપ''ઇચ્ચાદિના યાદેસે-મત્યા, મતિયા, મતીહિ, મતિહિ-મત્યા, મતિયા, મતીનં-સ્મિમ્હિ-મત્યં, મતિયં, મત્યા, મતિયા, મતીસુ-એવં કિત્તિ કન્તિ તન્તિપ્પભુતયો-રત્તિયા સ્મિનો ''રત્યાદીહિવો સ્મિનો''રત્યાદીહિવો સ્મિનો''તિ ટો વા-રત્તે-અઞ્ઞત્ર-રત્યં, રત્તિયં, રત્યા, રત્તિયા-સેસં મતિયા સમં.

ઇકારન્તં.

દાસી, દાસ્યો, દાસી, દાસિયો-(ભો)દાસિ, દાસી, દાસ્યો, દાસી, દાસિયો.

યં પીતો.

પસઞ્ઞિતો અંવચનસ્સ યં વા હોતિ-દાસ્યં, દાસિયં, દાસિં, દાસ્યો, દાસી, દાસિયો-દાસ્યા, દાસિયા, દાસીહિ, દાસીભિ-દાસ્યા, દાસિયા, દાસીનં-દાસ્યં, દાસિયં, દાસ્યા, દાસિયા, દાસીસુ-એવમોસધી પોક્ખરણી આદયો-નદિસદ્દા યોસુ-

નજ્જા યોસ્વામ.

યોસુ નદિસદ્દસ્સ આમ વા હોતિ-સચ.

મનુબન્ધો સરાનમન્તા પરો.

મકારોનુબન્ધો યસ્સ સો સરાનમન્તા સરા પરો હોતી'તિ ઈકારા પરો-''યવા સરે''તિ યકારે દસ્સ ચવગ્ગો યસ્સ પુબ્બ રૂપં-નજ્જાયો-અઞ્ઞત્ર-વા પલોપયોલોપેસુ-નજ્જો, નદી, નદિયો ઇચ્ચાદિ.

ઈકારન્તં.

યાગુ, યાગુ, યાગુયો-(ભો)યાગુ, યાગુ, યાગુયો-યાગું, યાગુ, યાગુયો-યાગુયા, યાગુહિ, યાગુભિ-યાગુયા, યાગુનં-યાગુયં, યાગુયા, યાગુસુ-એવં ધેનુ સસ્સુ પિયઙ્ગુપ્પભુતયો-માતુ ધીતુ દુહિતુ સદ્દા પિતુસદ્દસમા-સલોપાભાવપક્ખે યાદેસે માતુસદ્દસ્સ પન "યે પસ્સા"તિ યોગવિભાગા વા પલોપો-મત્યા, માતુયા.

ઉકારન્તં.

વધૂ, વધૂ, વધુયો-(ભો)વધુ, વધુ, વધુયો-વધું, વધૂ, વધુયો-વધુયા, વધૂહિ, વધૂભિ-વધુયા, વધૂનં-વધુયં, વધુયા, વધૂસુ-એવં જમ્બુ વામોરૂ સરભુ આદયો.

ઊકારન્તં.

ગો ઇચ્ચાદિ પુમેન સમં.

ઇત્થિલિઙ્ગં.

ચિત્તસિ.

અં નપુંસકે.

અકારન્તતો નામસ્મા સિસ્સ અં હોતિ નપુંસકલિઙ્ગે-મિત્તં-યોમ્હિ.

યોનન્તિ.

અકારન્તતો નામસ્મા યોનં ની હોતિ નપુંસકે'તિ નિ આદેસો.

નીનં વા.

અકારન્તતો નામસ્મા નીનં ટાટે વા હોન્તિ યથાક્કમં-ચિત્તા, અઞ્ઞત્ર-"યોલોપનીસુ દીઘો"તિદીઘે-ચિત્તાનિ-(ભો) ચિત્ત, ચિત્તા, ચિત્તા, ચિત્તાનિ-ચિત્તં, ચિત્તે, ચિત્તાનિ-ચિત્તેનેચ્ચાદિ બુદ્ધસદ્દસમં-એવં પાનદાનપ્પભુતયો-એકચ્ચાદિનં તુ પઠમાનિમ્હિ વિસેસો.

ન નિસ્સ ટા.

એકચ્ચાદીહિ પરસ્સ નિસ્સ ટા ન હોતિ-એકચ્ચાનિ, પઠમાનિ-પદાદીહિ નાસ્મિંસુ.

નાસ્સ સા.

પદાદિહિ નાસ્સ સા હોતિ વા-પદસા, પદેસ-બિલસા, બિલેન.

પદાદિહિ સિ.

એહિ સ્મિનો સિ હોતિ વા-પદસિ, પદે, પદમ્હિ, પદસ્મિં-કમ્મ સદ્દતો નાસ્સ''નાસ્સેનો''તિ એનો વા-કમ્મેન-અઞ્ઞત્ર પુમાદિના વા ઉત્તે-કમ્મુના, કમ્મના-ઇમિનાવ સસ્માસુ ઉત્તં-તસ્સ લસઞ્ઞાયં-સસ્માનં યથાયોગં નોના નિચ્ચં-વવત્થિતવિભાસાયં-કમ્મુનો, કમ્મસ્સ-કમ્મુના, કમ્મા, કમ્મમ્હા, કમ્મસ્મા-''કમ્માદિતો''તિ સ્મિનો વા નિમ્હિ-કમ્મનિ, કમ્મે, કમ્મમ્હિ, કમ્મસ્મિં-સેસં ચિત્તસમં-ચમ્મ વેસ્મ ભસ્માદયો કમ્મસ્મા ઉત્તતોઞ્ઞત્ર-ગચ્છન્તસિ-''ન્તસ્સં''તિ વા અમ્હિસિલોપો-ગચ્છં-અઞ્ઞત્ર સિસ્સ અં-ગચ્છન્તં, ગચ્છન્તા ગચ્છન્તાનિ-(ભો)ગચ્છ, ગચ્છા, ગચ્છં, ગચ્છન્તા, ગચ્છન્તાનિ-ગચ્છં, ગચ્છન્તં, ગચ્છન્તે, ગચ્છન્તાનિ-નાદિસુ પુલ્લિઙ્ગસ્મં-એવં યજન્ત વજન્તાદયો.

અકારન્તં.

અટ્ઠિ

ઝલા વા.

ઝલતો યોનં નિ હોતિ વા નપુંસકલિઙ્ગે-અટ્ઠિનિ-યો લોપદિઘેસુ-અટ્ઠિ-(ભો)અટ્ઠિ, અટ્ઠીનિ, અટ્ઠી-અટ્ઠિં, અટ્ઠિનિ, અટ્ઠિ = તતિયાદિસુ મુનિસદ્દસમં-એવમચ્છિ અક્ખિ દધિ સત્થિ આદયો.

ઇકારન્તં.

દણ્ડી-''એકવચને''ચ્ચાદિના રસ્સો-સિલોપો-દણ્ડીનિ, દણ્ડી-(ભો)દણ્ડિ, દણ્ડી, દણ્ડીનિ, દણ્ડી-દણ્ડિનં,દણ્ડિં, દણ્ડીનિ, દણ્ડી-સેસં પુલ્લિઙ્ગસ્મં-એવં સુખકારી સીઘયાયી આદયો.

ઈકારન્તં.

ચક્ખુ, ચક્ખુનિ, ચક્ખુ-અટ્ઠિસદ્દસમ-એવમાયુ મધુ મત્થુ ધનુ ચિત્તગુપ્પભુતયો-આયુસાતિ કોધાદિત્તા નાસ્સ સા વા-અમ્બુસદ્દા સ્મિનો''અમ્બવાદીહી''તિ વા નિ આદેસા-અમ્બુનિ, અમ્બુમ્હિ, અમ્બુસ્મિં.

ગુણવન્તુસિ.

અદ્ધંનપુંસકે.

ન્તુસ્સ અદ્ધં હોતિ સિમ્હિ નપુંસકે-ગુણવં, ગુણવન્તં-યોમ્હિ-''યવાદોન્તુસ્સા''તિ અકારે''યોનં ની''તિ નિ તસ્સ વા ટાદેસે-ગુણવનતાનિચ્ચાદિ-ગચ્છન્તસમં-એવં યસવન્તુ ધનવન્તુ ગોમન્ત્વાદયો.

ઉકારન્તં.

ગોત્રભુ, ગોત્રભુતિ, ગોત્રભુ-(ભો)ગોત્રભુ, ગોત્રભુનિ, ગોત્રભુ-ગોત્રભું, ગોત્રભુતિ, ગોત્રભુ-ગોત્રભુના ઇચ્ચાદિ પુલ્લિઙ્ગે વેસ્સભુસદ્દસમં-એવં અભિભુ સયમભુ ધમ્મઞ્ઞ આદયો.

ઊકારન્તં-નપુંસકલિઙ્ગં.

અથ સબ્બાદીનં રૂપનયો નિદ્દિસીયતે-સબ્બ કતર કતમ ઉભય ઇતર અઞ્ઞ અઞ્ઞતર અઞ્ઞતમ પુબ્બ પરાપર દક્ખિણુત્તરાધ રાનિવવત્થાયમસઞ્ઞાયં-ય ત્ય ત એત ઇમ અમુ કિં એક તુમ્હઅમ્હ ઇચ્ચેતે સબ્બાદયો-સબ્બો.

યોનમેટ.

અકારન્તેહિ સબ્બાદિહિ યોનમેટ હોતિ-સબ્બે-એવમાલપન દુતિયાયોસુ.

સબ્બાદીનં નમ્હિ ચ.

અકારન્તાનં સબ્બાદીનં એ હોતિ નમ્હિ સુહિસુ ચ.

સંસાનં.

સબ્બાદિતો નંવચનસ્સ સંસાનં હોન્તિ-સબ્બેસં, સબ્બેસાનં-સેસં બુદ્ધસમં-ઇત્થિયં ''ઇત્થિયમત્વા''તિ આપ્પચ્ચયે સરલોપે ચ કતે આકારસ્સ ઘસઞ્ઞાયં કઞ્ઞાસદ્દસ્સેવ રૂપનયો, અયન્તુ વિસેસો.

ઘપા સસ્સ સ્સા વા.

સબ્બાદીનં ઘપતો સસ્સ સ્સા વા હોતિ-''ઘોસ્સ''મિચ્ચાદના રસ્સે-સબ્બસ્સા. સબ્બાય-નમ્હિ-સબ્બાસં. સબ્બાસાનં.

સ્મિનો સ્સં.

સબ્બાદિનં ઘપતો સ્મિનો સ્સં વા હોતિ-સબ્બસ્સં, સબ્બાયં, સબ્બાય-નપુંસકે-સબ્બં-યોસ્સ નિમ્હિ-

સબ્બાદીહિ.

સબ્બાદિહિ પરસ્સ નિસ્સ ટા ન હોતિ-સબ્બાનિ-(ભો)સબ્બ, સબ્બા, સબ્બાનિ-સબ્બં, સબ્બે, સબ્બાનિ-નાદિસુ પુમેવ-કતરાદયો તયો તીસુ લિઙ્ગેસુ સબ્બસમા-એવં ઇતર અઞ્ઞસદ્દા-સ્સાસ્સંસુ વિસેસો.

સ્સંસ્સાસ્યાયેસ્વિતરેકઞ્ઞેતિમાનમિ.

સ્સમાદિસુ ઇતરએકઅઞ્ઞએત ઇમૈઞ્ઞેસં ઇ હોતિ-ઇતરિસ્સા, ઇતરિસ્સં-અઞ્ઞિસ્સા, અઞ્ઞિસ્સં-અઞ્ઞતરઅઞ્ઞતમસદ્દા લિઙ્ગત્તયે સબ્બસમા-પુબ્બો-યો.

પુબ્બાદીહિ છહિ.

એતેહિ છહિ સવિસયે એટ વા હોતિ'તિ યોસ્સેટ-પુબ્બે, પુબ્બા-(ભો)પુબ્બ, પુબ્બા, પુબ્બે, પુબ્બા-પુબ્બં, પુબ્બે, પુબ્બા-સેસં સબ્બલિઙ્ગે સબ્બસમં-એવં પરાદયો પઞ્ચ-યો, યા, યમિચ્ચાદિ સબ્બસમં-યાદિનમાલપને રૂપં ન સમ્ભવતિ-ત્યસિ.

ત્યતેતાનં તસ્સ સો.

ત્યતેતાનમનપુંસકાનં તસ્સ સો હોતિ સિમ્હિ-સ્યો, સ્યાત્યમિચ્ચાદિ-સો.

ત તસ્સ નો સબ્બાસુ.

તસદ્દસ્સ તસ્સ નો વા હોતિ સબ્બાસુ વિભત્તિસુ-ને, તે-નં તં, ને, તે-નેન, તેન, નેહિ, તેહિ, નેભિ, તેભિ-

ટ સસ્માસ્મિંસ્સાયસ્સંસ્સાસંમ્હામ્હિસ્મિમિમસ્સ ચ.

સાદસ્વિમસ્સ તસદ્દતકારસ્સ ચ ટો વા હોતિ-પુબ્બસર લોપે-અસ્સ, નસ્સ, તસ્સ-નેસં, નેસાનં, તેસં, તેસાનં-અમ્હા, અસ્મા, નમ્હા, નસ્મા, તમ્હા, તસ્મા-અમ્હિ, અસ્મિં, નમ્હિ, નસ્મિં, તમ્ભિ, તસ્મિં, નેસુ. તેસુ-ઇત્થિયં-સા, ના, નાયો, તા, તાયો-નં, તં, ના, નાયો, તા, તાયો-નામ્હિ કતે-

સ્સા વા તેતિમામૂહિ.

ઘપસઞ્ઞેહિ તા એતા ઇમા અમૂહિ નાદનમેકસ્મિં સ્સા વા હોતિ-વા ટા દેસે-અસ્સા, નસ્સા, નાય.

તાય વા.

સ્સંસ્સાસ્સાયેસુ તસ્સ વા ઇ હોતિ-તિસ્સા, તસ્સા, તાય-નાહિ, નાભિ, તાહિ, તાભિ-સસ્સ વા સ્સામ્હિ-અસ્સા, નસ્સા, તિસ્સા, તસ્સા, સ્સાદેસાભાવપક્ખે.

તેતિમાતો સસ્સ સ્સાય.

તા એતા ઇમાતો સસ્સ સ્સાયો હોતિ વા-અસ્સાય, નસ્સાય,

તિસ્સાય, તસ્સાય-દ્વિહિ મુત્તપક્ખે-તાય તાય-નંવચનસ્સ સમાદેસે તકારસ્સ ચ વા ટાદેસે ‘‘સુનંહિસુ‘‘તિ દીઘે ચ કતે-આસં, નાસં, નાસાનં, તાસં, તાસાનં-સત્તમિયં-અસ્સં, અસ્સા, નસ્સં, નસ્સા, નાયં, નાય, તિસ્સં, તિસ્સા, તસ્સં, તસ્સા, તાયં, તાય, નાસુ, તાસુ-નપુંસકે-નં, તં, નાતિ, તાતિ, નં, તં,ને, ના, નિ, તે, તાનિ-નાદિસુ પુમેવ-એવમેતસદ્દસ્સ તીસુ લિઙ્ગેસુ-ટનાદેસાભાવો’વ વિસેસો-ઇમસિ.

સિમ્હિ નપુંસકસ્સાયં.

ઇમસદ્દસ્સાનપુંસકસ્સાયં હોતિસિમ્હિ-અયં, ઇમે, ઇમં, ઇમેના.

નામ્હિનિમિ.

ઇમસદ્દસ્સાનિત્થિયં નામ્હિ અનૈમિચ્ચાદેસા હોન્તિ-અનેન, ઇમિના-હિ-

ઇમસ્સા નિત્થિયં ટે.

ઇમસદ્દસ્સાનિત્થિયં ટે હોતિવા સુનંહિસુ-એહિ, એહિ, ઇમેહિ, ઇમેહિ-સ-ટસસ્માસ્મિ મિચ્ચાદિના સબ્બસ્સિમસ્સ વા ટાદેસે-અસ્સ, ઇમસ્સ, એસં, એસાનં. ઇમેસં, ઇમેસાનં-અમ્હા, અસ્મા, ઇમમ્હા, ઇમસ્મા-અમ્હિ, અસ્મિં, ઇમમ્હિ, ઇમસ્મિં, એસુ, ઇમેસુ-ઇત્થિયં-અયં, ઇમા, ઇમાયો-ઇમં, ઇમા, ઇમાયો-ના-''સ્સા વા તેતિમામૂહી''તિ સ્સા વા, ટાદેસે સ્સમિચ્ચાદિના ઇ આ દેસે ચ-અસ્સા, ઇમિસ્સા-અઞ્ઞત્ર = ઇમાય, ઇમાહિ, ઇમાહિ-સ-અસ્સા, ઇમિસ્સા, અસ્સાય, ઇમિસ્સાય, ઇમાય, નંવચનસ્સ સમાદેસે ઇમસ્સ ચ ટાદેસે ''સુનંહસૂ''તિ દીઘે ચ કને-આસં, ઇમાયં-સાનમાદેસે-ઇમાસાનં-સત્તમિયં-અસ્સં, ઇમિસ્સં. અસ્સાય, ઇમિસ્સાય, ઇમાયં, ઇમાય, ઇમાસુ-નપુંસકે.

ઇમસ્સિદં વા.

અંસિસુ સહ તેહિ ઇમસ્સિદં વા હોતિ નપુંસકે-ઇદં, ઇમં, ઇમા, ઇમાનિ-ઇદં, ઇમં, ઇમે, ઇમાનિ-તતિયાદિસુ પુલ્લિઙ્ગસ્મં-અમુસિ.

મસ્સામુસ્સ.

અનપુંસકસ્સામુસ્સ મકારસ્સ સો ભોતિ સિમ્હિ-અસુ-યો-

લોપો મુસ્મા.

અમુસદ્દતો યોનં લોપો વા હોતિ પુલ્લિઙ્ગે'તિ નિચ્ચંયો લોપે દિઘો-અમુ-અમું, અમૂ-અમુના, અમૂહિ, અમૂભિ-

ન નો સસ્સ.

અમુસ્મા સસ્સ નો ન હોતિ-અમુસ્સ, અમુસં, અમુસાનં-અમુના, અમુમ્હા, અમુસ્મા-અમુમ્હિ,અમુસ્મિં, અમુસુ-ઇત્થિયં-અસુ, અમુ, અમુયો-

અમું, અમૂ, અમુયો-ના-''સ્સાવા, તેતિમામૂહી''તિ સ્સા વા-અમુસ્સા, અમુયા, અમૂહિ, અમૂભિ-અમુસ્સા, અમુયા, અમુસં, અમૂસાનં-સત્તમિયંઅમુસ્સા. અમુસ્સં. અમુયં, અમુયા, અમુસુ-નપુંસકે-

અમુસ્સાદું.

અંસિસુ સહ તેહિ અમુસ્સ અદું હોતિ વા નપુંસકે-અદું-અઞ્ઞ

ત્ર સિલોપે-અમુ, અમુન, અમૂ, અદું, અમું, અમુનિ, અમૂ-સેસં પુમેવ-કિંસિ.

કિસ્સ કો સબ્બાસુ.

સબ્બાસુ વિભત્તીસુ કિસ્સ કો હોતિ-સિસ્સો-કો, કે, કં, કે, કેન, કહિ, કેહિ.

કિ સસ્મિંસુ વા નિત્થિયં.

અનિત્થિયં કિસ્સ કિ વા હોતિ સસ્મિંસુ-કિસ્સ, કસ્સ, કેસં, કેસાનં, કમ્હા, કસ્મા, કિમ્હિ, કિસ્મિં, કમ્હિ, કસ્મિં, કેસુ-ઇત્થિયં-કઆદેસે અકારન્તત્તા આપ્પચ્ચયો-કા, કા, કાયો ઇચ્ચાદિ સબ્બાવ-નપુંસકે.

કિમંસિસુ સહ નપુંસકે.

અંસિસુ સહ તેહિ કિંસદ્દસ્સ કિં હોતિ નપુંસકે-કિં, કાનિ, કિં, કે, કાનિ-કેનેચ્ચાદિ પુમેવ-એકસદ્દો સઙ્ખ્યાતુલ્યઞ્ઞા સહાયવચનો-અત્ર સઙ્ખ્યાસદ્દો સંખેય્યવાચિ-યદા સઙ્ખેય્ય વાચી તદેકવચનન્તો અઞ્ઞત્ર બહુવચનન્તોપિ-એકો એકા એકમિચ્ચાદિ-સબ્બસમં તિલિઙ્ગેસુ-સ્સાસ્સંસુ પન-સ્સમાદિના ઇમ્હિ એકિસ્સા એકિસ્સં-તુમ્હ અમ્ભસદ્દા અલિઙ્ગા-તથા ઉભ કતિઞ્ચિ સદ્દા પઞ્ચાદયો અટ્ઠારસન્તા ચ-તુમ્હસિ અમ્હસિ.

તુમ્હસ્સ તુવં ત્વમમ્હિ ચ.

અમ્હિસિમ્હિ ચ તુમ્હસ્સ સવિહત્તિસ્સ તુવં ત્વં હોન્તિ-તુવં ત્વં.

સિમ્હિ હં.

સિમ્હિ અમ્હસ્સ સવિભત્તિસ્સ અહં હોતિ-અહં-યો-તુમ્હે.

મયમસમામ્હસ્સ.

યોસ્વમ્હસ્સ સવિભત્તિસ્સ મયમસ્મા વા હોન્તિ યથાક્કમં-મયં, અસ્મા, અમ્હે-અં-તુવં. ત્વં.

અમ્હિ તં મં તવં મમં.

અમ્હિ તુમ્હઅમ્હસદ્દાનં સવિભત્તીનં તં મં તવં મમં હોન્તિ યથાક્કમં-તં, તવં, મં, મમં.

દુતિયે યોમ્હિ વા.

તુમ્હઅમ્હસદ્દાનં સવિહત્તીનં પચ્ચેકં ડં ડાકં વા હોન્તિ દુતિયે યોમ્હિ-તુમ્હાકં તુમ્હે, અમ્હં, અમ્હાકં, અસ્મા, અમ્હે.

નાસ્માસુ તયા મયા.

નાસ્માસુ તુમ્હઅમ્હસદ્દાનં સવિભત્તીનં તયા મયા હોન્તિ યથાક્કમં.

તયાતયિનં ત્વ વા તસ્સ.

તુમ્હસ્સ તયાતયીનં તકારસ્સ ત્વ હોતિ વા-ત્વયા, તયા, મયા, તુમ્હેહિ, તુમ્હેભિ. અમ્હેહિ, અમ્હેભિ.

તવ મમ તુય્હં મય્હં સે.

સે તુમ્હઅમ્હસદ્દાનં સ્વિભત્તીનં તવ મમ તુય્હં મય્હં હોન્તિ યથાક્કમં-તવ તુય્હં મમ મય્હં.

નંસેસ્વ સમાકં મમં.

નંસેસ્વમ્હસ્સ સવિભત્તિસ્સ અસ્માકં મમં હોન્તિ યથાક્કમં-મમં.

ડં ડાકં નમ્હિ.

નમ્હિ તુમ્હઅમ્હસદ્દાનં સવિભત્તીનં ડં ડાકં હોન્તિ પચ્ચેકં-તુમ્હં તુમ્હાકં અમ્હં અમ્હાકં અસ્માકં.

સ્મામ્હિ ત્વમ્હા.

સ્મામ્હિ તુમ્હસ્સ સવિભત્તિસ્સ ત્વમ્હા હોતિ વા-ત્વમ્હા ત્વયાતયા મયા.

સ્મિમ્હિ તુમ્હામ્હાનં તયિ મયિ.

સ્મિમ્હિ તુમ્હ અમ્હસદ્દાનં સવિભત્તીનં તયિ મયિ હોન્તિ યથાક્કમં-ત્વયિ તયિ મયિ, તુમ્હેસુ.

સુમ્હામ્હસયાસ્મા.

અમ્હસ્સ અસ્મા હોતિ વા સુમ્હિ-અસ્માસુ અમ્હેસુ.

‘‘અપાદાદો પદતેકવાક્યે’’તિ અધિકારો.

યોનં હિસ્વપઞ્ચમ્યા વો નો.

અપઞ્ચમિયા યોનં હિસ્વપાદાદો વત્તમાનાનં પદસ્મા પરેસ મેકવાક્યે ઠિતાનં તુમ્હઅમ્ભસદ્દાનં સવિભત્તીનં વો નો હોન્તિ વા યથાક્કમં-તિટ્ઠથ વો, તિટ્ઠથ તુમ્હે, તિટ્ઠામ નો, તિટ્ઠામ મયં-પસ્સતિ વો, પસ્સતિ તુમ્હે, પસ્સતિ નો, પસ્સતિ અમ્હે-દિયતે વો, દિયતે તુમ્હં, દિયતે નો, દિયતે અમ્હં-ધનં વો, ધનં તુમ્હં,ધનં નો, ધનં અમ્હં-કતં વો, કતં તુમ્હેહિ, કતં નો, કતં અમ્હેહિ.

તે મે ના સે.

નામ્હિ સે ચ અપાદાદો વત્તમાનાનં પદસ્મા પરેસં એકવાક્યે ઠિતાનં તુમ્હઅમ્હસદ્દાનં સવિહત્તીનં તે મે વા હોન્તિ યથાક્કમં-કતં તે, કતં તયા, કતં મે, કતં મયા-દિયતે તે, દીયતે તવ, દીયતે મે, દિયતે મમ-ધનં તે, ધનં તવ, ધનં મે, ધનં મમ.

નચવાહાહેવયોગે.

ચવાહઅહએવેહિયોગે તુમ્હઅમ્હસદ્દાનમાદેસાન હોન્તિ. ગચ્છામ તુમ્હે ચ, મયઞ્ચ-પસ્સતિ તુમ્હે ચ, અમ્હે ચ-કતં તુમ્હેહિ ચ, અમ્હેહિ ચ-દિયતે તુમ્હઞ્ચ, અમ્હઞ્ચ-ધનં તુમ્હઞ્ચ, અમ્હઞ્ચ-કતં તયા ચ, મયા ચ-દીયતે તવ ચ, મમ ચ-ધનં તવ ચ મમ ચ-વાદિયોગેપ્યેવં ઞેય્યં-ઉભ કતિ સદ્દા બહુવચનત્તા-‘‘ઉભગોહિ ટો‘‘તિ યોનં ટો-ઉભો, ઉભો-સુહિસુભસ્સો.

ઉભસ્સ સુહિસ્વો હોતિ-ઉભોહિ ઉભોહિ-

ઉભિન્નં.

ઉભા નંવચનસ્સ ઇન્નં હોતિ-ઉભિન્નં, ઉભોસુ.

ટિ કતિમ્હા

કતિમ્હાયોનંટિ હોતિ-કતિ,કતિ,કતીહિ,કતીભિ, કતિન્નં કતીસુ.

અથ સઙ્ખ્યાસદ્દા વુચ્ચન્તે.

એકાદયો અટ્ઠારસન્તા સઙ્ખેય્યવચના-વીસતિઆદયો પન સઙ્ખ્યાનવચનાચ-એકસદ્દો સબ્બાદિસુ વુત્તોવ-દ્વાદિનમટ્ઠારસન્તાનં બહુવચનન્તત્તા એકવચનાભાવો-દ્વિસદ્દા યોમ્હિ.

યોમ્હિ દ્વિન્નં દુવે દ્વે.

યોમ્હિ દ્વિસ્સ સવિભત્તિસ્સ દુવે દ્વે હોન્તિ પચ્ચેકં-દુવે દ્વે, દ્વીહિ દ્વીભિ.

દુવિન્નં નમ્હિ વા.

નમ્હિ દ્વિસ્સ સવિભત્તિસ્સ દુવિન્નં હોતિ વા-દુવિન્નં-અઞ્ઞત્ર.

નમ્હિ નુક દ્વાદીનં સત્તરસન્તં.

દ્વાદીનં સત્તરસન્નં સઙ્ખ્યાનં નુખોતિ નમ્હિ વિભત્તિમ્હિ. ઉકારોઉચ્ચારણત્થો-કકારો અન્તાવયવત્થો-તેન નમ્ભીન દીઘો-દ્વિન્નં,દ્વીસુ-તિસદ્દા યોમ્હિ.

પુમે તયો ચત્તારો.

યોમ્હિ સવિભત્તીનં તિવતુન્નં તયો ચત્તારો હોન્તિ યથાક્કમં પુલ્લિઙ્ગે-તયો, તયો, તીહિ, તીભિ.

ણ્ણં ણ્ણન્નં તિતોજ્ઝા.

ઝસઞ્અતો તિતો નંવચનસ્સ ણ્ણં ણ્ણન્નં હોન્તિ-તિણ્ણં તિન્ણન્નં,તીસુ-ઇત્થીયં.

તિસ્સો ચતસ્સો યોમ્હિ સવિભત્તીનં.

વિભત્તિસહિતાનં તિવતુન્નં યોમ્હિ તિસ્સો ચતસ્સો હોન્તિત્થિયં યથાક્કમં-તિસ્સો, તિસ્સો, તીહિ તીભિ.

નમ્હિ તિચતુન્નમિત્થિયં તિસ્સચતસ્સા.

નમ્હિ તિચતુન્નં તિસ્સ ચતસ્સા હોન્તિત્થિયં યથાક્કમં-તિસ્સન્નં, તીસુ-નપુંસકે.

તીણિ ચત્તારિ નપુંસકે.

યોમ્હિ સવિભત્તીનં તિચતુન્નં યથાક્કમં તીણિ ચત્તારિ હોન્તિ નપુંસકે-તીણિ તીણિ-સેસં પુલ્લિઙ્ગસમં-ચતુ યો.

ચતુરો વા ચતુસ્સ.

ચતુસદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ યોમ્હિ ચતુરો વા હોતિ પુલ્લિઙ્ગે-ચતુરો, ચતુરો-અઞ્ઞત્ર-ચત્તારો, ચત્તારો-ચતૂહિ ચતૂભિ.

ટ પઞ્ચાદીહિ ચુદ્દસહિ.

પઞ્ચાદીહિ ચુદ્દસહિ સઙ્ખ્યાહિ યોનં ટો હોતિ-પઞ્ચ, પઞ્ચ.

પઞ્ચાદીનં ચુદ્દસન્નમ.

પઞ્ચાદીનં ચુદ્દસન્નં સુનંહિસ્વ હોતિ-એત્તાપવાદોયં-પઞ્ચહિ પઞ્ચભિ, પઞ્ચન્તં પઞ્ચસુ-એવં છાદયો અટ્ઠારસન્તા-એકો ચ દ સ ચાતિ ચત્થસમાસે એકેન અધિકા દસાતિ તતિયાસમાસે વા કતે ''એકત્થતાય''ન્તિ વિભત્તિલોપો-એવમુપરિ ચ.

એકટ્ઠાનમા.

એકઅટ્ઠાનં આ હોતિ દસે પરે.

ર સઙ્ખ્યાતો વા.

સઙ્ખ્યાતો પરસ્સ દસસ્સ ર હોતિ વિભાસા-સચ''પઞ્ચમિયં પરસ્સે''તિ અનુવત્તમાને ''આદિસ્સા''તિ દકારસ્સેવ હોતિ-એકા રસ, એકાદસ.

આ સઙ્ખ્યાયાસતાદો'નઞ્ઞત્થે.

સઙ્ખ્યાયમુત્તરપદે દ્વિસ્સ આ હોતસતાદો'નઞ્ઞત્થે-દ્વાદસ.

ખા ચત્તાળીસાદો.

દ્વિસ્સ ખા વા હોતચત્તાળીસાદો'નઞ્ઞત્થે-બારસ.

તિસ્સે.

સઙ્ખ્યાયમુત્તરપદે તિસ્સ એ હોતસતાદો'નઞ્ઞત્થે.

છતીહિ ળો ચ.

છતિહિ પરસ્સ દસસ્સ ળો હોતિ રો ચ-તેળસ-તેરસ.

ચતુસ્સ ચુચો હોન્તિ વા દસસદ્દે પરે-દ્વિત્તે-ચુદ્દસ ચોદ્દસ ચતુદ્દસ.

વીસતિદસેસુ પઞ્ચસ્સ પણ્ણુપણ્ણા.

વીસતિદસેસુ પરેસુ પઞ્ચસ્સ પણ્ણુપણ્ણા હોન્તિ વા યથાક્કમં-પણ્ણરસ પઞ્ચદસ.

છસસ સો.

છસ્સ સો ઇચ્ચયમાદેસો હોતિ દસસદ્દે પરે-સોળસ સોરસ, સત્તરસ સત્તદસ, અટ્ઠારસ અટ્ઠાદસ-એકેન ઊના વીસતીતિ વિસેસનસમાસગબ્ભે તતિયાસમાસે.

ઇત્થિયમ્ભાસિતપુમિત્થિ પુમેવેકત્થે.

ઇત્થિયં વત્તમાને એકત્થે સમાનાધિકરણે ઉત્તરપદે પરે ભાસિતપુમિત્થિ પુમેવ હોતીતિ પુમ્ભાવા આપ્પચ્ચયો નિવત્તતે-એકૂનવીસતિ-ઇત્થિલિઙ્ગેકવચનન્તો-વીસતિઆદયો હિ આનવુતિયા એકવચનન્તા ઇત્થિલિઙ્ગા-(ભો) એકૂનવીસતિ એકૂનવીસતિમિચ્ચાદિ-એવં વીસતિ એકવીસતિ દ્વાવીસતિ બાવીસતિ તેવીસતિપ્પભુતયો.

વીસતયં પઞ્ચસ્સ વા પણ્ણઆદેસે-પણ્ણુવીસતિ, પઞ્ચવીસતિ-એકેન ઊના તિંસતિ તિંસા વા એકુનતિંસતિ એકુનતિંસા-મતિકઞ્ઞા સમા-એવં તિંસતિ તિંસાપ્પભુતયો-તિંસાસદ્દસ્સ પન સિલોપે-દીઘરસ્સાતિ યોગવિભાગા રસ્સે-તિંસ-નિગ્ગહીતાગમે ચ તિંસન્તિપિ હોતિ-એવમુપરિ ચ યથાસમ્ભવં-દ્વત્તિંસતિઆદિનં રસ્સઞ્ચત્તાનિ-ચત્તાળીસાય સિદ્ધિ-ચત્તાળીસા ચત્તાળીસ ચત્તાળીસં વા,એવં ચત્તારીસા ચત્તારિસ ચત્તારીસં.

દ્વિસ્સા ચ.

અસતાદો’નઞ્ઞત્થે ચત્તાળીસાદો દ્વિસ્સ એ હોતિ વા આ ચ-દ્વે ચત્તાળીસ દ્વાચત્તાળીસ દ્વીચત્તાળીસ-એવં દ્વેવત્તારિસ દ્વાચત્તારીસ દ્વિચત્તારીસ, દ્વેચત્તાળીસતિ દ્વાચત્તાળીસતિ દ્વિચત્તાળીસતિ.

ચત્તાળીસાદો વા.

અસતાદો’નઞ્ઞત્થે ચત્તાળીસાદો તિસ્સે વા હોતિ-તેચત્તાળીસ તિવત્તાળીસ તેચત્તાળીસતિ તિચત્તાળીસતિ-તેચત્તારીસ તિચત્તારીસ-દ્વેપઞ્ઞાસ દ્વાપઞ્ઞાસ દ્વિપઞ્ઞાસ દ્વેપણ્ણાસતિ પણ્ણાસ, દ્વેસટ્ઠિ દ્વાસટ્ઠિ દ્વિસટ્ઠિ, તેસટ્ઠિ તિસટ્ઠિ, દ્વેસત્તતિ દ્વા સત્તતિ દ્વીસત્તતિ દ્વેસત્તરિ દ્વાસત્તરિ દ્વિસત્તરિ, તેસત્તતિ તિસત્તતિ તેસત્તરિ તિસત્તરિ, દ્વ્અસીતિ દ્વાઅસીતિ દ્વીયાસીતિ-યાગમો-ત્અસીતિ તિયાસીતિ, દ્વેનવુતિ દ્વાનવુતિ દ્વિનવુતિ, તેનવુતિ તિનવુતિ-સતં, નપુંસક મેકવચનન્તં-એવં સહસ્સદયો-કોટિ પકોટિ કોટિપ્પકોટિ અક્ખોહિણિયો ઇત્થિલિઙ્ગેકવચનન્તા-વગ્ગભેદે તુ સબ્બાસમ્પિ સઙ્ખ્યાનં બહુવચનઞ્ચ હોતેવ-યથા-દ્વે વિસતિયો, તિસ્સો વીસતિયો ઇચ્ચાદિ-દસ અસકં સતં નામ,દસસતં સહસ્સં, દસસહસ્સં નહુતં, દસનહુતં લક્ખં, સતસહસ્સન્તિપિ વુચ્ચતિ-લક્ખસતં કોટિ, કોટિલક્ખસતં પકોટિ, પકોટિલક્ખસતં કોટિપ્પકોટિ-એવં નહુતં નિન્નહુતં અક્ખોહિણી બિન્દુ અબ્બુદં નિરબ્બુદં અહકહં અબબં અટટં સોગન્ધિકં ઉપ્પલં કુમુદં પુણ્ડરિકં પદુમં કથાનં મહાકથાનં અસઙ્ખેય્યન્તિ યથાક્કમં સતલક્ખગુણં વેદિતબ્બં.

અથાસઙ્ખ્યમુચ્ચતે.

તં દુવિધં પાદિચાદિભેદેન-તત્થ-પ પરા અપ સં અનુ અવ ઓ નિ દુ વિ અધિ અપિ અતિ સુ ઉ અભિ પતિ પરિ ઉપ આ-ઇમે વીસતિ પાદયો-ચાદયો પન-ચ વા હ અહ એવ એવમિચ્ચાદયો-ઇમે દ્વેપિ લિઙ્ગસઙ્ખ્યારહિતા-એતેહિ પન યથાસમ્ભવં વિહિતાનં વિભત્તિનં.

અસઙ્ખ્યેહિ સબ્બાસં.

અવિજ્જમાનસઙ્ખ્યોહિ પરાસં સબ્બાસં વિભત્તીનં લોપો હોતીતિ લોપો ચ.

વિભત્તિયા તતો ભેદો સલિઙ્ગાનં ભવે તથા તુમ્હાદિનં ત્વલિઙ્ગેસુ નેવત્થિ પાદિવાદિનં.

વુતતાનિ સ્યાદ્યન્તાનિ.

અથેકત્થમુચ્ચતે-ઉપસદ્દા પઠમેકવચનં સિ-તસ્સ ‘‘અસઙ્ખ્યેહિ સબ્બાસં’’તિ લોપો-કુમ્ભસદ્દા છટ્ઠયેકવચનં સ-ઉપ કુમ અસ ઇતિ ઠિતે ‘‘અવિગ્ગભો નિચ્ચસમાસો પદન્તરવિગ્ગહો વે’’તિ સમીપં કુમ્ભસ્સેતિ પદન્તરચિગ્ગહે-‘‘સ્યાદિ સ્યાદિનેકત્થ’’ન્તિ સબ્બત્થેકત્થે વત્તતે.

અસઙ્ખ્યં વિભત્તિ સમ્પત્તિ સમિપ સાકલ્યાહાવ યથાપચ્છા યુગપદત્થે.

અસઙ્ખ્યં સ્યાદ્યન્તં વિભત્ત્યાદિનમત્થેવત્તમાનં સ્યાદ્યન્તેન સહેકત્થમ્ભવતિ.

એકત્થતાયં.

ઈયાદિણદિસમાસેહિ એકત્થિભાવો એકત્થતા-તસ્મિં સ્યાદિ લોપો હોતિ-‘‘તં નપુંસક’’મિતિનપુંસકલિઙ્ગં-તતો સ્યાદિ-‘‘પુબ્બસ્માામાદિતો’’તિ લોપે સમ્પત્તે.

નાતો મપઞ્ચમિયા.

અમાદેકત્થા પુબ્બં યદેકત્થમકારન્તં તતો પરાસં સબ્બાસં વિભત્તીનં લોપો ન હોતિ અંતુ ભવત્યપઞ્ચમિયા-ઉપકુમ્ભં તિટ્ઠતિ-કુમ્ભસ્સ સમીપં તિટ્ઠતીતિ અત્થો-ઉપકુમ્ભં પકસ્સ.

વા તતિયાસત્તમીનં.

અમાદેકત્થા પુબ્બં યદેકત્થમકારન્તં તતો પરાસં તતિયા સત્તમીનં અં હોતિ વા-ઉપકુમ્ભં કતં, ઉપકુમ્ભેન વા, ઉપ કુમ્ભં દેહિ-પઞ્ચમિયં અમભાવા-ઉપકુમ્ભા અપેહિ-ઉપકુમ્ભમાયત્તં-ઉપકુમ્ભં નીધેહિ, ઉપકુમ્ભે વા-એવમુપનગરમિચ્ચાદિ-સમીપં અગ્ગિનોઉપગ્ગિ-એત્થપન-‘‘પુબ્બસ્મામાદિતો’’તિ સબ્બસ્યાદિ લોપોવ-એવમુપગુરુ-વેતિ સબ્બત્થ વત્તતે.

અમાદિ.

અમાદિ સ્યાદ્યન્તં સ્યાદ્યન્તેન સહ બહુલમેકત્થં હોતિ-ગામં ગતો ગામગતો, મુહુત્તં સુખં મુહુત્તસુખં-વુત્તિયેવોપપદસ માસે-કુમ્ભકારો, એત્થ બહુલાધિકારા અસ્યાદ્યન્તેનાપિ સમાસો. ન્તમાનક્તવન્તૂહિ વાક્ય-ધમ્મં સુણન્તો, ધમ્મં સુણમાનો, ઓદનં ભુત્તવા, રઞ્ઞા ભતો રાજહતો, અસિના જિન્નો અસિચ્છિન્નો, પિતરાસદિસોપિતુસદિસો, દધિના ઉપસિત્તં ભોજનં દધિભોજનં, ગુળેન મિસ્સો ઓદનો ગુળોદનો-ઇહ પન વુત્તિ પદેનેવોપસિત્તાદિ ક્રિયાયાખ્યાપનતો ન તત્થાયુત્તત્થતા-ક્વચિવુત્તિયેવ-ઉરગો-ક્વચિ વાક્યમેવ-એરસુના છિન્નવા, દસ્સનેન પહાતબ્બા, બ્રાહ્મણસ્સ દેય્યંબ્રાહ્મણદેય્યંયુપાય દારુ યુપદારુ, ઇધ નહોતિ સક્વસ્સ દાતબ્બં-ગામા નિગ્ગતો ગામ નિગ્ગતો, ક્વચિવુત્તિ યેવ-કમ્મજં-ઇધ ન હોતિ રુક્ખા પતિતો-રઞ્ઞો પુરિસો રાજપુરિસો-બહુલાધિકારા ન્તમાનનિદ્ધારિયપુરણ ભાવતિ ભાવતિ ત્તત્થેહિ નહોતિ-મમાનુકુબ્બં, મમાનુકુરુકમાનો, ગુન્નંકણ્હા સમ્પન્નખીરતમા, સિસ્સાનં પઞ્ચમો, પટસ્સ સુક્કતા-ક્વચિ હોતેવ-વત્તમાનસામીપ્યં, ફલાનં તિત્તો, ફલાનં સુહિતો, બ્રાહ્મણસ્સ કણ્હા દન્તા ઇચ્ચત્ર દન્તાપેક્ખા છટ્ઠિતિ કણ્હેનસમ્બન્ધાભાવા ન સમાસો-અઞ્ઞમઞ્ઞસમ્બન્ધાનંહિ સમાસોયદા તુ કણ્હા ચ તે દન્તા ચેતિ વિસેસનસ્માસો તદા છટ્ઠિ કણ્હદન્તાપેક્કાતિ બ્રાહ્મણકણ્હદન્તાતિ હોતેવ-રઞ્ઞો માગધસ્સ ધનમિચ્ચત્ર રઞ્ઞોતિ છટ્ઠિ ધનમપેક્ખતે ન માગધં રાજા એવ માગધસદદેન વુચ્ચતેતિ ભેદાભાવા સમ્બન્ધાભાવોતિ તુલ્યાધિકરણેન માગધેન સહ રાજા ન સમસ્યતે-રઞ્ઞો અસ્સો ચ પુરિસો ચાતિ એત્થ રઞ્ઞો અસ્સો પુરિસોતિ ચ પચ્ચેકં સમ્બન્ધતો સાપેક્કતાય ન સમાસો-અસ્સો ચ પુરિસો ચાતિ ચત્થસમાસે કતે તુ રાજસ્સપુરિસાતિ હોતેવઞ્ઞાનપેક્ખત્તા-રઞ્ઞો ગરુપુત્તોતિ એત્થ પન રાજાપેક્ખિનોપિ ગરુનો પુત્તેન સહ સમાસો ગમકત્તા-ગમકત્તમ્પિહિ સમાસસ્સ નિબન્ધનં-દાને સોણ્ડો દાનસોણ્ડો-ક્વચિ વુત્તિયેવ-પબ્બતટ્ઠો-ક્વચી સમાસેપિ વિભત્યલોપો-જને સુતો.

વિસેસનમેકત્થેન.

વિસેસનં સ્યાદ્યન્તં વસેસ્સેન સ્યાદ્યન્તેન સમાનાધિકારણેન સહેકત્થં હોતિ-નીલઞ્ચ તં ઉપ્પલં ચેતિ નિલુપ્પલં-વાક્યે તુલ્યાધિકરણભાવપ્પકાસનત્થં ચતસદ્દપ્પયોગો-વુત્તિયન્તુ સમાસેનેવ તપ્પકાસનતો ન તપ્પયોગો-એવ મઞ્ઞત્રાપિ વુત્તટ્ઠાનમપ્પયોગો-બહુલાધિકારા ક્વચિ ઉપમાનભુતં વિસેસનમ્પરં ભવતિ-સીહો'ચ સીહો-મુનિ ચ સો સીહો ચાતિ મુનિસીહો-મુનિસદ્દોયેવ વા વિસેસનં-તથાહિ-સીહોતિ વુત્તે ઉપચરિતાનુપચરિતસીહાનં સામઞ્ઞપ્પતીતિયં મુનિસદ્દો વિસેસેતિ-સીલમેવ ધનં સીલધનં-ધમ્મોતિ સમ્મતો ધમ્મસમ્મતો-મહન્તિ ચ સા સદ્ધા ચાતિ સમાસે કતે-''ઇત્થિયમ્ભાસિતપુમિત્થિ પુમેવેકત્થ''ત પુમ્ભાવા ડીપ્પચ્ચયાભાવો-''ટન્તન્તુનન્તિ''ન્તસ્સ ટે-''બ્યઞ્જને દીઘરસ્સા''તિ દિઘે-મહાસદ્ધા.

નઞ.

નઞિચ્ચેતં સ્યાદ્યન્તં સ્યાદ્યન્તેન સહેકત્થં હોતિ-ઞકારો''ટનઞ્ઞસ્સા''તિ વિસેસનત્થો-પામનપુત્તાદીસુ મા હોતૂતિ.

ટનઞ્ઞસ્સ.

ઉત્તરપદે નઞ્ઞદ્દસ્સ ટ હોતિ-ન બ્રાહ્મણો અબ્રાહ્મણો, નઞયં પરિયુદાસવુત્તિ પસજ્જપ્પટિસેધવુત્તિ ચ-પઠમપક્ખે-બ્રાહ્મણ અઞ્ઞો બ્રાહ્મણન્તાનજ્ઝાસિનો ખત્તિયાદિ બ્રાહ્મણ સદિસોયેવ અબ્રાહ્મણેતિ વુત્તે પતિયતે-ઇતરસ્મિં પન પક્ખે કેનચિ સંસયનિમિત્તેન ખત્તિયાદો બ્રાહ્મણેતિ પવન્તસ્સ મિચ્છાઞાણનિવુત્તિ કરીયતિ-બ્રાહ્મણે

યં'ન ભવતિ બ્રાહ્મણેતિ બ્રાહ્મણન્તજ્ઝાસિતો ન ભવતીતિ અત્થો-તત્થ વિના સદિસત્તં મિચ્છાઞાણસમ્ભવા પયોગસામત્થિયા ચ સદિસપટિપ્પત્તિ તગ્ગતાચ લિઙ્ગસઙ્ખ્યા ભવન્તિ-અતોયેવોચ્ચતે નઞિવયુત્ત મઞ્ઞસદિસાધિકરણે તથા હિ અત્થસમ્પચ્ચયોતિ-તદેવં પક્ખઞ્ચયેવ પુબ્બપદત્થપ્પધાનત્તં-એવમનસ્સો-ઇહતુ.

અન સરે.

સરાદો ઉત્તરપદે નઞ્સદ્દસ્સ અન હોતીતિ નસ્સ અન.

કુપાદયો નિચ્ચમસ્યાદિવિધિમ્હિ.

કુસદ્દો પાદયો ચ સ્યાદ્યન્તેન સહેકત્થા હોન્તિ નિચ્ચં સ્યાદિવિધિવિસયતો'ઞ્ઞત્થ-કુચ્છિતો બ્રાહ્મણો કુબ્રાહ્મણો-એવંકુપુરિસો-''પુરિસે વા''તિ પક્ખે કાદેસે-કાપુરિસો-ઈસકં ઉણ્હં કદુણ્હં-''સરે કદ કુસ્સુત્તરત્થે''તિ કુસ્સ કદાદેસો-અપ્પકં લવણં કાલવણં-''કાપ્પત્થે''તિ કાદેસો.

પાદયો ગતાદ્યત્થે પઠમાય.

પગતો આચરિયો પાચરિયો-એવં પન્તેવાસી-સુટ્ઠુકતં સુકતં-કિચ્છેન કતં દુક્કતં.

અચ્ચાદયો કન્તાદ્યત્થે દુતિયાય.

અતિક્કન્તો માલમતિમાલો.

ઘપસ્સાન્તસ્યાપ્પકાનસ્સ.

અન્તભુતસ્સાપ્પધાનસ્સ ઘપસ્સ સ્યાદિસુ રસ્સો હોતીતિ રસ્સો.

અવવાદયો કુટ્ઠાદ્યત્થે તતિયાય.

અવકુટ્ઠં કોકિલાય વનમવકોકિલં-અવકુટ્ઠન્તિ પરિચ્ચત્તં.

પરિયાદયો ગિલાનાદ્યત્થે ચતુત્થિયા.

પરિગિલાનો'જ્ઝેનાય પરિયજ્ઝેનો.

ન્યાદયો કન્તાદ્યત્થે પઞ્ચમિયા.

નિક્કન્તો કોસમ્બિયા નિક્કોસમ્બિ-ઘપાદિના રસ્સો.

વા નેકઞ્ઞત્થે.

અનેકં સ્યાદ્યન્ત મઞ્ઞસ્સ પદસ્સત્થે એકત્થં વા હોતિ-ઓ તિણ્ણો હંસો યં સો ઓતિણ્ણહંસો-(જલાસયો).

જિતો મારો યેન સો જિતમારો-(ભગવા)-જિન્નોતરુ યેન સો છિન્નતરુ(ફરસુ)દિન્નો સુક્કો યસ્સસો દિન્નસુક્કો(રાજા)-અપગતં કાલકં યસ્મા સો અપગતકાલકો (પટો)પહુતં ધનં યસ્સ સો પહુતધનો-(પુરિસો)-નત્થિ સમો યસ્સ સો અસમો-નસ્સ ટાદેસો-ચિત્તા ગાવો યસ્સાતિ સમાસે કતે.

ગોસ્સુ

અન્તભુતસ્સાપ્પધાનસ્સ ગોસ્સ સ્યાદીસુ ઉ હોતિ-ચિત્તગુ-(ગોમા)-મત્તાનેકે ગજા યસ્મિં તં મત્તાનેકગજં-(વનં) સહ પુત્તેન વત્તમાનો સપુત્તો સહ પુત્તો વા-''સહસ્સ સો'ઞ્ઞત્થે''તિ પક્ખે સહસ્સ સો-ધવા ચ બદિરા ચ પલાસા ચેતિ વિગ્ગહે.

ચત્થે.

અનેકં સ્યાદ્યન્તં ચત્થે એકત્થં વા ભવતિ-સમુચ્ચયો'ન્વાવયો ઇતરીતરયોગો સમાહારો ચેતિ ચતતારો ચત્થા-તત્થ ઇતરીતરયોગે સમાહારે ચ એકત્થીભાવો સમ્ભવતિ પદાનં અઞ્ઞમઞ્ઞસમ્બન્ધતો-ન સમુચ્ચયે નાપ્યન્વાચયે તદભાવતો, ચસદ્દનિવુત્તિ.

સમાહારે નપુંસકં.

ચત્થે સમાહારે યદેકત્થં તં નપુંસકલિઙ્ગં ભવતિ-સમાહારસ્સેકત્તા એકવચનમેવ-ધવખદિરપલાસં-કત્થ ચિ ન હોતિ'સભાપરિસાયા'તિ ઞાપકા-આધિપચ્ચપરિવારો-ઇતરીતરયોગે અવયવપ્પધાનત્તા બહુવચનં-ધવખદિરપલાસા-સમાસે યં પુબ્બં વૂત્તં તદેવ પુબ્બં નિપતતિ-કમાતિક્કમે પયોજનાભાવા-ક્વચિ વિપલ્લાસોપિ હોતિ બહુલાધિકારતો-દન્તાનં રાજા રાજદન્તો-પાપા ભુમિ યસ્મિં પાપા ચ સાભુમિ ચેતિ વા વિગ્ગય્હ સમાસે સમાસન્ત્વેચ્ચાધિકારો.

પાપાદીહિ ભુમિયા.

પાપાદીહિ પરા યા ભુમિ તસ્સા સમાસન્તો અ હોતિ-પાપભુમં, (ઠાનં)-ઇત્થિયમિચ્ચાદિનાઆપ્પચ્ચયો નિવત્તને-જાતિયા ઉપ લક્ખિતા ભુમિ જાતિભુમં.

સઙ્ખ્યાહિ

સઙ્ખ્યાહિ પરા યા ભુમિ તસ્સા સમાસન્તો અહોતિ-દ્વે ભુમિયો અસ્સાતિ દ્વીભુમં-એવં તિભુમં, ચતુભુમં-બહુલાધિકારા ક્વચિ ન હેકાતિ-ચતુભુમિ.

દીઘાહોવસ્સેકદેસેહિ ચ રત્યા.

દીઘાદીહિ અસઙ્ખ્યેહિ સઙ્ખ્યાહિ ચ પરસ્મા રત્તિસદ્દા અનઞ્ઞાસઙ્ખ્યત્થેસુ સમસિતા સમાસન્તો અ હોતિ-દીઘા ચ સા રત્તિ ચાતિ દીઘરત્તં-અહો ચ રત્તિ ચ અહોરત્તં-અહસ્સ અપાદિત્તા ''મનાદ્યપાદીનમો મયે ચા''તિ ઓ-વસ્સાસુ રત્તિ વસ્સારત્તં-પુબ્બા ચ સા રત્તિ ચાતી પુબ્બરત્તં-એવં અપરરત્તં, અડ્ઢરત્તં-અતિક્કન્તો રત્તિં અતિરત્તો-

દ્વિન્નં રત્તીનં સમાહારો દ્વિરત્તં-અનઞ્આસઙ્ખ્યત્થેસુત્વેવ-દિધરત્તિ-(હેમન્તો)-ઉપ રત્તિ-ક્વચિ હોતેવ બહુલં વિધાના-યથારત્તં.

ગોત્વ ચત્થે ચાલોપે.

ગોસદ્દા અલોપચિસયા સમાસન્તો અ હોતિ ન ચે ચત્થે

સમાસો અઞ્અપદત્થે અસઙ્ખ્યત્તે ચ-રઞ્ઓ ગો રાજગવો-અવઙ-પઞ્ચ ગાવો ધનમસ્સ પઞ્ચગવધનો-વિસેસનસમાસગબ્ભો અઞ્અપદત્થસમાસો-દસન્નં ગુન્નં સમાહારોદસગવં-અલોપેતિ કિં?-પઞ્ચહિગોભિ કીતો પઞ્ચગુ-વિસેસનસમાસે-"તેન કતં કીત"મિચ્ચાદિના ણિકે "લોપો"તિ તસ્સ લોપે ચ કને "ગોસ્સુતિ ઉકારો-અવત્થેતિ કિં?-અજસ્સગાવો-અનઞ્આસઙ્ખ્યત્થેયુત્વેવ-ચિત્તગુ, ઉપગુ-વિસાલાનિ અક્ખીનિ અસ્સાતિ અઞ્અપદત્થસમાસે"અક્ખિસ્માઞ્અત્થે"તિ અકારે-વિસાલક્ખો-પધાનત્થતાવસેન ચતુબ્બિધમેકત્તં તિવિધન્તિ કેચિ-વુત્તહિ.

પુબ્બુત્તરોભયઞ્અત્થમિચ્ચેકત્થં ચતુબ્બિધં વિસેસ્સઞ્ઓભયત્થતા તિધા વક્ખન્તિ તં પરે.

એકત્થં.

અથ ઇત્થિપ્પચ્ચયન્તા નિદ્દિસીયન્તે.

ઇત્થિયમત્વા.

ઇત્થિયં વત્તમાનતો અકારન્તતો નામસ્મા આપ્પચ્ચયો હોતિ-દેવદત્તા, અજા, કોકિલા, ઇચ્ચાદિ.

નદાદિતો ડી.

આકતિગણે'યં-નદાદીહિ ઇત્થિયં ડીપ્પચ્ચયો હોતિ-ડકારો "ન્તન્તુનં ડિમ્હિ તો વે"તિ સઙ્કેતત્થો-નદી, મહી, કુમારી, તરુણિ, વારુણિ, ગોતમી, ગચ્છન્તિ-"ન્તન્તુનં ડિમ્હિ તો વે"તિ વા તકારે-ગચ્છતી-ગચ્છતી-એવં ગુણવન્તિ, ગુણવતી-"ગોતોવા"તિ નદાદિસુ પાઠા વા ડીમ્હિ "ગોસ્સાવઙ"તિ ગોસદ્દસ્સ આવઙ-ગાવી, ગો.

યક્ખાદિત્વિની ચ.

યક્ખાદિતો ઇત્થીયમિની હોતિ ડી ચ-યક્ખિની,યક્ખી-નાગિની,નાગી.

યુવણ્ણેહિ ની.

ઇત્થિયમિવણ્ણુવણ્ણન્તેહિ ની હોતિ બહુલં-પયતપાણિની, દણ્ડિની, ભિક્ખુની, પરચિત્તવિદૂની.

યુવા તી.

યુવસદ્દતો તી હોતિત્થિયં-યુવતી.

ઇત્થિપ્પચ્ચયન્તા.

અથ ણદયો વુચ્ચન્તે-રઘુસ્સાપચ્ચમીતિ વિગ્ગહે.

ણે વાપચ્ચે.

છટ્ઠિયન્તા નામસ્મા વા ણપ્પચ્ચયો હોતપચ્ચે'ભિધેય્યે-ણકારો ણનુબન્ધકારિયત્થો-ણેનેવ અપચ્ચત્થસ્સ વુત્તત્તા અપચ્ચસદ્દાપ્પયોગો-‘‘એકત્થતાય''મિતિ સ્યાદિ લોપો.

સરાનમાદિસ્સાયુવણ્ણસ્સા એ ઓ ણનુબન્ધે.

સરાનમાદિભુત યે અકારિવણ્ણવણ્ણા તેસં આ એ ઓ હોન્તિ યથાક્કમં ણનુબન્ધેતિ અકારસ્સ અકારો.

ઉવણ્ણસ્સાવઙ સરે

સરાદો ણનુબન્ધે ઉવણ્ણસ્સ અવઙ્હોતિ-તતો સ્યાદિ-રાઘવોચ્ચાદિ-ઇત્થિયં-રાઘવચ્ચાદિ-વા વિધાના રઘુસ્સાપચ્ચં રગ્વપચ્ચન્તિપિ હોતિ.

ણદયો'ભિધેય્યલિઙ્ગા અપચ્ચે ત્વનપુંસકા
નપુંસકે સકત્થે ણ્યો ભિય્યો ભાવસમૂહજા;
તા તુત્થિયમસઙ્ક્ખ્યાને ત્વાદિ ચિપ્પચ્ચયન્તકા
નપુંસકેન લિઙ્ગેન સદ્દા'દાહુ પુમેને વા
નિદ્દિસ્સતીતિ ઞતબ્બમવિસેસે પનિચ્છિતે.

વા અપચ્ચેતિ વાધિકારો.

વચ્છાદિતો ણન ણયના.

વચ્છાદિતો ગોત્તાદિભુતા ગણતો ચ ણન ણયનપ્પચ્ચયા હોન્તિ પપુત્તાદો'પચ્ચે-પપુત્તપ્પભુતિ ગોત્તં-વચ્છસ્સા પચ્ચં વચ્છાનો, વચ્છાયનો-‘સંયોગે ક્વચી'તિ વુત્તત્તા ન વુદ્ધિ-કતિસ્સાપચ્ચં કચ્ચાનો, કચ્ચાયનો-યકારચવગ્ગપુબ્બ રૂપાનિ-યાગમે-કાતિયાનો.

કત્તિકાય અપચ્ચમિચ્ચેવમાદિ વિગ્ગહે.

કત્તિકાવિધવાદીહિ ણેય્યણેરા.

કત્તિકાદીહિ વિધવાદીહિ ચ ણેય્યણેરા વા યથાક્કમં, હોન્ત પચ્ચે-કત્તિકેય્યો, વેણતેય્યો-વેધવેરો, સામણેરો.

ણ્ય દિચ્ચાદીહિ

દિતિપ્પભુતીહિ ણ્યો વા ગોતપચ્ચે.

સંયોગે ક્વચિ.

સરાનમાદિભુતા યે અયુવણ્ણા તેસં આ એ ઓ હોન્તિ ક્વચિ દેવ સંયોગવિસયે ણનુબન્ધેતિ વિસયસત્તમિયા નિદ્દિટ્ઠત્તા સંયોગતો પુબ્બેવ એકારો.

લોપો’વણ્ણિવણ્ણાનં.

યકારાદો પચ્ચયે અવણ્ણિવણ્ણાનં લોપો હોતિ-દિતિયા અપચ્ચં દેચ્ચો, કુણ્ડનિયા અપચ્ચં કોણ્ડઞ્ઞો-નસ્સ ઞે પુબ્બરૂપં-ભાતુનો અપચ્ચં ભાતબ્બો-એત્થ-

યમ્હિ ગોસ્સ ચ.

યકારાદો પચ્ચયે ગોસ્સુવણ્ણસ્સ ચ અવઙ હોતીતિ ઉકારસ્સ અવઙ.

આ ણિ.

અકારન્તતો ણિ વા હોતપચ્ચે બહુલં-દક્કસ્સાપચ્ચં દક્ખિ-એવં વારુણિ-બહુલં વિધાના ન સબ્બેહિ અકારન્તેહિ-તે નેવ વસિટ્ઠસ્સાપચ્ચં વાસિટ્ઠો ત્વેવ હોતિ.

રાજતો ઞ્ઞો જાતિયં

રાજસદ્દતો ઞ્ઞો વા હોતપચ્ચે જાતિયં ગમ્મમાનાયં-રઞ્ઞો અપચ્ચં રાજઞ્ઞો-જાતિયન્તિ કિં?-રાજાપચ્ચં.

ખત્તા યીયા.

ખત્તસદ્દા યેયા હોન્તપચ્ચે જાતિયં-ખત્તસ્સાપચ્ચં ખત્ત્યો, ખત્તિયો-જાતિયન્ત્વેવ-ખત્તિ.

મનુતો સ્સ સણ.

મનુસદ્દતો જાતિયં સ્સ સણ હોતપચ્ચે-મકનુનો અપચ્ચં મનુસ્સો, માનુસો-જાતિયન્ત્વેવ-માનવો.

જનપદનામસ્મા ખત્તિયા રઞ્ઞે ચ ણો.

જનપદસ્સ યં નામ, તન્નામસ્મા ખત્તિયાપચ્ચે રઞ્ઞે ચ ણે હોતિ-પઞ્ચાલાનં અપચ્ચં રાજા વા પઞ્ચાલો, માગધો-જનપદનામસ્માતિ કિં?-દાસરથિ-ખન્તિયાતિ કિં? પઞ્ચાલસ્સબ્રાહ્મણસ્સાપચ્ચં પઞ્ચાલિ.

ણ્ય કુરુસિવીહિ.

કુરુસિવીહપચ્ચે રઞ્ઞે ચ ણ્યો હોતિ-કુરુનં અપચ્ચં રાજાવા કોરબ્બો, સેબ્બો.

ણ રાગાતેન રત્તં.

રજ્જતે યેન સો રાગો-તતો રાગવાચિતતિયન્તતો રત્તમિચ્ચેતસ્મિં અત્થેણે હોતિ-કસાવેન રત્તં કાસાવં, કોસુમ્હં-ઇધ કસ્મા ન હોતિ' નીલં પીતન્તિ? ગુણવચનત્તા વિનાપિ ણેન ણત્થસ્સાભિધાનતો.

નક્ખતો નિન્દુયુત્તેન કાલે.

તતિયત્તતો નક્ખત્તા તેન લક્ખિતે કાલે ણે હોતિ તચ્ચે નક્ખત્તમિન્દુયુત્તં હોતિ-ફુસ્સેન ઇન્દુયુત્તેન લક્ખિતા પુણ્ણમાસી ફુસ્સી, પુસ્સો (અહો)-મઘાય ઇન્દુયુત્તાયલક્ખિતા પુણ્ણમાસી માઘી, માઘો (અહો)

યા સ્સ દેવતા પુણ્ણમાસિ.

સેતિ પઠમન્તા અસ્સેતિ છટ્ઠત્થે ણે હોતિ યં પઠમન્તં સા દ્વે દેવતા પુણ્ણમાસી વા-સુગતો દેવતા અસ્સેતિ સોગતો-માહિન્દો, યામો, ચારુણો-ફુસ્સી પુસણમાસી અસ્સ સમ્બન્ધિનીતિ ફુસ્સો, (માસો) એવમ્માઘો.

વ્યાકરણમધિતે જાનાતિ વાત્વેવમાદિવગ્ગહે.

તમધીતે તજ્ઞાનાતિ કણિકા ચ.

દુતિયન્તતો તમધીતે તજ્ઞાનાતીતિ એતેસ્વત્તેસુ ણેહોતિ કોણિકો ચ-વેય્યાકરણે-કતયાદેસસ્સિકારસ્સ''તદા દેસા તદિવ ભવન્તિ''તિ ઞાયા સરાનમચ્ચાદિના એકારે યાગમદ્વિત્તાનિ-કે-કમકો, પદકો-ણિકે-સુત્તન્તિકો, વેનયિકો-''તેન નિબ્બત્તે''તિ તતિયન્તા નિબ્બત્તત્થેણે-કુસમ્બેન નિબ્બત્તા કોસમ્બી, (નગરી.)

તત્ર ભવે.

સત્તમ્યન્તા ભવત્થે ણે હોતિ-ઉદકે ભવો ઓદકો-''અજ્જાદીહિ તનો''તિ ભવત્થે તનો-અજ્જભવો અજ્જતનો-એવં હીયત્તનો-''ઞોનમવણ્ણે''તિ અકારો-''સરમ્ભા દ્વે''તિ તસ્સ દ્વિભાવો.

પુરાતોણો ચ

પુરા ઇચ્ચેતસ્મા ભવત્થે ણે હોતિ તનો વ-પુરા ભવો પુરાણે, પુરાતનો.

અમાત્વચ્ચો.

અમા સદ્દતો અચ્ચો હોતિ ભવત્થે-અમા ભવો અમચ્ચો.

મજ્ઝાદિત્વિમો.

મજ્ઝાદીહિ સત્તમ્યન્તેહિ ભવત્થે ઇમો હોતિ-મજ્ઝે ભવો મજ્ઝિમો, અન્તિમો-કુસિણરાયં ભવો ચ્ચેવમાદિવિગ્ગહે.

કણ્ણેય્ય ણેય્યકય્યા.

સત્તમ્યન્તા એતે પચ્ચયા હોન્તિ બહુલં ભવત્થે-કણ-કોસિણરકો-ણેય્ય-ગઙ્ગેય્યો, વાનેય્યો-ણેય્યક-કોલેય્યકો-ય-ગમ્મો-રસ્સાકારલોપપુ- બ્બરૂપાનિ-ઇય-ગમિયો, ઉદરિયં-''ણિકો''તિ સત્તમ્યન્તા ભવત્થે ણિકો હોતિ સરદે ભાવો સારદિકો, હેમન્તિકો.

તમસ્સ સિપ્પં સીલમ્પણ્યમ્પહરણમ્પયોજનં.

પઠમન્તા સિપ્પાદિવાચકા અસ્સેતિ છટ્ઠત્થે ણિકો હોતિ-વીણાવાદનં સિપ્પમસ્સ વેણિકો. પંજસુક્કલધારણં સીલમસ્સ પકંસુકુલિકો, ગન્ધો પણ્યમસ્સ ગન્ધિકો, વાપો પહરણમસ્સ વાપિકો, સતં પયોજનમસ્સ સાતિકં''તંહન્તારહતિ ગચ્છતુઞ્છતિચરતિ''તિ દુતિયન્તા ભન્તિચ્ચેવમાદિસવત્થેસુ ણિકો હોતિ-પક્ખીનોભન્તિતિ પક્ખિકો-સાકુણીકો-સતમરહતીતિ સાતિકં-પરદારં ગચ્છતીતિપારદારિકો-બદરે ઉઞ્છતીતિ બાદરિકો-ધમ્મં ચરતીતિ ધમ્મિકો-અધમ્મિકો-''તેન કતં કીતં બદ્ધમભિયઙ્ખતં કસંસટ્ઠં હતં હન્તિ જિતં જયતિ દિબ્બતિ ખનતિ તરતિ ચરતિ વહતિ જીવતિ''તિ તતિયન્તા કતાદિસ્વત્થેસુ ણિકો હોતિ-કાયેન કતંવકાયિકં-સતેન કીતં સાતિકં-વરત્તાય બદ્ધોવા રત્તિકો-ઘતેન અભિસઙ્ખતં કસંસટ્ઠં વા ઘાતિકં-(અભિસઙ્ખતં કતાભિસઙ્ખારં, કસંસટ્ઠં મિસ્સિતં)-જાલેન હતો ભન્તીતિવા ચાલિકો-અક્ખેહિ જિતમક્ખિકં-અક્ખેહિ જયતિ દિબ્બતીતિ વા અક્ખિકો-ખનિત્તિયા ખનતીતિ ખાનિત્તિકો-ઇહ નભવતિ ''અઙ્ગુલિયા ખન્તી''તિ અનભિધાના અભિધાનલક્ખણ હિ તબ્બાદિ ણદિસમાસા-ઉળુમ્પેન તરતીતિ ઓળુમ્પિકો-સકટેન ચરતીતિ સાકટિકો-ખન્ધેન વહતીતિ ખન્ધિકો-વેતનેન જીવતીતિ વેતનિકો-''તસ્સ સંવત્તતી''તિ ચતુત્થ્યન્તા સંવત્તતીતિ પોનોભવિકો-''મનાદ્યપાદિનમો મયે ચે''તિ દુતિયોકારો.

તતોસમ્ભુતમાગતં.

પઞ્ચમ્યન્તા સમ્ભુ તમાગતન્તિ એતેસ્વત્થેસુણિકો હોતિ-માતિતો સમ્ભુતમાગતં વા મત્તિકં, પેત્તિકં.

સુરભિતો સમભુતન્તિ નવિગ્ગહે.

દિસ્સન્તઞ્એપિ પચ્ચયા.

વુત્તતો'ઞ્એપિ પચ્ચયા દિસ્સન્તિ વુત્તાવુત્તત્થેસુતિણ્યો-સોરબ્ભં-''તત્થ વસતિ કવિદિતોભત્તો નિયુત્તો''તિ ણિકો-રુક્ખમૂલે વસતીતિ રુક્ખમૂલિકો, લોકે વિદિતો લોકિકો, ચતુમહારાજેસુ ભત્તા ચતુમ્મહારાજિકા-દ્વારે નિયુત્તો દોવારિકો-દસ્સોક તદમિનાદિપાઠા.

તસ્સિદં.

છટ્ઠિયન્તા ઇદમિચ્ચસ્મિં અત્થે ણિકો હોતિ-સઙ્ઘસ્સ ઇદં સઙ્ઘિકં, પુગ્ગલિકં-''ણે''તિ છટ્ઠિયન્તા ઇદમિચ્ચતસ્મિં અત્થેણે-મોગ્ગલ્લાયનસ્સ ઇદં મોગ્ગલ્લાયનં, (વ્યાકરણં)-સોગતં, (સાસનં).

પિતિતો ભાતરિ રેય્યણ.

પિતુસદ્દા તસ્સ ભાતરિ રેય્યણ હોતિ-રોનુ'બન્ધો.

રાનુબન્ધે'ન્તસરાદિસ્સ.

અન્તો સરો આદિ યસ્સાવયવસ્સ તસ્સ લોપો હોતિ રાનુબન્ધેતિ ઉલોપો-પિતુ ભાતા પેત્તેય્યો.

માતિતો ચ હગિનિયં છો.

માતુતો ચે પિતુતો ચ તેસં ભગિનિયં છો હોતિ-માતુભગિનિ માતુચ્છા-''ઇત્થિયમત્વા''તિ આ-એવમ્પિતુચ્છા.

માતાપિતુસ્વામહો.

માતાપિતુહિ તેસં માતાપિતુસ્વામહો હોતિ-માતુ માતા માતામહી-માતુ પિતા માતામહો-પિતુ માતા પિતામહી-પિતુ પિતાપિ નામહો.

હિતે રેય્યણ.

માતાપિતૂહિ હિતે રેય્યણ હોતિ-માતુ હિતો મત્તેય્યો, પિતુ હિતો પેત્તેય્યો.

તમસ્ય પરિમાણં ણિકો ચ.

પઠમન્તા અસ્સેતિ અસ્મિં અત્થે ણિકો હોતિ કોવ તઞ્ચે પઠમન્તં પરિમાણમ્ભવતિ.

દોણે પરિમાણમસ્સ દોણિકો, (વીહિ)-એકમ્પરિમાણમસ્સ એકકં-દ્વિકં, તિકં, ચતુક્કં, પઞ્ચકમિચ્ચાદિ.

સઞ્ઞાતા તારકાદિત્વિતો

તારકાદિહિ પઠમન્તેહિ અસ્સેતિ છઠ્ઠત્થે ઇતો હોતિ તે

ચે સઞ્ઞાતા હોન્તિ-તારકા સઞ્ઞાતા અસ્સ તારકિતં-(ગગનં)-પુપ્છિતો-(રુક્ખો).

માને મત્તો.

પઠમન્તા માનવુત્તિતો અસ્સેતિ અસ્મિં અત્થે મત્તો હોતિ-ફખલં ઉમ્માનમસ્સ ખફલમત્તં. હત્થો પરિમાણમસ્સ હત્થમત્તં, સતં માનમસ્સ સતમત્તં.

ણે ચ પુરિસા

પુરિસા પઠમન્તા ઉદ્ધમાનવુત્તિતો અસ્સેતિ અસ્મિં અત્થે ણે હોતિ મત્ત તગ્ઘા ચ-પુરિસો ઉમ્માનમસ્સ પોરિસં, પુરિસમત્તં. પુરિસતગ્ઘં.

તસ્સ ભાવકમ્મેસુ ત્ત તા ત્તનણ્યણેય્ય ણિઘ ણિયા.

ભવન્તિ એતસ્મા સદ્દબુદ્ધીતિ ભાવો સદ્દપ્પવત્તિ નિમિત્તં-કમ્મં ક્રિયા-છટાઠિયન્તા ભાવે કમ્મે ચ ત્ત તાદયો હોન્તિ બહુલં-સામઞ્ઞવિધયો પયોગમનુસારયન્તિતિ કુતો ચિ દ્વીસુકુતો ચિ ભાવે યેવ-ન ચ સબ્બે સબ્બતો હોન્તિ અઞ્ઞત્ર ત્તતાહિ-નીલસ્સ પટાસ્સ ભાવો નીલત્તં નીલતાતિ ગુણે ભાવો-ઇહ ગુણવસા નિલસદ્દોનીલગુણયુત્તે દબ્બે

વત્તતે નિમિત્તસ્સરુપાનુગતાશ્ચબુદ્ધિ-એવમઞ્ઞત્રાપિ યથાનુરૂપંઞાતબ્બં નીલસ્સગુણસ્સ ભાવો નીલત્તંનીલતાતિ નીલગુણજાતિ-ગોત્તં ગોતાતિ ગોજાતિ-પાચકત્તત્તિ પચનક્રિયાસમ્બન્ધો-રાજપુરિસત્તન્તિ રાજસમ્બન્ધો-દેવદત્તં ચન્દત્તં સૂરિયત્તન્તિ તદવત્થાવિસેસ સામઞ્ઞં-આકાસત્તં અભાવત્તન્તિ ઉપચરિતભેદસામઞ્ઞં-અલસસ્સ ભાવો કમ્મં વા અલસત્તં અલસતા-ત્તન, પુથુજ્જનત્તનં-ણ્ય, ચાપકલ્યં''સકત્થેતી''સકત્થેપિ-અકિઞ્ચનમેવ આકિઞ્ચઞ્ઞં-ણેય્ય, સોચેય્યં-ણ, પાટવં-અવડ-ઇય, નગ્ગિયં-ણિ ય, પોરોહિતિયં.

તર તમિસ્સિકિયિટ્ઠાતિસયે.

અતિસયે વત્તમાનનતો હોન્તેતે પચ્ચયા-અતિસયેન પાપો પાપતરો, પાપતમો, પાપિસ્સિકો. પાપિયો. પાપિટ્ઠો-અતિસયન્તાપિ અતિસયપ્પચ્ચયો-અતિસયેન પાપિટ્ઠો પાપિટ્ઠતરો-ઉદુમ્બરસ્સ વિકારો'વયવોત્વેવમાદિવિગ્ગહે.

તસ્સ વિકારાવયવેસુ ણ ણિક ણેય્ય મયા.

પકતિયા ઉત્તરમવત્થન્તરં વિકારો-છટ્ઠિયન્તા નામસ્મા વિકારે'વયવે ચ ણદયો હોન્તિ બહુલં-ણ, ઓદુમ્બરં-(ભસ્મં પણ્ણં વા)-ણિક, કપ્પાસિકં-નેય્ય, એણેય્યં-મય. તિણમયં-''અઞ્ઞસ્મિન્તિ'' અત્થન્તરેપિ-ગુન્નં કરિસં ગોમયં.

મનુસ્સાનં સમુહોત્વેવમાદિવિગ્ગહે.

સમુહે કણ્ણણિકા.

છટ્ઠિયન્તા સમૂહે કણણિકા હોન્તિ-માનુસ્સકં. કાકં, આપુપિકં-''જનાદીહિ તા''તિ સમૂહે તા-જનાનં સમૂહો જનતા. ગજતા, બન્ધુતા.

એકા કાક્યસહાયે.

એકસ્મા અસહાયત્થે ક આકી હોન્તિ-એકો'વ એકકો, એકાકી.

અયુભદ્વિતીહંસે.

ઉપદ્વિતીહિ અવયવવુત્તીહિ પઠમન્તેહિ અસ્સેતિ છટ્ઠત્થે અયો હોતિ-ઉભો અંસા અસ્સ ઉભયં. દ્વયં. તયં-ચિન્તં પુરણેચ્ચા દિવિગ્ગહે-''ચતુત્થદુતિયેસ્વેસં તતિયપઠમા''તિ નિપાતના પૂરણત્થે દ્વિતો તિયો દ્વિસ્સ દુ ચ તિચતુહિ અતિયત્તાચ-દુતિયો. તતિયો. ચતુત્થો.

મ પઞ્ચાદિહિ કતીહિ.

છટ્ઠિયન્તાય પઞ્ચાદિકાય સઙ્ખ્યાય કતિસ્મા ચ મો હોતિ પૂરણત્થે-પઞ્ચન્નં પુરણે પઞ્ચમો-એવં સત્તમો, અટ્ઠમો, ઇચ્ચાદિ.

છાઠ ઠમા.

છસદ્દા ઠ ઠમા હોન્તિ પુરણત્થે-છન્નં પૂરણે છટ્ઠો, છઠમો વા.

તસ્સ પુરણેકાદસાદિતો વા.

છટ્ઠિયન્તાયેકાદસાદિકાય સઙ્ખ્યાય ડો હોતિ પૂરણત્થે વિભાસા-ડકારો'નુબન્ધો-એકાદસન્તં પૂરણે એકાદસો-અઞ્ઞત્ર-એકાદસમોચ્ચાદિ-એવં દ્વાદસો ઇચ્ચાદિ-એકૂનવીસત્યાદિહિતુડે.

સે સતિસ્સ તિસ્સ.

સે પરે સત્યન્તસ્સ તિકારસ્સ લોપો હોતીતિ તિલોપો. એકુનવીસો.

સતાદીનમિ ચ.

સતાદિકાય સઙ્ખ્યાય છટ્ઠિયન્તાય પુરનત્થે મો હોતિ સતા દિનમિ ચાન્તાદેસો-સતસ્સ પૂરણે સતિમો, સહસ્સિમો. વીસતિ અધિકા અસ્મિં સતે સહસ્સે વાતિ એવમાદિવિગ્ગહે.

સઙ્ખ્યાય સચ્ચુતીસાસદસન્તાયાધિકાસ્મિં સતસહસ્સે ડો.

સત્યન્તાય મુત્યન્તાય ઈસન્તાય આસન્તાય દસન્તાય ચ સઙ્ખ્યાય પઠમન્તાય અસ્મિન્તિ સત્તમ્યત્થે ડો હોતિ સા ચે સઙ્ખ્યા અધિકા હોતિ યદસ્મિન્તિ તઞ્ચે સતં સહસ્સં સતસહસ્સં વા હોતિ-તિલોપે-વીસં-સતં, સહસ્સં, સતસહસ્સં વા-ઉત્યન્તાય-નહુતં-સતં. સહસ્સં, સતસહસ્સં વા-ઈસન્તાય-ચત્તારીસં-સતં. સહસ્સં, સતસહસ્સં વા-આસન્તાય-પઞ્ઞાસં-સતં, સહસ્સં. સતસહસ્સં વા-દસન્તાય-એકાદસં-સતં, સહસ્સં, સતસહસ્સં વા-સચ્ચુતીસાસદસન્તાયાતિ કિં? છ અધિકા અસ્મિં સતે-અધિકેતિ કિં? પઞ્ચદસ હીના અસ્મિં સતે-અસ્મિન્તિ કિં? વીસતિ અધિકા એતસ્મા સતા-સતસહસ્સેતિ કિં? એકાદસાધિકા અસ્સં વીસતિયં.

તમેત્થસ્સત્થીતિ મન્તુ.

પઠમન્તા એત્થ અસ્સ અત્થીતિ એતેસ્વત્થેસુ મન્તુ હોતિ-ઇતિસદ્દસ્સ વિવક્ખાનિયમનત્થત્તા પહુતાદિયુત્તેયેવ અત્થ્યત્થે હોતિ-વુત્તંહિ.

> પહુતે ચ પસંસાયં નિન્દાયઙ્ચાતિસાયને;
> નિચ્ચયોગે ચ સંસગ્ગે હોન્તિમે મન્તુઆદયો.

પહુતા ગાવો એત્થ દેસે અસ્સ વા પુરિસસ્સ સન્તીતિ સગોમાપસંસાયં. પસત્થા જાતિ અસ્સ અત્થીતિ જાતિમા-નિન્દાયં, વલિમાઅતિસાયને, બુદ્ધિમા-નિચ્ચયોગે, જુતિમા-સંસગ્ગે, હલિદ્દિમા. તમેત્થસ્સત્થીતિ અધિકારો.

વન્ત્વવણ્ણા.

પઠમન્તતો અવણ્ણન્તા મન્ત્વત્થે વન્તુ હોતિ-સીલવા, દયાવા-અવણ્ણાતિ કિં? બુદ્ધિમા.

દણ્ડાદિત્વિકઈ.

દણ્ડાદીહિ ઇક ઈ હોન્તિ વા મન્ત્વત્થે-દણ્ડિકો, દણ્ડી-ગન્ધિકો ગન્ધિ-ઇતિસદ્દસ્સ વિસસનિયમન્ત્થત્તા કુતો ચિદ્વે કુતોચે કમેકંવ-નાવિકો, સુખી.

તપાદિહિ સ્સી.

તપાદિતો વા સ્સી હોતિ મન્ત્વત્થે-તપસ્સી, યસસ્સી-વાત્વેચ-યસવા.

સદ્ધાદિત્વ.

સદ્ધાદીહિમન્ત્વત્થઅહોતિવા-સદ્ધો, પઞ્ઞો-વાત્વેવ-પઞ્ઞવા.

ણે તપા.

તપસદ્દા ણે હોતિ મન્ત્વત્થે-તાપસો-મનાદિત્તા ''મનાદીનં સક''ઇતિ ણનુબન્ધે સક-''માયામેધાહિ વી''તિ મન્ત્વત્થે વી-માયાવિ, મેધાવી.

તો પઞ્ચમ્યા.

પઞ્ચમ્યન્તા બહુલં તો હોતિ-ગામસ્મા ગામતો-ઇમેન કિં સદ્દેહિ તોમ્હિ-''ઇતો તેત્તો કુતો''તિ ઇમસ્સ ટિ નિપચ્ચતે એતસ્સ ટએત કસ્સ કુત્તઞ્ચ-ઇમસ્મા ઇતો, એતસ્મા અતો એત્તો, કસ્મા કુતો.

અભ્યાદિહિ.

અભિઆદીહિ તો હોતિ-અપઞ્ચમ્યન્તેહિપિ વિધાનત્તો'યં-અભિતો, પરિતો, પચ્છતો, હેટ્ઠતો.

આદ્યાદીહિ.

આદિપ્પભુતીહિ તો હોતિ-આદો આદિતો, મજ્ઝે મજ્ઝતો, યં યતો.

સબ્બાદિતો સત્તમ્યા ત્રત્થા.

સબ્બાદીહિ સત્તમ્યન્તેહિ ત્રત્થા હોન્તિ-સબ્બસ્મિં સબ્બત્ર, સબ્બત્થ-યસ્મિં યત્ર, યત્થ-બહુલાધિકારા ન તુમ્હામ્હેહિ.

કત્થેત્થ કુત્રાત્ર ક્વેહિધ.

એતે સદ્દા નિપચ્ચન્તે-કસ્મિં કત્થ, કુત્ર, ક્વ-એતસ્મિં એત્થ, અત્ર-અસ્મિં ઇહ, ઇધ.

ધી સબ્બા વા.

સત્તમ્યન્તતો સબ્બસ્મા ધિવા હોતિ-સબ્બધિ-વાતિકિં, સબ્બત્ર.

યા હિં.

સત્તમ્યન્તા યસદ્દા હિં વા હોતિ-યહિં-વાત્વેવ-યત્ર.

તા હ્ચ.

સત્તમ્યન્તા તતો વાહં હોતિ હિઞ્ચ-તહં, તહિં-વાત્વેવ-તત્ર.

કુહિંકતં.

કિંસદ્દા સત્તમ્યન્તા હિં હં નિપચ્ચન્તે કિસ્સ કુકા ચ-કુહિં કહં-સબ્બસ્મિં કાલેચ્ચેવમાદિ વિગ્ગહે.

સબ્બેકઞ્ઞયતેહિ કાલે દા.

એતેહિ સત્તમ્યન્તેહિ કાલે દા હોતિ-સબ્બદા એકદા, અઞ્ઞદા, યદા, તદા.

કદા કુદા સદા ધુનેદાનિ.

એતે સદ્દા નિપચ્ચન્તે-કસ્મિં કાલે કદા, કુદા-સબ્બસ્મિં કાલે સદા-ઇમસ્મિં કાલે અધુના, ઇદાનિ.

અજ્જ સજ્જવપરજ્જેવતરહિ કરહા.

એતે સદ્દા નિપચ્ચન્તે-

પકતિ પચ્ચયો આદેસો કાલવિસેસોતિ સબ્બમેતં નિપાતના લબ્ભતિ-ઇમસ્સ ટો જ્જો વાહનિ નિપચ્ચતે-અસ્મિં અહનિ અજ્જ-સમાનસ્સ સભાવોજ્જુ વાહતિ-સમાને અહતિ સજ્જુ-અપરસ્મા જ્જુ વાહતિ-અપરસ્મિં અહતિ અપરજ્જુ-ઇમસ્સેતો કાલેરહિ ચ-ઇમસ્મિં કાલ્એતરહિ-કિંસદ્દસ્સ કો રહ વાનજ્જતને-કસ્મિં કાલે કરહ.

સબ્બાદીહિ પકારે થા.

સામઞ્ઞસ્સ ભેદકો વિસેસો પકારો, તત્થ વત્તમાનેહિ સબ્બાદીહિ થા હોતિ-સબ્બેન પકારેન સબ્બથા-યથા, તથા.

કથમિત્થં.

એતે સદ્દા નિપચ્ચન્તે પકારેતિ કિમિમેહિ થંપચ્ચયોકેત તેસં યથાક્કમં-કેન પકારેન કથં, ઇમિના પકારેન ઇત્થં.

એકેન પકારેન એકં વા પકારં કરોતિચ્ચેવમાદિવિગ્ગહે.

ધા સઙ્ખ્યાહિ.

સઙ્ખ્યાવાચીહિ પકારે ધા પરો હોતિ-એકધા કરોતિ-દ્વિધા,તિધા, ચતુધા, પઞ્ચધા કરોતિચ્ચેવમાદિવિગ્ગહો-બહુસદ્દા વેપુલ્લવાચી સઙ્ખ્યાવાચી ચ-યદા સઙ્ખ્યાવાચી તદા બહુધા કરોતિ.

વેકા જ્ઝં.

એકસ્મા પકારે જ્ઝં વા હોતિ-એકજ્ઝં-વાતિ કિં, એકધા.

દ્વિતીહેધા.

દ્વિતીહિ પકારે એધા વા હોતિ-મેધા, તેધા-વાત્વેવ-દ્વિધા, તિધા-એકં વારં ભુઞ્જતિચ્ચેવમાદિવિગ્ગહે.

વાર સઙ્ખ્યાય ક્ખત્તું.

વારસમ્બન્ધિતિયા કતિસઙ્ખ્યાય ક્ખત્તું હોતિ-કતિવારે ભુજતિ કતિક્ખત્તું ભુઞ્જતિ.

બહુમ્હા ધા ચ પચ્ચાસત્તિયં.

વારસમ્બન્ધિનિયા બહુસઙ્ખ્યાય ધા હોતિ ક્ખત્તુઞ્ચ વારાનઞ્ચે પચ્ચાસત્તિ હોતિ-બહુવારે બુઞ્જતિ બહુધા વા દિવસસ્સ બુઞ્જતિ, ખહુક્ખત્તું વા, પચ્ચાસત્તિયન્તિ કિં, બહુક્ખત્તું મકાસસ્સ ભુઞ્જતિ.

સકિં વા.

એકં વારમિચ્ચસ્મિં અત્થે સકિન્તિ વા નિપચ્ચતે એકસ્મા કિં એકસ્સ ચ સાદેસો-એકં વારં ભુઞ્જતિ સકિં ભુઞ્જતિ-વાતિ કિં, એકક્ખત્તું ભુઞ્જતિ.

સો વીચ્છાપ્પકારેસુ.

ક્રિયાય ગુણેન દબ્બેન વા ભિન્ને અત્થે વ્યાપિતુમિચ્છા વીચ્છાવીચ્છાયમ્પકારે ચ સો હોતિ બહુલં-સામઞ્અનિદ્દેસા યથાસમ્ભવં વિભત્ત્યન્તા યતો કુતો વિસદ્દા હોતિ-વિચ્છાયં-ખણ્ડં ખણ્ડં કરોતિ ખણ્ડસો કરોતિ-સબ્બેન પકારેન સબ્બસો.

અભુત તબ્ભાવે કરાયભુયોગે વિકારા ચી.

અવત્થાવતો’વત્થન્તરેનાભુતસ્સ તાયાવત્થાય ભાવે કરાસભૂહિ સમ્બન્ધે સતિ વકારવાચકાચી હોતિ-ચકારો“ચી ક્રિયત્થેહી”તિ વિસેસનત્થો-અધવલં ધવલં કરોતીતિ ધવલીકરોતિ-અધવલો ધવલો સિયા ભવતિ વા ધવલીસિયા. ધવલીભવતિ-અભુતતબ્ભા વેતિ કિં, ઘટં કરોતિ-કરાસભુયોગેતિ કિં. અધવલો ધવલો જાતતે-વિકારાતિ કિં, સુવણ્ણં કુણ્ડલીકરોતિ.

ણદ યો.

અથ તબ્બાદયો વુચ્ચન્તે ક્રિયત્થેહિ ‘‘ક્રિયત્થા’’તિ અધિકારતો, ક્રિયા અત્થો એતસ્સાતિ ક્રિયાત્થો(ધાતુ)-સો ચ દ્વિવિધો સકમ્મકા કમક્મકવસેન-તત્ત યસ્મિં ક્રિયત્થે કત્તુવાચિનિ કમ્મં ગવેસીયતે, સો સકમ્મકો ઇતરો અકમ્મકો-તેસુ યથારહં સકમ્મ કતો કમ્માદો કારકે કમ્માવચનિચ્છાયમ્ભાવે ચ તબ્બાદયો વેદિતબ્બા-અકમ્મકતો પન ભાવો કમ્મવજ્જિતે ચ કારકે-ક્રિયાતિ ચ ગમનપચનાદિકો અસત્તસમ્મતો કત્તરી કમ્મેવા પતિટ્ઠિતો કારકસમૂહસાધિયો પદત્થો વુચ્ચતિ, વુત્તંહિ.

‘‘અદ્દબ્બભુતં કત્તાદિ-કારકગ્ગામસાધિયં;
પદત્થં કત્તુકમ્મટાઠં-ક્રિયમિચ્છન્તિ તબ્બિદૂ’’.

કર કરણે-અકારો ઉચ્ચારણત્થો-એવમુત્તરત્રાપિ-કરિતિ ઠિતે-બહુલમિતિ સબ્બત્થ વત્તતે.

ભાવકમ્મેસુ તબ્બાનીયા.

તબ્બઅનિયા ક્રિયત્થા પરે ભાવકમ્મેસુ બહુલં ભવન્તિ-પચ્ચયેતિ પચ્ચયવિધાનતોઅ્અસ્મિં સબ્બત્થાધિકારો.

તુંતુનતબ્બેસુ વા.

તુમાદિસુ પચ્ચયેસુ વા કરસ્સ આ હોતિ-અઞ્અત્ર.

પરરૂપમયકારે બ્યઞ્જને.

ક્રિયત્થાનમન્તબ્યઞ્જનસ્સ પરરૂપં હોતિ યકારતો’અ્અસ્મિં બ્યઞ્જનાદો પચ્ચયેતિ પરરૂપં-કરણં કાતબ્બં. કત્તબ્બં વા-નપુંસકલિઙ્ગં-ભાવસ્સેકત્તાપિ તબ્બાદ્યભિહિતો ભાવો દબ્બમિવ પકાસતીતિ બહુવચનઞ્ચ હોતિ-કમ્મે-કરીયતીતિ કાતબ્બોક કત્તબ્બો-અભિધેય્યસ્સેવ લિઙ્ગવચનાનિ.

વિસેસ્સલિઙ્ગા તબ્બાદિ તત્થાદો પઞ્ચ ભાવજા,
નપુંસકે સિયું ભાવે ક્તો ચાનો અકન્તરી;
ભાવસ્મિં ઘ્યણ પુમે એવં ઇયુવણ્ણગહાદિજો,
અપ્પચ્ચયો’પિ ચાસડક્ખ્યા તુમાદિ કત્વાન્તકા સિયું.

અનીયે-

રા નસ્સ ણે.

રાન્તતો ક્રિયત્થા પરસ્સ પચ્ચયનકારસ્સ ણો હોતિ-કરણીયં-બહુલાધિકારા કરણાદિસુપિ ભવન્તી-સિના સોચેય્યે-દિવા દિસેસો-સિનાયન્તે’નેનાતિ સિનાનીયં(ચુણ્ણં)-દા દાને-દિયતે અસ્સાતિ દાનીયો-(બ્રાહ્મણે)-ઠા ગતિનિવુત્તિયં-ઉપ પુબ્બો-ઉપતિટ્ઠતીતિ ઉપટ્ઠાનીયો-(સિસ્સો)-ધાતુનમનેકત્થત્તાયેવ ઠા ઇચ્ચસ્મિં ધાતુમ્હિ સન્તમેવોપટ્ઠાનત્થં ઉપસદ્દો જોતેતિ-વુત્તંહિ.

‘‘સન્તમેવ હિ નીલાદિ-વણ્ણં દીપાદયો વિય;

ધાતુસ્મિં સન્તમેવત્થં ઉપસગ્ગા પકાસકો''.

વચ બ્યત્તવચને-

ઘ્યણ.

ભાવકમ્મેસુ ક્રિયત્થા પરો ઘ્યણ હોતિ બહુલં-ઘકારણકારાનુબન્ધા.

કગા ચજાનં ઘાનુબન્ધે.

ઘાનુબન્ધે ચકારજકારન્તાનં ક્રિયત્થાનં કગા હોન્તિ યથાક્કમન્તિ વસ્સ કો.

અસ્સા ણનુબન્ધે.

ણકારાનુબન્ધે પચ્ચયે પરે ઉપન્તસ્સ અકારસ્સ આ હોતિ-વુચ્ચતીતિ વાક્યં-ચિ ચયે-ઘ્યણ.

યુવણ્ણાનમ્ઓ પચ્ચયે.

ઇવણ્ણુવણ્ણન્તાનં ક્રિયત્તાનં એ ઓ હોન્તિ યથાક્કમં પચ્ચયેતિ ઇસ્સેકારે''સરમ્હા દ્વે''તિ યસ્સ દ્વિભાવે ચ-ચયનં ચિયતીતિ વા ચેય્યં-દા દાને.

આસ્સે ચ.

આકારન્તતો ઘ્યણ હોતિ ભાવકમ્મેસુ આસ્સ એ ચ-દાનં દીયતીતિ વા દેય્યં-વદ પચને''વદાદીહિ યો''તિ ભાવકમ્મેસુ યોચવગ્ગાપુબ્બરૂપેસુ-વદનં વદિતબ્બં વા વજ્જં-અમ ગમ ગમને વદાદિત્તા યે-ગમનં ગમ્યતેતિ વા ગમ્યં-ગુહ સંવરણે-''ગુહાદીહિયક''ઇતિ ભાવકમ્મેસુ યક-કકારો કાનુબન્ધકારિયત્થો.

લહુસ્સુપન્તસ્સ

લહુભુતસ્સ ઉપન્તસ્સ યુવણ્ણસ્સ એ ઓ હોન્તિ યથાક્કમં પચ્ચયેતિ સમ્પત્તસ્સો કારસ્સ ''નતે કાનુબન્ધનાગમેસુ''તિ પટિસેધો-ગુહણં ગુહિતબ્બં કવા ગુય્હં-વિપલ્લાસો-સાસ અનુસટ્ઠિયં-યક.

સાસસ્ય સિસ વા.

સાસસ્સ વા સિસ હોતિ કાનુબન્ધે-પુબ્બરૂપે-સાસીયતીતિ સિસ્સો-સિસાદેસાભાવપક્ખે-

એઇ બ્યઞ્જનસ્સ.

ક્રિયત્થા પરસ્સ બ્યઞ્જનાદિપ્પચ્ચયસ્સ ઞિ વા હોતિ-ઞકારો ''ઞિ લસ્સે''તિ વિસેસનત્થો,સાસિયો-વવત્થિતવિભાસત્તા વાધિકારસ્સ ક્વચિ ઞિસ્સાભાવો-કત્તબ્બં.

કત્તરિ લતુણકા.

કત્તરિ કારકે ક્રિયત્થા લતુણકા હોન્તિ-લકારો ‘‘લતુપિતાદનમા સિમ્હી’’તિ વિસેસનત્થો-દદાતીતિ દાતા-ણકે-

અસ્સાણપિમ્હિ યુક.

અકારન્તસ્સ ક્રિયત્થસ્સ યુક હોતિ ણપિતો’ઞ્અસ્મિં ણનુબન્ધે, દાયકો-વધહિંસાયં-‘‘ત્રિબ્યઞ્જનસ્સા’’તિ ત્રિ-વધેતીતિવધિતા,ણકે-‘‘અસ્સાનનુબન્ધે’’તિ ઉપન્તસ્સ અસ્સ આત્તેસમ્પત્તે-

અઞ્અત્રાપિ.

કાનુબન્ધનાગમતો’ઞ્અસ્મિમ્પિ તે એ ઓ આ ક્વચિ ન હોન્તીકિ પટાસેધો-વધકો-લુચ્છેદને.

ક્વવણ.

કમ્મતો પરા ક્રિયત્થા ક્વચિ અણ હોતિ કત્તરિ-ઓકારે-

આયાવા ણનુબન્ધે.

ઞોનમાયાવા હોન્તિ યથાક્કમં સરાદો ણનુબન્ધેતિ તસ્સા વાદેસો-સરં લુણતીતિ સરલાવો, કુમ્ભં કરોતીતિ કુમ્ભકારો-ક્વચીતિ કિં, કમ્મકારો-એત્થ‘‘ભાવકારકેસ્વ ઘણઘકા’’તિ અપ્પચ્ચયો-દિસ પેક્ખણે.

સમાનઞ્અભવન્તયાદિતુપમાના દિસા કમ્મે રીરિક્ખકા સમાનાદિહિ યાદીહિ ચોપમાનેહિ પરા દિસા કમ્મકારકે રીરિક્ખકા હોન્તિ-‘‘રાનુબન્દે’ન્તસરાદિસ્સા’’તિ દિસસ્સ ઇસભાગસ્સ લોપે‘‘રીરિક્ખકેસૂ’’-તિ સમાનસ્સ સાદેસે ચ-સમાનો વિય દસ્સતીતિ સદી, સદિક્ખો-કે-

ન તે કાનુબન્ધનાગમેસુ.

તે એ ઓ આ કાનુબન્ધે નાગમે ચ ન હોન્તીતિ એત્તાભાવે, સદિસો.

સમાના રો રીરિક્ખકે.

સમાનસદ્દતો પરસ્સ દિસસ્સ ર હોતિ વા રીરિક્કકેસૂતિ પક્ખે દસ્સ રાદેસે-સરી, સરિક્ખો, સરિસો.

સબ્બાદીનમા.

રીરિક્ખકેસુ સબ્બાદીનમા હોતિ-અઞ્આદી, અઞ્આદિક્કો, અઞ્આદિસો.

ન્તકિમિમાનં ટા કી ટી.

રીરિક્કકેસુ ન્ત કિં ઇમ સદ્દાનં ટા કી ટી હોન્તિ યથાક્કમં ટકારા સબ્બાદેસત્થા-ભવાદી, ભવાદિક્ખો, ભવાદિસો-યાદિ, યાદિક્ખો, યાદિસો-ત્યાદિ, ત્યાદિક્ખો, ત્યાદિસોચ્ચાદિ-તુમ્હામ્હા નન્તુ અયં વિસેસો.

તુમ્હામ્હાનં તા મેકસ્મિં.

રીરિક્ખકેસુતુમ્હઅમ્હાનં તા મા હોન્તે કસ્મિં યથાક્કમં-તાદિ, માદિ, તાદિક્ખો, માદિક્ખો, તાદિસો, માદિસો-એકૈસ્મિન્તિ કિં, તુમ્હાદિસો, અમ્હાદિસો-ચિ ચયે.

ભાવકાર કેસ્વઘણઘકા.

ભવે કારકે ચ ક્રિયત્થા અ ઘણ ઘ કા હોન્તિ બહુલં-અ-ઇસ્સેકારે.

ઓનમયવા સરે.

સરે પરે ઓનમયવા હોન્તિ યથાક્કમન્તિ તસ્સ અયાદેસો ચ-વયનં ચિયતીતિ વાચયો-નીપાપુણને-વિ પુબ્બોવિનયનં વિનેતીતિ વા વિનયો-રુ સદ્દે-રવનં રવો-ભુ સત્તાયં. ભવનં ભવો-ગહ ઉપાદાને-પ પુબ્બો-પગ્ગણ્હણં પગ્ગહો-ગહ મદ દપ રણ સર વર ચરાદયો ગહાદયો-કર કરણે, કિચ્છત્થે દુમ્હિ અકિચ્છત્થેસુ ઈસં સુસુ ચુપ્પદેસુ-દુક્ખેન કરીયતીતિ કરણં વા દુક્કરં-સુખેન કરીયતીતિ કરણં વા ઈસક્કરં, સુકરં-ચજ હાનિયં-ઘણ-ચજનં ચાગો-પચ પાકે-નિ પુબ્બોઘ,નિપચતીતિ નિપકો-ખિપ પેરણે-ક-ખિપતીતિ ખિપકો-પીતપ્પણે.

યુવણ્ણાનમિયદ્ધુવડ સરે.

ઇવણ્ણુવણ્ણન્તાનં ક્રિયત્થાનમિયબુદ્ધવડ હોન્તિ સરે ક્વચીતિ ઇયડ-ણેતીતિ પિયો-ભુ સત્તાયં-અભિ પુબ્બો.

ક્વિ

ક્રિયત્થા ક્વિ હોતિ બહુલં ભાવકારકેસુ.

ક્વીસ્સ.

ક્રિયત્થા પરસ્સ ક્વિસ્સ લોપો હોતીતિ ક્વિલોપે-અભિભવતીતિ અભિભુ-એવં સયમ્ભુ-અમ ગમ ગમને-ક્વિમ્હિ-''ક્વિમ્હિ લોપો'ન્તબ્યઞ્જનસ્સા''તિ મલોપો-ઉરસા ગચ્છતીતિ ઉરગો-દા દા ને-''અનો''તિ ક્રિયત્થા ભાવકારકેસ્વાનો-દત્તિ દિયતીતિ વાદાનં-સંપ પુબ્બે-સમ્મા પદીયતે યસ્સ તં સમ્પદાનં-અપ આ પુબ્બે-અપાદદાતિ એતસ્માતિ અપાદાનં-કર કરણે-અધિ પુબ્બો-''રા નસ્સ ણે''-તિ ણે-અધિકરીયતિ એતસ્મિન્તિ અધિકરણં-ગહ ઉપાદાને.

તથનરાનં ટઠણળા.

તથનરાનં ટઠણળા હોન્તિ વા યથાક્કમન્તિ નસ્સ ણદેસે-ગણ્હિતબ્બં ગહણં-પદ ગમને-નિપુબ્બો.

પદાદીનં ક્વચિ.

પદાદીનં યુક હોતિ ક્વચિ પચ્ચયે-નીપત્તિ નિપજ્જનં-પી તપ્પણે-અનમ્હિ વનાદિના નાગમે ચ'ન તે' ઇચ્ચાદિના એ ન હોતિ-પીતિ પીણનં-વિજિ ભય ચલનેસુ-સં પુબ્બો-સંવિન્તિ સંવેજનં-''અઞ્ઞત્રાપી''તિ એત્તાભાવે-સંવિજનં-કુધ કોપે-કુજ્ઝતિ સીલેનાતિ કોધનો-ભિક્ખ યાચને.

ઇત્થિયમ ણ ક્તિ ક યક યા ચ.

ઇત્થિલઙ્ગે ભાવે કારકે ચ ક્રિયત્થા અઆદયો હોન્ત્યનો ચ બહુલં-અ-ભિક્કનં ભિક્ખીયતીતિ વા ભિક્ખા-આપચ્ચયો-ણો-કારણં કારા-ચારકં-યથાકથઞ્ચિ સદ્દનિપ્ફન્તિ રૂળ્હિતો અત્થનિચ્ચયો-ભિદ વિદારણે-ક્તિ-ભેદનં ભિજ્જતેતિ વા ભિત્તિ-રૂજ ભઙ્ગે-કો-રુજતીતિ રુજા-વિદ ઞાણે-યક-વેદનં વિદન્તિ એતાયાતિ વા વિજ્જા-અજ વજ ગમને-પ પુબ્બો-યો-પબ્બજ નં પબ્બજ્જા-“ચવગ્ગબયઞા”તિ યોગવિભાગા વસ્સ બકારે ચ્ચિત્તં-વન્દ અભિવાદનત્થુતિસુ-અનો-વન્દનં વન્દના.

ઇ કિતિ સરૂપે.

ક્રિયત્થસ્સ સરૂપે’ભિધેય્યે ક્રિયત્થા પરે ઇ કિ તી હોન્તિ-ઇ-વચ ઇચ્ચયં ધાતુ એવ વચિ-કિમ્હિ-યુધિ-તિ-સરુપે તિમ્હિ કરો તિસ્સ ખોતિ વિકરણસ્સ ઞાતત્તા “કત્તરિ લો”તિ લો-પચતિ-કથમકારો ઇચ્ચાદિ? ઘણન્તેન કારસદ્દેન છટ્ઠિસમાસો-અસ્સ કારો અકારો-ભુજ પાલનજ્ઝોહારેસુ.

સીલાભિક્ખઞ્ઞાવસ્સકેસુ ણી.

ક્રિયત્થાણિ હોતિ સીલાદીસુ પતીયમાનેસુ-ઉણ્હં ભુઞ્જતિ સીલેનાતિ ઉણ્હભોજી-પા પાને-“અસ્સાણપિમ્હિ યુક”ઇતિ-યુક-ખીરમ્ભિક્ખઞ્ઞમ્પિબતીતિ ખીરપાયી-અવસ્સં કરોતીતિ અવસ્સકારી, સતમવસ્સં દદાતીતિ સતન્દાયી.

કત્તરિ ભૂતે ક્તવન્તુ ક્તાવિ.

ભુતે પરિસમત્તે અત્તે વત્તમાનતો ક્રિયત્થાક્તન્તુક્તાવી હોન્તિ કત્તર-અભુઞ્જીતિ ભુત્તવા, ભુત્તાવી-સુસવકણે-અસુણિ તિસુતવા, સુતાવી.

ક્તો ભાવકમ્મેસુ

ભાવે કમ્મેચ ભુતે ક્તો હોતિ-આસ ઉપવેસને-આસનમાસિતં-ત્રિ-રુદ રોદને.

વા ક્વચિ.

તે એ ઓ આ ક્વચિ વા ન હોન્તિ કાનુબન્ધનાગમેસુ-રોદનં રુદિતં, રોદિતં-કરીયિત્થાતિ કતો,

ગમાદિરાનં લોપો’ન્તસ્સ.

ગમાદિનં રકારન્તાનઞ્ચાન્તસ્સ લોપો હોતિ તકારાદો

કાનુબન્ધે પચ્ચયે કત્વાનકત્વાવજ્જિતેતિ રલોપો-યા પા પુણને.

ગમનત્થાકમ્મકાધારે ચ.

ગમનત્થતો અકમ્મકતો ચ ક્રિયત્થા આધારે ક્તો હોતિ કત્તરિ ભાવકમ્મેસુ ચ-યાતવન્તો'સ્મિન્તિ યાતં-(ઠાનં)-યા તવન્તો યાના-યાનં યાતં-યાયિત્થાતિ યાતો-(પથો)-આસિતવન્તો'સ્મિન્તિ આસિતં-(ઠાનં)-આસિતવન્તો આસિતા-આસન માસિતં-ત્રિ.

નેતા કત્તરિ વત્તમાને.

આરદ્ધાપરિસમત્તે અત્થે વત્તમાનતો ક્રિયત્થા ન્તો હોતિ કત્તરિ.

કત્તરિ લો.

કુયત્થતો અપરોક્ખેસુ કત્તુવિહિતમાનન્તાદિસુ લો હોતિ-લકારો''ત્રિ લસ્સે''-તિ વિસેસનત્થો-પવતીતિ પવન્તો-''માનો''તિ કત્તરિ માનો-પચમાનો.

ભાવકમ્મેસુ

વત્તમાનત્થે વત્તમાનતો ક્રિયત્થા ભાવે કમ્મે ચ માનો હોતિ.

ક્યો ભાવકમ્મેસ્વપરોક્ખેસુ માનન્તત્યાદિસુ

ભાવકમ્મવિહિતેસુ પરોક્ખાવજ્જિતેસુ માનન્તાદિસુ પરેસુ ક્યો હોતિ ક્રિયત્થા-કકારો અવુદ્ધત્થો-ભાવે-ભુયતેતિ ભુયમાનં-કમ્મે-પચ્ચતેતિ પચ્ચમાનો.

તે સ્સપુબ્બાનાગતે

અનારદ્ધે અત્થે વત્તમાનતો ક્રિયત્થા તે ન્તમાના સ્સપુબ્બા હોન્તિ સવિસયે-ત્રિ-કત્તરિ-પચિસ્સતીતિ પચિસ્સન્તો,પચિસ્સમાનો-હાવે-ભુયિસ્સતીતિ ભુયિસ્સમાનં-કમ્મે-પચ્ચિસ્સ તેતિ પચ્ચિસ્સમાનો-કર કરણે.

તું તાયે તવે ભાવે ભવિસ્સતિક્રિયાયં તદત્થાયં.

ભવિસ્સતિઅત્થે વત્તમાનતો ક્રિયત્થા ભાવે તું તાયે તવે હોન્તિ ક્રિયાયં તદત્થાયં પતીયમાનાયં-''તુંતુનતબ્બેસુ વા''તિ વા અકારો-અઞ્ઞત્ર પરરૂપં-કરણય ગચ્છતિ કાતું ગચ્છતિ કત્તું, કત્તાયે વા-તવે-''કરસ્સા તવે''-તિ આ-કાતવે-ભાવેતિ કિં, કરિસ્સામીતિ ગચ્છતિ-ક્રિયાયન્તિ કિં, ભિક્ખિસ્સં ઇચ્ચસ્સ જટા-તદત્થાયન્તિ કિં, ગચ્છિસ્સતો તે ભવિસ્સતિ ભત્તં ભોજનાય-ગહ ઉપાદાને.

પુબ્બેકકત્તુકાનં.

એકો કત્તા યેસં બ્યાપારાનં તેસુ યો પુબ્બો તદત્થતો ક્રિયત્થા તુનકત્વાન કત્વા હોન્તિ ભાવે-ત્રિ.

એઇ લસ્સ ચ.

એઇલાનમે હોતિ ક્વચિ-ગણ્હણં કત્વા યાતિ ગહેતૂન યાતિ, ગહેત્વાન, ગહેત્વા વા-અસ્સ રુધાદિત્તા.

મં વા રુધાદીનં.

રુધાદીનં ક્વચિ મં વા હોતિ પચ્ચયેતિ પક્ખે મં ભવં અપિ મનુબન્ધત્તા અકારા પરો.

ણે નિગ્ગહીતસ્સ.

ગહસ્સ નિગ્ગહીતસ્સ ણે હોતિ-ગણ્હિ તુન, ગણ્હિત્વાન, ગણ્હિત્વા-એકકત્તુકાનન્તિ કિં, ભુત્તસ્મિં દેવદત્તે યઞ્ઞદત્તો વજતિ-પુબ્બાતિ કિં, ભુઞ્જતિ ચ પચતિ ચ-અપ્પત્વા નદિં પબ્બતો ભવતિ અતિક્કમ્મ પકબ્બતં નદીતિ ભુધાતુસ્સ સબ્બત્થ સમ્ભવા એકકત્તુકતા પુબ્બકાલતા ચ ગમ્યતે.

યેભુય્યવુત્તિયા લિઙ્ગં દસ્સિતં તત્થ સબ્બસો;
વિસેસો પન વિઞ્ઞહિ ઞેય્યો પાઠાનુસારતો.

તબ્બાદયો.

ઇદાનિ ત્યાદયો વુચ્ચન્તે-પચ પાકે-પચ ઇતિ ઠિતે-ક્રિયત્થા બહુલમિતિ ચ સબ્બત્થ વત્તતે.

વત્તમાનેતિ અન્તિ સિથમિમતે અન્તે સે વેગ એમ્હે.

વત્તમાને આરદ્ધા પરિસમત્તે અત્થે વત્તમાનતો ક્રિયત્થાત્યાદયો હોન્તિ-તેસમ્પનિયમે.

પુબ્બપરચ્છક્કાનમેકાનેકેસુ તુમ્હામ્હસેસેસુ દ્વેદ્વે મજ્ઝિમુત્તમપઠમા.

એકાનેકેસુતુમ્હામ્હસદ્દવચનીયેસુતદઞ્ઞસદ્દવચનીયેસુ ચ કારકેસુ પુબ્બચ્છક્કાનં પરચ્છક્કનઞ્ચ મજ્ઝિમુત્તમપઠમા દ્વેદ્વે હોન્તિ યથાક્કમં ક્રિયત્થાતિ એકમ્હિ વત્તબ્બે એકવચનં તિ-તિ અન્તિ ઇતિ પઠમો આદો નિદ્દિઠ્ઠત્તા-સિ થ ઇતિ મજ્ઝિમો મજ્ઝિ નિદ્દિઠ્ઠેત્તા-મિ મ ઇતિ ઉત્તમો-ઉત્તમસદ્દોયં સભાવતો તિપ્પભુતીનમન્તદ્વયમાહ-એવં પરચ્છક્કેપકિ યથાક્કમં યોજનીયં-ત્યાદિસુ પરભુતેસુ કત્તુકમ્મભાવ વિહિતેસુ ક્યલાદયોભવન્તીતિ ''ક્યો ભાવકમ્મેસ્વકકપરોક્ખેસુ માનન્ત ત્યાદિસુ કત્તરી લો''ઇચ્ચાદિના તેસં વિધાના ત્યાદયો કત્તુ કમ્મભાવેસ્વેવ વિઞ્ઞાયન્તીતિ કત્તરિ તિમ્હિ લો-પચતિ-બહુમ્હિ ચત્તબ્બે અન્તિં

ક્વચિ વિકરણનં.

વિકરણનં ક્વચિ લોપો હોતીતિ લસ્સાકારસ્સ લોપો-પવન્તિ-પચસિ પચથ.

હિમિમેસ્વસ્સ.

અકારસ્સ દીઘો હોતિ હિમિમેસુ-પચામિ પચામ-પરચ્છક્કે-પચતે પચન્તે, પચસે પચવ્હે,પચે પચામ્હે-કમ્મે-ક્યો ભાવકમ્મેસ્વચ્ચાદિના ક્યો.

ક્યસ્સ.

ક્રિયત્થા પરસ્સ ક્યસ્સ ઈઞ વા હોતિ-ઞકારો આદ્યવયવત્થો, પચીયતિ પચ્ચતિ.

ગુરૂપુબ્બા રસ્સારે'ન્તે'ન્તીનં.

ગુરૂપુબ્બસ્મા રસ્સા પરેસં અન્તે'ન્તિનં રે વા હોતિ-પચીયરે પચીયન્તિ પચ્ચરે પચ્ચન્તિ, પચીયસિ પચ્ચસિ પચીયથ પચ્ચથ, પચીયામિ પચ્ચામિ પચીયામ પચ્ચામ-પચીયતે, પચ્ચતે પચીયરે પચીયન્તે પચ્ચરે પચ્ચન્તે, પચીયસે પચ્ચસે પચીયવ્હે પચ્ચવ્હે, પચીયે પચ્ચે પચીયામ્હે પચ્ચામ્હે-ભાવે-ભુ સત્તાયં-ભાવસ્સેકત્તા એકવચનમેવ-તઞ્ચ પઠમપુરિસેયેવ સમ્ભવતિ-ભુયતિ દેવદત્તેન, બુયતે વા-દેવદત્તસ્સ સમ્પતિ ભવનન્તિ અત્થો-નેહિઞ બહુલં વિધાના.

ક્રિયત્થા કત્તરિ ત્યાદિ કમ્મસ્મિઞ્ચ સકમ્મકા,
ભાવે ચા'કમ્મકાકકમ્મા'વચનિચ્છાયમઞ્ઞતો;

ભવિસ્સતિ સ્સતિ સ્સન્તિ સ્સસિ સ્સથ સ્સામિ સ્સામ સ્સતે સ્સન્તે સ્સસે સ્સવ્હે સ્સં સ્સામ્હે.

ભવિસ્સતિ અનારદ્ધે અત્થે વત્તમાનતો ક્રિયત્થા સ્સત્યાદયો હોન્તિ.

અ ઈસ્સાદિનં બ્યઞ્જનસ્સિઞ.

ક્રિયત્થા પરેસં અઆદીનં ઈઆદીનંસ્સાદીનઞ્ચ બ્યઞ્જનસ્સિઞ્હેકાતિ વા-વવત્થીતવિભાસાયં સ્સેતિ સ્સાદીનંસ્સચ્ચાદીનદ્ધાવયો અધિપ્પેતો-''ઞિ બ્યઞ્જનસ્સા''તિ સિદ્ધેપિ ત્યાદિસુ પરભુતેસુ એતે સમેવાતિ નિયમત્તોયમારમ્હો-લસ્સાકારસ્સ લોપે-પચિસ્સતિ પચિસ્સરે પચિસ્સન્તિ, પચિસ્સસિ પચિસ્સથ, પચિસ્સામિ પચિસ્સામ-પચિસ્સતે પચિસ્સરે પચિસ્સન્તે, પચિસ્સસેપચિસ્સવ્હે, પચિસ્સં પચિસ્સામ્હે-કમ્મે-પચિયિસ્સતિ.

ક્યસ્સ સ્સે.

ક્યસ્સ વા લોપો હોતિ સ્સે-પચિસ્સતિ પચ્ચિસ્સતિ, પચીયિસ્સરે પચયિસ્સન્તિ પચિસ્સરે પચસ્સન્તિ પચ્ચિસ્સરે પચ્ચિસ્સન્તિચ્ચાદિ-કત્તુસમં-ક્યોવ વિસેસો-ભાવે-ભુયિસ્સતિ ભવિસ્સતિ, ભુયિસ્સતે ભવિસ્સતે.

નામે ગરહાવમ્હયેસુ.

નામસદ્દે નિપાતે સતિ ગરહાયં વિમ્ભયે ચ ગમ્યમાને સ્સ ત્યાદયો હોન્તિ-ગરહાયં-સાપિ નામ પચિસ્સતીચ્ચાદિ-વિમ્બયે-અચ્છરિયં વત ભો અબ્ભૂતં વત ભો અન્ધો નામ પચિસ્સતિચ્ચાદિ.

ભુતે ઈ ઉં ધ ત્થ ઇં મ્હા આ ઊ સેવ્હં અ મ્હે.

ભુતે પરિસમત્તે અત્થે વત્તમાનતો ક્રિયત્થા ઈ આદયો હોન્તિ-ભુતાનજ્જતને વક્ખમાનત્તા ઇમે ભુતનજ્જતને ભુતસામઞ્ઞે ચ ભવન્તિ.

અહસ્સુભયતો અઠ્ઠરત્તં વાવ તદુપઠ્ઠકં,

અન્તો કત્વાન વિઞ્ઞેય્યો અહો અજ્જનો ઇતિ;

તદઞ્ઞો પન યો કાલો સો’નજ્જતનસઞ્ઞિતો.

આઈસ્સાદિસ્વઞ વા.

આઆદો ઈઆદો સ્સાઆદો ચ ક્રિયત્થસ્સ અઞ વા હોતિ,

એય્યાથ સ્સે અ આ ઈ થાનં ઓ અ અં ત્થ ત્થો વ્હોક.

આસહચરિતોવ અકારો ગય્હતે-ન પરોક્ખે વિહિતો-થો પન’ન્તે નિદ્દેસા ત્વાદિસમ્બન્ધિયેવ તસ્સેવ વા નિસ્સિતત્તા-નિસ્સયકરણમ્પિ હિ સુત્તકારાચિણ્ણં-એય્યાથાદીનં ઓઆદયો વા હોન્તિ યથાક્કમન્તિ ઈસ્સવાત્થો-અપચિત્થો પચિત્થો અપવત્થો પચત્થો.

આઈઊમ્હાસ્સાસ્સમ્હાનં વા.

એતેસં વા રસ્સો હોતીતિ પક્ખે રસ્સે ચ-અપચિ પચિ અપચી પચી.

ઉંસ્સિંસ્વંસુ.

ઉમિચ્ચસ્સ ઇંસુ અંસુ વા હોન્તિ-અપવિંસુ પવિંસુ અપચંસુ પચંસુ અપવું પચું.

ઓસ્સ અ ઇ ત્થ ત્થો.

ઓસ્સ અઆદયો વા હોન્તિ-અપચ પચ અપચિ પચિ અપચિત્થ પચિત્થ અપવત્થ પચત્થ અપચિત્થે પચિત્થો અપચત્થો પચત્થો.

સિ.

ઓસ્સ સિ વા હોતિ-અપચિસિ પચિસિ અપચસિ પચસિ અપચો પચો.

મ્હાત્થાન મુઞ.

મ્હાત્થાનમુઞ વા હોતિ-ઈઆદિસમ્બન્ધિનમેવ ગહણં-અપવુત્થ પચુત્થ.

ઇંસ્સ ચ સિઞ.

ઇમિચ્ચસ્સ સિઞ વા હોતિ મ્હાત્થાનઞ્ચ બહુલં-ઞકારો આદ્યવય વત્થો-અપચસિત્થ પચસિત્થ અપચિત્થ પચિત્થ અપચત્થ પચત્થ, અપચિસિં પચિસિં અપચસિં પચસિં અપચિં પચિં, અપચુમ્હ પચુમ્હ અપચુમ્હા પચુમ્હા અપચમ્હ પચમ્હ અપચમ્હા પચમ્હા અપચસિમ્હ પચસિમ્હ અપચસિમ્હા પચસિમ્હા અપચિમ્હ પચિમ્હ અપચિમ્હા પચિમ્હા અપચમ્હ પચમ્હ અપચમ્હા પચમ્હા-પરચ્છક્કે-અપવિત્થ પચિત્થ અપવત્થ પવત્થ અપચ પચ અપચા

પચા, અપચુ પચુ અપચુ પચુ, અપચિસે પચિસે અપચસે પચસે, અપચિવ્હં પચિવ્હં અપચવ્હં પચવ્હં-અસ્સ વા અમાદેસે-અપચં પચં અપચ પચ અપચિમ્હે પચિમ્હે અપચમ્હે પચમ્હે-કમ્મે-અપચીયિત્થો પચિયિત્થો અપચીયત્થો પચીયત્થો અપચ્ચિત્થો પચ્ચિત્થો અપચ્ચત્થો પચ્ચત્થો અપચીયિ પચીયિ અપચીયી પચિયી અપચ્ચિ પચ્ચિ અપચ્ચિ પચ્ચિ, અપચીયિંસુ પચિયિંસુ અપચ્ચિંસુ પચ્ચિંસુ અપચિયંસુ પચીયંસુ અપચ્ચંસુ પચ્ચંસુ અપચીયું પચીયું અપચ્ચું પચ્ચુમિચ્ચાદિ-ભાવે-અભુયિત્થો ભુયિત્થો અભુયત્થો ભુયત્થો અભુયિ ભુયિ અભુયી ભૂયી, અભુયિત્થ ભુયિત્થ અભુયત્થ ભુયત્થ અભુય ભુય અભયા ભુયા-''સમ્ભાવનેવા''તિ ઇતો વેતિ વત્તમાને.

માયોગે ઈઆઆદિ.

માયોગે સતિ ઈઆદયો આઆદયો ચ વા હોન્તિ-અસક્કાલ ત્થોયમારમ્હો-મા ભવં પુનપિ એવરૂપમપચિત્થો ઇચ્ચાદિ-વાવિ ધાનતો સ્સત્યાદિ એય્યાદિ ત્વાદયોપિ હોન્તિ-માભવં પચિસ્સતિ, મા ભવં પચેય્ય, મા ભવં પચતુ ઇચ્ચાદિ.

અનજ્જતને આ ઊ ઓ ત્થ અ મ્હા ત્થ ત્થું સેવ્હં ઇં મ્હસે.

અવિજ્જમાનજ્જતને ભુતત્થેવત્તમાનતો ક્રિયત્થાઆઆદયો હોન્તિ-વાત્થે રસ્સે ચ-અપચત્થ પવત્થ અપચ પચ અપચા પચા, અપચુ પચુ અપચુ પચૂ-ઓ-અપચ પચ અપચિ પચિ અપચત્થ પચત્થ અપચત્થો પચત્થો અપચસિ પચસિ અપચો પચો, અપવત્થ પચત્થ અપચં પચં અપચપચ, અપચમ્હ પચમ્હ અપચમ્હા પચમ્હા-અપચત્થ પચત્થ, અપચત્થું પચત્થું, અપચસે પચસે, અપચવ્હં પચવ્હં. અપસિં પચસિં અપચિં પચિં, અપચમ્હસે પચમ્હસે-કમ્મે-અપચીયત્થ પચીયત્થ અપચ્ચત્થ પચ્ચત્થ અપચીય પચીય અપચીયા પચીયા અપચ્ચ પચ્ચ અપચ્ચા પચ્ચા, અપચીયુ પચીયુ, અપચીયુ પચીયુ, અપચ્ચુ પચ્ચુ અપચ્ચૂ પચ્ચૂચ્ચાદિ-ભાવે-અભુયત્થ ભુયત્થ અભુય ભુય અભુયા ભુયા-અભુયત્થ ભુયત્થ-''માયોગે ઈઆઆદિ''તિ ઇમિના માયોગેપિ આઆદયો હોન્તિ-મા ભવં અપચિત્થ ઇચ્ચાદિ.

પરોક્ખે અ ઉ એ ત્થ અમ્હ ત્થરે ત્થો વ્હો ઇમ્હે.

અપચ્ચક્ખે ભુતાનજ્જતનત્થે વત્તમાનતો ક્રિયત્થા અઆદયો હોન્તિ-અપરોક્ખેસૂતિ વચના ન વિકરણુપ્પત્તિ.

પરોક્ખાયઞ્ચ.

પરોક્ખાયં પઠમમેકસ્સરં સદ્દરૂપં દ્વે ભવતિ.

લોપો'નાદિબ્યઞ્જનસ્સ.

દ્વિત્તે પુબ્બસ્સાદિતો'ઞ્અસ્સ બ્યઞ્જનસ્સ લોપો હોતિ-પપચ પ્પચુ'પપચે પપચિત્થ-ઇઞભાવપક્ખે સંયોગાદિ લોપોપપચત્થ, પપચ પપચિમ્હ, પપચિત્થ પપચત્થ પપચિરે, પપચિત્થો પપચત્થો પપચિવ્હો, પકપચિ પપચિમ્હે-એવં કમ્મેપિ-ભાવે-ભુસ્ય વુક.

અઆદિયુ ભુસ્સ વુક હોતિ.

પુબ્બસ્સ અ.

અઆદિસુ દ્વત્તે પુબ્બસ્સ ભુસ્સ અ હોતિ.

ચતુત્થદુતિયાનં તતિયપઠમા.

દ્વિત્તે પુબ્બેસં ચતુત્થદુતિયાનં તતિયપઠમા હોન્તિ યથાક્કમન્તિ બકારે-બભુવ બભુવિત્થ.

એય્યાદો વા'તિપત્તિયં સ્સા સસંસુસ્સે સસથસ્સં સ્સમ્હા સ્સથસ્સિંસુ સસસે સ્સવ્હે સ્સિં સ્સામ્હસે.

એય્યાદો વિસયે ક્રિયાતિપત્તિયં સ્સાદયો હોન્તિ વિભાસા-વિધુરપ્પચ્ચયોપનિપાતતો કારણવેકલ્લતો વા ક્રિયાયાતિપત્તિ અનિપ્ફત્તિ ક્રિયાતિપત્તિ-એતેચસ્સાદયો સામત્થિયા તીતાનાગતે સ્વેવહોન્તિ-ન વત્તમાનેન તત્ર ક્રિયાતિપત્ત્યસમ્ભવા-આઈઇ ચ્ચાદિનાવા રસ્સે-અપચિસ્સ પચિસ્સ અપચિસ્સા પચિસ્સા, અપચિસ્સંસુ પચિસ્સંસુ-સ્સેસ્સ એય્યાથાદીના વા અકારે-અપચિસ્સ પચિસ્સ અપચિસ્સે પચિસ્સે,અપચિસ્સથ પચિસ્સથ,અપચિસ્સં પચિસ્સં. અપચિસ્સમ્હ, પચિસ્સમ્હ, અપચિસ્સમ્હા પચિસ્સમ્હા, અપચિસ્સથ પચિસ્સથ, અપચિસ્સિંસુ પચિસ્સિંસુ, અપચિસ્સસે પચિસ્સસે, અપચિસ્સવ્હે પચિસ્સવ્હે, અપચિસ્સિંપચિસ્સિં, અપચિસ્સામ્હયે પચિસ્સામ્હસે-કમ્મે-અપચીયિસ્સ પચિયિસ્સઅપચીયિસ્સા પચિયિસ્સા-ક્યસ્સ વા લોપે-અપચિસ્સ પચિસ્સ અપચિસ્સા પચિસ્સા અપચ્ચિસ્સ પચ્ચિસ્સ અપચ્ચિસ્સાન પચ્ચિસ્સા, અપચિયિસ્સંસુ પચીયિસ્સંસુઅપચિસ્સંસુ પચિસ્સંસુ. અપચ્ચિસ્સંસુ પચ્ચિસ્સંસુ, ઇચ્ચાદિભાવે-અભુયિસ્સ ભુયિસ્સ અભુયિસ્સા ભુયિસ્સા, અભુયિસ્સથ ભુયિસ્સથ-વાતિ વકિં, દક્ખિણેનન ચે ગમિસ્સતિ નાયકટમ્પરિયા ભવિસ્સતિ.

હેતુફલેસ્વેય્ય એય્યું એય્યાસિ એય્યાથ એય્યામિ એય્યામ એથ એરં એથો એય્યવ્હો એય્યં એય્યામ્હે.

હેતુભુતાયં ફલભૂતાયઞ્ચ ક્રિયાયં વત્તમાનતો ક્રિયત્થ એય્યાદયો વા હોન્તિ.

એય્યેય્યાસેન્તં ટે.

એય્ય એય્યાસિ એય્યમિચ્ચેસં ટે વા હોતિ-પચે પચેય્ય.

એય્યુંસ્સું.

એય્યુમિચ્ચસ્સ ઉં વા હોતિ-પચું પચેય્યું,પચે પચેય્યાસિ,-વા ઓકારે-પચેય્યાથો પચેય્યાથ, પચેય્યામિ.

એય્યામસ્સેમુ ચ

એય્યામસ્સ એમુ વા હોતિ ઉ ચ-પચેમુ પચેય્યામુ પચેય્યામક, પચેથ પચેરં પચેથો પચેય્યવ્હો, પચે પચેય્યં પચેય્યામ્હે-કમ્મે-પચીયે પચીય્યે પચ્ચે પચ્ચેય્ય, પચિયું પચીયેય્યું પચ્ચું પચ્ચેય્યુમિચ્ચાદિ-ભાવે-ભુયે ભુયેય્ય, ભુયેથ.

પાતો પચેય્ય ચે ભુઞ્જે ઇચ્ચેત્થ પચનક્રિયા

હેતુભુતાતિ વિઞ્એય્યા ફલનત્વનુભવક્રિયા.

સત્ત્ય રહેસ્વેય્યાદિ.

સત્તિયં અરહત્થેવ ક્રિયત્થા એય્યાદયો હોન્તિ-ભવં ખલુ ભત્તં પચેય્ય, ભવં સમત્થો, ભવં અરભો.

સમ્ભાવને વા.

સમ્ભાવને ગમ્યમાને ધાતુના વુચ્ચમાને ચ એય્યાદયો હોન્તિ નવિભાસા-અપિ ભવં ગિલિતં પાસાણં પચેય્ય ઉદરઞ્ગિના-સમ્હાવેમિ સદ્દહામિ ભવં પચેય્ય,ભવં પચિસ્સતિ. ભવં અપચિ.

પઞ્હપત્થનાવિધિસુ.

પઞ્હાદિસુ ક્રિયત્તતો એય્યાદયો હોન્તિ.

> પઞ્હો સમ્પુચ્છનં ઇક્ષ્ટ્રા સિંસનં યાચનં દ્રુવે
> પત્થના ભત્તિયા વાથ ન નવા વ્યાપારણ વિધિ;

પઞ્હે, કિં સો ભત્તં પચેય્ય ઉદાહુ બ્યઞ્જનં વા-પત્થનાયં, અહો વત સો પચેય્ય મે-વિધિમ્હિ, ભવં ભત્તં પચેય્ય.

તુ અન્તુ હિ થ મિ મ તં અન્તં સ્સુ વ્હો એ આમસે.

પઞ્હપત્તનાવિધિસ્વેતે હોન્તિ ક્રિયત્થતો-પચતુ પચન્તુ.

હિસ્સ'તો લોપો.

અતો પરસ્સ હિસ્સ વા લોપો હોતિ-પચ પચાહિ-થસ્સ વા વેહાક-પચવ્હો પચથ,પચામિ પચામ, પચતં પચન્તં, પચસ્સુ પચવ્હો, પચે પચામસે-કમ્મે-પચીયતુ પચ્ચતુ પચીયન્તુ પચ્ચન્તુ ઇચ્ચાદિ-ભાવે, ભુયતુ ભુયતં-પચિતું પચુત્તીતિ પચનિચ્છાયં.

પયોજકવ્યાપારે ણપિ ચ.

કત્તારં યો પયોજેતિ તસ્સ વ્યાપારે ક્રિયત્થા ણિ ણ્પિ હોન્તિ બહુલં-''અસ્સાણનુબન્ધે''તિ આ-પયોજકવ્યાપારે ણિણપિનં વિધાના તદન્તસ્સ ક્રિયત્થતાતિ પાચિસદ્દતો ત્યાદયો.

ણિણપ્યાપિહિ વા.

ણ્યાદ્યન્તેહિ ક્રિયત્થેહિ અપરોક્ખેસુકત્તુવિહિત કમાનન્તત્યાદિસુ લો હોતિ વિભાસા-''યુવણ્ણાનમે ઓપ્પચ્ચયે''તિ એકારે ''ઓનમયવા સરે''તિ અયાદેસે ચ-પાચયતિ-અઞ્ઞત્ર-પાચેતિ-પાચયરે પાચયન્તિ પાચેન્તિચ્ચાદિ-કમ્મે-

દીઘો સરસ્સ.

સરન્તસ્સ ક્રિયત્થસ્સ દીઘો હાતિ ક્યે-પાચીયતિ પાચીયરે પાચીયન્તિચ્ચાદિ-વુત્તનયેન ઞેય્યં-પયોજકવ્યાપારે ણિણપ્યન્તાનં સકમ્મકત્તા ન નભાવે રૂપનયો.

અકમ્મકાપિ હોન્તેવ ણિણપ્યન્તા સકમ્મકા,
સકમ્મકા દ્વીકમ્માસ્સુ દ્વિકમ્મા ચ તિકમ્મકા;

ભવિસ્સતિ-પાચયિસ્સતિ પાચેસ્સતિ પાચયિસ્સરે પાચયિસ્સન્તિ પાચેસ્સરે પાચેસ્સન્તિચ્ચાદિ-કમ્મે-પાચીયિસ્સતિ-ક્યલોપો-પાચિસ્સતીચ્ચાદિ-ભુતે-અપાચયિત્થો પાચયત્તો અપાચયત્થો પાચયત્થો અપાચેત્થો પાચેત્થો અપાચયિ પાચયિ. અપાચયી પાચયી અપાચયિંસુ પાચયિંસુ અપાચયંસુ પાચયંસુ.

ઞોત્તા સું.

ઞાદેસતો ઓઆદેસતો ચ પરસ્સ ઉમિચ્ચસ્સ સું વા હોતિ-અપાચયસું પાચયસું અપાચેસું પાચેસું અપાચયું પાચયુમિચ્ચાદિ-ઉસ્સ સુમેવ વિસેસો-કમ્મે-અપાચીયિત્થો પાચીયિત્થો અપાચીયત્થો પાચીયત્થો અપાચિયિ પાચીયિ અપાચિયી પાચીયિ ઇચ્ચાદિ-અનજ્જતને-અપાચયત્થ પાચયત્થ અપાચેત્થ કપાચેત્થ અપાચય પાચય અપાચયા પાચયા અપાચયુ પાચયુ અપાચયૂ પાચયૂ ઇચ્ચાદિ-કમ્મે-અપાચીયત્થ પાચીયત્થ અપાચીય પાચીય અપાચીયા પાચીયા ઇચ્ચાદિ-પરોક્ખે-

રસ્સો પુબ્બસ્સ.

દ્વિત્તે પુબ્બસ્સ સરો રસ્સો હોતિ-પપાચય પપાચયુ પપાચયે પપાચયિત્થ પપાચેત્થ ઇચ્ચાદિ-કમ્મે-સબ્બં કત્તુસમં-અતપત્તિયંઅપાચયિસ્સ પાચયિસ્સ અપાચયિસ્સા પાચયિસ્સા અપાચયિસ્સંસુ પાચયિસ્સંસુ ઇચ્ચાદિ-કમ્મે-અપાચિયિસ્સ પાચિયિસ્સ અપાચીયિસ્સા પાચિયિસ્સ અપાચિસ્સ પાચિસ્સ અપાચિસ્સા પાચિસ્સા ઇચ્ચાદિ-હેતુફલેસુ-પાચયે પાચયેય્ય પાચયું પાચયેયયુમિચ્ચાદિ-કમ્મે-પાચીયે પાચીયેયયુમિચ્ચાદિ-ત્વાદિસુ-પાચયતુ પાચેતુ પાચયન્તુ પાચેન્તુ ઇચ્ચાદિ-કમ્મે-પાચીયતુ પાચીયન્તુ ઇચ્ચાદિ-ણપિમ્હિ-પાચાપયતિ પાચાપેતિચ્ચાદિ ન્યન્તસમં-પાચયિતુમ્પયુત્તિતિ ણ્યન્તતોપિ ણિ.

ણિણપિનં તેસુ.

ણી ણપિનં લોપો નહોતિ તેસુ ણી ણપિસુ'તિક પુબ્બણિલોપે-પાચયતિ પાચેતિચ્ચાદિ સબ્બત્થએય્યં-ણપિચેવં.

ભુવાદિ નયો.

અધુના વિકરણપ્પભેદપ્પકાસનત્થં રુધાદીનં અટાઠગણનમાદિભુતસ્સેકેકસ્સ ક્રિયત્થસ્સ કાનિ ચિ રૂપાનિ ઉદાહરિયન્તે-રુધ આવરણે-ત્યાદિ.

મઞ્ચ રુધાદીનં.

રુધાદિતો અપરોક્ખેસુકત્તુવિહિતમાનન્તત્યાદિસુ લોહોતિ મઞ્ચાન્તસરા પરો-રુન્ધતિ રુન્ધરે રુન્ધન્તિચ્ચાદિ-કમ્મે-“મં વા રુધાદીન”ન્તિ વા મં-રુન્ધિયતિ રુજ્ઝતીચચાદિ-પચિવિય સબ્બત્થ ઞેય્યં.

રુધાદિ નયો.

દિવ કીળા વિજિગિંસા વોહારજ્જુતિ થુતિ ગતીસુ.

દિવાદીહિ યક.

દિવાદીહિ લવિસયે યક હોતિ-કકારો કાનુબન્ધકારિયત્થો-એવમુપરિચ-દિબ્બતિ દિબ્બરે દિબ્બન્તિચ્ચાદિ-કમ્મે-કિવીયતિ દિબ્બતિ દિવીયરે દિવિયન્તિ દિબ્બરે દિબ્બન્તિચ્ચાદિ.

દિવાદિ નયો.

તુદ વ્યથને.

તુદાદીહિ કો.

તુદાદીહિ લવિસયે કો હોતિ-તુદતિ તુદન્તિચ્ચાદિ-કમ્મે-તુદીયતિ તુજ્જતિ તુદીયરેતુદિયન્તિ તુજ્જરે તુદ્યન્તિચ્ચાદિ.

તુદાદિ નયો.

જિ જયે.

જ્યાદીહિ ક્તા.

જિઆદીહિ કલવિસયે ક્ના હોતિ-જિનાતિ જિનન્તિચ્ચાદિ-કમ્મે-જિયતિ જિયરે જિયન્તિચ્ચાદિ.

જ્યાદિ નયો.

કી દબ્બવિનીમયે.

ક્યાદીહિ કણા.

કીઆદીહી લવિસયે કણા હોતિ.

નાણસુ રસ્સો.

નાણસુ ક્રિયત્થસ્સ રસ્સો હોતિ-કિણતિ કિણન્તિચ્ચાદિ-કમ્મે-કીયતિ કીયરે કીયન્તિચ્ચાદી.

ક્યાદિ નયો.

સુ સવણે.

સ્વાદીહિ કેણા.

સ્વાદીહિ લવિસયે કેણા હોતિ-સુણેતિ સુણન્તિચ્ચાદિ. કમ્મે-સૂયતિ સૂયરે સૂયન્તિચ્ચાદિ.

સ્વાદિ નયો.

તન વિત્થારે.

તનાદિત્વો.

તનાદીહિ લવિસયે ઓ હોતિ-તનોતિ તનોન્તિચ્ચાદિ. પરચ્છક્કે.

ઓવિકરણસ્સુ પરચ્છક્કે.

ઓવિકરણસ્સ ઉ હોતિ પરચ્છક્કવિસયે-તનુતે તત્વન્તે ઇચ્ચાદિ-કમ્મે-

તનસ્સા વા.

તનસ્સ આ હોતિ વા ક્યે-તાયતિ તઞ્ઞાતિ તાયરે તાયન્તિ તઞ્ઞરે તઞ્ઞન્તિચ્ચાન્દિ.

તનાદિ નયો.

વૂર થેય્યે.

ચુરાદિતો ણિ.

ચુરાદીહિ ક્રિયત્તેહિ સકત્થે ણિ પરો હોતિ બહુલં-ચોરયતિ ચોરતિ ચોરયરે ચોરયન્તિચોરેન્તિચ્ચાદિ-કમ્મે-ચોરિયતિ ચોરીયરે ચોરીયન્તિચ્ચાદિ.

ચુરાદિ નયો-ત્યાદયો.

પરત્થાય મયા લદ્ધં કત્વાન પદસાધનં
પુઞ્ઞેન તેન લોકો’યં સાધેતુ પદમચ્ચુનં;

સુદ્ધાસયેન પરિસુદ્ધગુણેદિતેન

સારેન સારયતિસઙ્ઘનિસેવિતેન
રમ્મે'નુરાધનગરે વસતમ્બુજેન
વિદ્ધાલિતં નિજવિસુદ્ધ કુલદ્ધજેન;

માનેન્તેન તથાગતં પટિપદાયોગેન સદ્ધાલુના
નિચ્ચાખણ્ડતપો'નલેહિ નિખિલપ્પાપારિસન્તાપિતા
સદ્ધમ્મવ્હયસીહતેલઠતિયા ચામીકરત્થાલિના
નાનાવાદિકુદિટ્ઠિભેદપટુના નવાણિ કનવધૂ સામિના;

સત્થાનં કરુણવતા ગતવતા કપારમ્પરં ધીમતા
થેરેનાતુમપાદપઞ્જરગતો યો સદ્દસત્તાદિસુ
મોગ્ગલ્લાયનવિસ્સુતેતિહ સુવચ્છાપો વિનીતો કયથા
સો'કાસી પિયદસ્સિ નામ યતિદં બ્યત્તં સુખપ્પત્તિયા;

વુત્તોવ વુત્તમુપભોગિનિયા સકાય
પિનપ્પયોધરવનાપગસેવિકાય
રમ્હાવિહારવધુયા તિલકાતુલેન
સન્તેન કપ્પિણસમવ્હયમાતુલેન;

પદસાધનં નિટ્ઠિતં.